

ROLANDO d'ALESSANDRO

Desarmats i captius

Rolando d'Alessandro va néixer a mitjans del segle passat a la regió italiana de la Toscana. Es va instal·lar a Barcelona després d'una atzarosa peripècia vital que va narrar en el llibre *Si te'n vas no tornis* (2011). En el seu dia va declarar la guerra al capitalisme i continua fent activisme lluny dels cercles de poder, tenint sempre present la màxima gramsciana que oposa l'optimisme de la voluntat al pessimisme nascut de la intel·ligència.

Va adoptar i defensar la cultura catalana i va escriure juntament amb Genoveva Gómez el llibre *Llengua, Dialecte, Nació i Ètnia*, La Magrana 1991. Es va implicar en la lluita dels mitjans de comunicació alternatius, va participar en el moviment de les ràdios lliures i sobre aquesta experiència va escriure amb pseudònim el llibre *Com és possible? Un tomb pels límits de la democràcia mediàtica* (2007). També ha deixat constància de les reflexions generades per l'activisme que li ha tocat viure en textos com *El dogma de la no violència* (2014) o *Lluites o protestes?* (2015) i *El fantasma de la islamofòbia*, 2019.

Al 2007 va entrar a formar part del col·lectiu «Altra-Memoria», format per italians residents a Barcelona units per l'exigència de reparar els crims de guerra que l'estat italià havia comès a Catalunya. Aquest grup seria l'impulsor d'un fet històric molt poc valorat: per primera vegada la justícia espanyola jutjaria crims de guerra i de lesa humanitat comesos pel bàndol vencedor. Més tard, una nova Campanya «*Bombes d'Impunitat*», se centraria en la interpel·lació a l'estat italià més enllà de les fórmules buides de la reconciliació. El llibre *Bombes d'impunitat* (2018) va deixar constància de les dilacions de l'estat italià i la feblesa democràtica dels responsables municipals de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya, que es van negar a reclamar justícia i reparació per a la seva ciutadania emparant-se en una interpretació errònia de la legislació internacional.

El llibre que tens a les mans parla d'aquesta oportunitat perduda i, també de la por i l'estultícia dels governants més progressistes i «rupturistes» que han tingut la Barcelona i la Catalunya postfranquista.

DESARMATS I CAPTIUS O VAE VICTIS

Agraïments

Genoveva Gómez González
Pasqual Aguilar, Txell Freixinet, Janot

El dibuix de la coberta és el fragment d'un mural realitzat
a La Garriga per Roc Black Block

Dedicat a
Renato Ristori

Per contactar amb autor/distribuidor:

desembre75@protonmail.com

www.resistencies.cat

editat a Barcelona, Primera edició: gener 2025

Aquest llibre té una llicència no comercial de Creative Commons

DL: B 1749-2025

ISBN:

IL SOLDATO **ALDO FRANCESINI**

VENTITREENNE

VOLONTARIO IN SPAGNA

CON LA INTREPIDA DIVISIONE "LITTORIO"

CADDE NELLA DURA BATTAGLIA DELL'EBRO

IL 27 - 7 - 1938 - XVI ANNI

COMBATTENDO DA VALOROSI

PER IL TRIONFO DELLA CIVILTÀ FASCISTA

ÍNDIX

Els bombardeigs	7	Pandèmia	
Altres Italians	10	Llei de memòria, ara ja “democràtica”	98
Institucions catalanes		Memorial democràtic	
Primera esquerra a la llei d’amnistia del 77	19	La causa contra l’ <i>Aviazione Legionaria</i> agonitza	
Primer congrés sobre el rol d’Itàlia en la “Guerra Civil”	26	Rescat popular de la memòria rebel	
<i>Sconsolate al consolato</i>		Postfranquisme i postcolonialisme	109
El congrés		Expatriats	
Altres iniciatives a l’estat		Una esquerra que ha envellit malament	
Com s’escriu la història		Via Laietana i poder policial	118
Per què no una demanda civil?	36	«Aquí dentro se tortura, como en la dictadura»	
Presentacions al País Basc		Memorial de l’exili	124
Els voluntaris del feixisme	43	Batalla per la memòria i llegenda negra	
Estat espanyol, santuari del neofeixisme		El mal menor	
La Model	49	Alguna cosa es mou	134
Carlos Rey i la impunitat del botxí		Guerra a Europa, de nou	
El 15M i el Moviment pel dret a decidir	54	Ningú que vulgui presentar la demanda?	
Campanya «Bombes d’impunitat»	61	El dret internacional no empara, pel que sembla	
PsoE, pilar del sistema España		els súbdits de l’estat espanyol	140
Catalunya: doble derrota i doble opressió	78	Seminari sobre la participació d’Itàlia	
Un context social i polític efervescent		a la Guerra	
Moviment de masses contra el règim		Reblant el clau: memòria democràtica a la catalana	147
Regne per voluntat de Franco		Al Parlament	
Continuïtats en cultura repressiva		L’Escola del mar i última campanya	
Feixisme, nova parla i postveritat	88	Conclusions	152
Iniciativa antifeixista a Itàlia		(<i>Endnotes</i>)	156
El franquisme que no se’n va			

Els bombardeigs

Eren part del relat de la guerra civil. Durant tota la transició i fins fa una dècada. Una de les anècdotes militars. Un element més dels records d'una època terrible, clavats a la ment d'avis i àvies que durant la dictadura n'havien acumulat una bona pila més. I d'aquelles incursions que venien del cel, la majoria n'atribuïa la responsabilitat als alemanys de la Legió Còndor.

No és fins a principis dels 2000 que s'obren els arxius de l'aeronàutica italiana i que un eixam d'historiadors va a documentar-se, entre l'allau de paperassa que els disciplinats aviadors i comandaments de l'*Aviazione Legionaria* havien produït al llarg de la seva actuació a la guerra d'Espanya.

L'exposició *Quan ploviem bombes*, instal·lada al vestíbul de l'estació Universitat de la L1 del metro de Barcelona, mostra fotos d'edificis en ruïna, fotos aèries de barris amb columnes de fum que s'alcen, instantànies d'avions amb les tripulacions posant somrients, facsímils de telegrams, llistats de noms. Uns panells expliquen que el règim de Mussolini no havia tingut el paper simbòlic i un pèl histriònic que li havia assignat la memòria antifeixista italiana en aquesta guerra.

A les Case del Popolo, a les xerrades que hi organitzava el Partit Comunista, cap allà als anys 70, es deia que molts voluntaris havien anat a

Espanya enganyats, ja que els havien assegurat que anirien a l'Àfrica, on rebrien terres.

Un eximent ben curiós: venia a dir que els italians, "brava gente" (bona gent), no podien haver anat a recolzar el feixisme contra la República espanyola, però sí a desallotjar uns negres de terres que eren incapaços d'aprofitar. I encara hi ha qui es pregunta d'on surten els Le Pen, Salvini, Valls i Marlaskes d'avui.

Doncs sí, entre l'any 36 i el 39, el feixisme italià havia enviat als generals colpistes uns 800 avions de combat, entre caces i bombarders. Aparells de tecnologia avançada per l'època, lliurats amb tots els accessoris, armament, recanvis, personal i combustible perquè fossin plenament operatius. Van ser decisius en el pont aeri que va portar les tropes de Franco des del Marroc, operació clau, ja que allà era on hi havia les divisions més ben preparades i equipades. I també van ser un element essencial en l'estratègia de terror contra una població civil, que per terra quedava a la mercè de les atrocitats de tropes marroquines i legionàries, i que ara per primera vegada a la història quedava exposada a la mort i a la destrucció que queien del cel.

Els feixistes italians van ser els inventors, teòrics i pràctics, de la tècnica, que pocs anys després tindria un impuls exponencial: la del bombardeig de saturació en grans ciutats.

També l'aportació de tropes i material de terra i marítim havia estat ingent per part del *Duce*, amb

un exèrcit d'uns 80.000 homes, i artilleria, blindats, submarins i vaixells de guerra igualment determinants en el bloqueig dels subministraments a la República, en tallar la ruta d'abastiment del Mediterrani.

Conclusió: els militars italians no havien vingut a la guerra d'Espanya a aportar la nota de folklore, sinó que havien estat, juntament amb els nazis, i potser més que els nazis, un trumfo decisiu en l'èxit del cop d'estat franquista.

Altres italians

En els mateixos dies de l'exposició, a Barcelona es crea una associació d'italians "d'esquerra". I en el seu si hi neix¹un grup, *l'Altramemoria*, que se centra inicialment en l'estudi de la intervenció italiana, sobretot de l'*Aviazione Legionària*, produint materials per a escoles i preparant una exposició itinerant per Itàlia, un congrés que reculli tots els coneixements sobre el tema i la presentació d'una querella per crims de lesa humanitat.

La recerca revela detalls significatius de com havia arribat a Itàlia, i s'hi havia quedat, la memòria de la implicació de les pròpies tropes a la guerra d'Espanya, a través de plaques, estàtues i noms de carrers. Els nombrosos homenatges als feixistes «caiguts en terra d'Espanya lluitant contra el perill roig» superen de llarg els dedicats a combatents antifeixistes de les brigades internacionals o de les milícies anarquistes.

A Arezzo, per exemple - província medalla d'or de la Resistència -, a la seu del *Liceo Classico* hi ha, al final de la llista de vilatans morts a les diverses guerres mundials i colonials, el nom de Vittorino Ceccherelli seguit de la menció «*medaglia d'oro*». Una cerca ràpida per internet porta a la pàgina d'un historiador de Córdoba que en fa el panegíric. Un d'aquells erudits que consideren que tots els morts mereixen la mateixa consideració...

¹ Corre l'any 2007

sempre que no siguin un guàrdia civil matat per ETA o un militant d'ETA matat per un Guàrdia Civil, perquè en aquest cas s'inspiren en un Confuci passat per Mao Tse Tung: hi ha morts que pesen com a muntanyes i d'altres que són lleugeres com plomes.

Deixant de banda les valoracions morals del personatge, aquella referència a una medalla d'or concedida a un aviador feixista caigut a la guerra d'Espanya, en un país que diuen té com a valor fundador l'antifeixisme, mereix un aclariment.

S'inicia d'aquesta manera una campanya per la retirada de la placa, o la seva integració amb una explicació adequada d'allò que hi havia anat a fer a Espanya el jove aviador finat. S'organitza una recollida de firmes. A Barcelona se n'arreglen un centenar, entre italians d'esquerres i els pocs autòctons assabentats. A Arezzo, informats els feixistes locals que algú vol tocar la seva, de memòria, es mobilitzen i presenten un manifest a favor del manteniment de la placa, amb diversos centenars d'adhesions.

Una delegació és l'encarregada de portar a les autoritats ciutadanes el reclam de desgreuge. Els contactes locals són un regidor municipal de SEL (efímer invent electoral de l'extingit PCI), uns historiadors, alguns vells militants de Lotta Continua². A la primera reunió hi ha consens sobre la importància d'aquesta lluita pels símbols, tot i que els historiadors estan més interessats en que es dediqui un carrer o una plaça

² Lotta Continua (LC): organització de l'esquerra extraparlamentària i nom del diari que publicava.

a Camillo Berneri, intel·lectual i polític anarquista que havia viscut i ensenyat a Arezzo i que havia estat assassinat a Barcelona pels estalinistes.

Beneri, com l'Andreu Nin, segrestat i fet desaparèixer per sicaris del Komintern. A les pintades que des dels murs de Barcelona preguntaven "on és Andreu Nin?", els estalinistes responien "a Burgos o a Berlín" ja que – mestres, llavors com avui, en manipulació, mentida i intoxicació - la versió que mantenien era que Nin havia desertat i s'havia refugiat a Burgos, capital dels nacionals en aquell moment, o a Berlín, directament amb els nazis.

Mestre d'escola, periodista, traductor, ideòleg, revolucionari i finalment víctima de la persecució estalinista, Andreu Nin va ser secretari general de la CNT i de la Internacional Sindical Roja, regidor de la ciutat de Moscou i secretari polític del POUM, partit revolucionari i catalanista. També va ser conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya. La seva obra aborda la crisi de la monarquia, el feixisme, la vaga general, el lerrouxisme – mai eradicat de l'escenari polític i social català -, la revolució i la necessitat d'articular les lluites. A més de trotskista i sindicalista revolucionari, era un polític que considerava que "els moviments nacionals també són revolucionaris".

El seu llegat va ser silenciado durant més de 70 anys tant per part dels defensors de l'ordre establert sigui el franquista sigui el constitucionalista – com

pels hereus dels seus assassins; que no van aplaudir gaire quan el Parlament de Catalunya, de majoria independentista i a instància de la Fundació Andreu Nin, li va retre un homenatge institucional. Avui potser no el torturarien i enterrarien en una fossa anònima, però si que en demanarien la inhabilitació, el processament i el sotmetrien a escarni, aquest cop per twitter.

A Arezzo se succeeixen reunions amb les autoritats locals de banda a banda de la plaça medieval on s'encaren el *Palazzo Comunale* i el de la *Provincia* i finalment la campanya és presentada oficialment en una sala plena de fusta antiga, domassos, tapissos, quadres i enteixinats.

L'alcalde, membre de la casta política híbrida durant els 20 anys de berlusconisme, i que no havia digerit gaire bé que es remogué el tema de l'aviador, aprofita un article de la premsa local i encapçala la reacció indignada de la majoria moral. I la placa al Ceccherelli es queda on és.

El comitè per la retirada de la placa no es resigna i, de tornada a Barcelona, n'encarrega una d'un material símil-bronze que diu "*Alle vittime civili catalane dell'Aviazione Legionaria*".

Pocs dies després, el nou element queda fixat al costat del dedicat a l'aviador. La premsa aretina, convocada, respon unànime que no veuen en aquesta acció cap interès informatiu. No durarà ni un dia (la nova placa)

Al *Liceo Classico* hi ha força joves de *Casa Pound*.³

Per aprofitar el viatge, aquest cop la delegació s'atura a Firenze on ha aconseguit una entrevista amb el flamant responsable de polítiques de cooperació internacional i per la pau de la regió Toscana. La cosa no va gaire bé perquè l'home, informat de la denúncia dels bombardeigs mussolinians com a crims imprescriptibles, exclama "ah, però tothom bombardeja, no? Què hi ha d'extraordinari en aquell episodi?".

Res, home, res. De fet és ben poca cosa comparat amb Hiroshima, Nagasaki, Dresden, Londres o Stalingrad. De la mateixa manera que l'assassinat d'Abel per part de Caïn no passa de ser un homicidi involuntari, mereixedor com a molt d'una condemna a dos anys sense ingrés a presó i/o una multa, si se'l compara amb tot allò que la humanitat ha demostrat ser capaç de fer al llarg de la seva història. No s'entén perquè tothom encara el té al cap.

Institucions catalanes

Tancada d'aquesta manera la via toscana, toca el torn de les institucions catalanes. Partits, associacions, Memorial Democràtic, ajuntaments. Convidats tots ells a assumir posicionaments que reclamin veritat i reparació a l'estat italià per les atrocitats perpetrades per les seves tropes.

³ Moviment d'extrema dreta inspirat al feixisme originari i als seus aspectes més populistes.

Reunions, contactes. Per *mail*, per telèfon. També xerrades i debats, organitzats poques vegades per alguna escola, sovint per col·lectius llibertaris o independentistes.

Com la presentació d'un vídeo sobre l'Escola del mar de Barcelona.

Una experiència de pedagogia progressista, destruïda - com una altra escola a Lleida i tantes altres experiències fonamentals d'emancipació col·lectiva - per la bestialitat feixista. Impacten els testimonis dels avis i àvies que n'havien estat alumnes i que en la majoria de casos no havien anat gaire més enllà amb els estudis, però que s'expressen d'una manera precisa, complexa i entenedora. L'Escola del mar va ser arrasada per les bombes incendiàries de l'Aviazione Legionaria.

Les reunions amb regidors, alcaldes, càrrecs de partits, càrrecs del Memorial Democràtic, membres de fundacions, historiadors són, en canvi, un festival de banalitats i grisor.

Un regidor d'ICV de l'ajuntament de Barcelona explica amb posat paternalista que està molt bé això de dir que llençar bombes està molt malament però que hem de saber que "aquí, a Espanya", després del plàcid traspàs del dictador, es va optar per una també plàcida transició en la qual tothom havia renunciat a coses. No explica a què exactament havia renunciat la part franquista, li deu semblar suficient renúncia el fet que ell pugui ser aquí amb un càrrec pagat de representant del poble, ara elevat a ciutadania.

Amb l'alcalde socialista de Granollers, molt receptiu a la idea de posar rajoles als llocs on havien caigut les bombes i acollir la mostra o alguna xerrada, la reunió i la relació cessen en el precís moment en que surt la proposta de portar als tribunals l'assumpte.

Amb el Memorial Democràtic, on com a bons italians el grup aprofita la presència d'un amic a la plantilla, la relació és més fluïda, tot i la negativa inicial (i final) a facilitar cap contacte amb les víctimes de l'Aviazione Legionaria, que acabaven de ser entrevistades en un documental finançat pel mateix Memorial.

I és que el problema principal, a l'hora de concretar la denúncia per crims de lesa humanitat, rau en que una associació d'estrangers no té cap legitimitat per presentar-se com a querellants davant d'un tribunal. No són víctimes, ni familiars de víctimes, ni veïns de pobles atacats, ni res. Per obrir una causa contra els agressors calen persones i institucions i administracions del país agredit.

Costa molt trobar-ne, perquè tampoc és qüestió d'anar tocant timbres a l'atzar tot preguntant si a algú de casa li han esberlat el cap o amputat un braç durant la guerra i si ara vol apuntar-se a un judici, iniciativa d'un grapat d'expatriats. Calen intermediaris, siguin administracions o associacions, que ajudin a superar desconfiances i sorpresa, força lògiques en gent que ha envellit en una normalitat feta d'indiferència envers les injustícies que ha patit. Finalment surten dos antics nen i nena que havien quedat respectivament orfe i ferida per l'actuació dels *Savoia Marchetti* contra la Barceloneta.

Els ara avis s'abraonen amb entusiasme sobre aquesta oportunitat de rebre un reconeixement i una reparació per allò que els ha marcat per tota la vida. Seran els primers d'una sèrie de supervivents que al llarg de mesos i anys contactarien esperançats l'Altramemoria i que no rebran resposta. A l'associació són quatre, pelats de diners i de forces.

Sembla que les administracions i els pocs polítics que mostren algun interès pel passat i per la derrota acabada en tragèdia, que ha marcat i marca la societat en què viuen, veuen el treball de memòria com un simple i mecànic gravar, fitxar, guardar, fossilitzar, en els millors dels casos commemorar.

També hi ha accions al carrer. A la plaça Sant Felip Neri les bombes italianes van explotar a l'entrada d'un refugi on s'amagaven famílies fugides de diverses zones d'Espanya amb molts nens. Una matança. Fins fa uns anys, les guies turístiques ensenyaven les esberles que esquitxen tota la façana de l'església, que ocupa un costat sencer de la placeta, dient que eren les marques dels afusellaments que "els rojos" hi feien de capellans i religiosos. Més tard una diminuta làpida va atribuir l'autoria de l'atac a l'aviació franquista. Ara una placa i un faristol, periòdicament vandalitzats, recorden que el "mèrit" d'aquella gesta va ser dels col·laboradors italians dels colpistes.

La placeta és en els últims anys escenari d'una petita batalla per la memòria cada 25 d'abril festa nacional d'Itàlia i diada que celebra

l'alliberament del país del nazi-feixisme - entre sectors d'expatriats. Un any, uns hi despleguen una pancarta que reclama a Itàlia el pagament del deute de guerra. Per xarxes plouen els insults per haver embrutat la imatge de la Resistenza. Un altre, l'antifeixisme d'ordre i llei hi imposa la seva escenografia de parlaments des de dalt d'una tarima i amb decorat de banderes tricolors. El mateix tricolor que portaven al cor (que no a les insígnies, per la mascarada de la no intervenció) els aviadors que hi havien amollat les bombes.

Primera esquerra a la llei d'amnistia del 77

Un ulterior escull en el camí de la querella és trobar el jurista que doni forma a la reclamació.

Aquí també es repeteixen les visites a despatxos d'advocats, de professors de dret, de jutges. Fins i tot es parla del tema en una trobada de jutges i fiscals democràtics.

Tots aquests professionals del dret expliquen condescendents que a Espanya no hi ha cap possibilitat d'obrir judicis sobre guerra civil i franquisme, gràcies a la llei d'amnistia del 1977 (que ningú anomena de punt final – com les d'Argentina i Xile – però que és una llei de punt final, com les que Argentina i Xile acabarien derogant per poder perseguir els crims dels règims de Pinochet i dels generals). En virtut d'aquesta norma – diu tothom -, des del primer fins a l'últim dels autors de crims durant la dictadura queden absolts de tot pecat. Mantenint, de propina, intactes i legalitzats tots els privilegis acumulats a còpia d'espòlis, robatoris i massacres.

Tota una sèrie de pals a l'aigua fins que la proposta no arriba al Jaume Asens, que ha estat i és advocat del moviment antiglobalització. Li exposen l'argument que – creuen - permetria eludir l'escull: ¿pot una llei d'amnistia, venuda com una forma de conciliar dos

bàndols germans del mateix país, enfrontats en una guerra fratricida (entre “compatriotes”), emparar soldats d'un exèrcit d'un altre estat que ben pocs greuges històrics i familiars podien retreure als del bàndol derrotat?

En Jaume Asens accepta i redacta la querella.

El col·lectiu arreplega, amb festes, activitats culturals i donatius, els diners necessaris.

I van a Madrid, on hi ha la seu de l'Audiència Nacional.

*Un tribunal especial que no té equivalent a Europa, hereu directe del **Tribunal de Orden Público franquista. El TOP, creat a Madrid el 2 de desembre de 1963** com a continuació del Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i del Comunisme, tenia com a finalitat jutjar els delictes contra l'ordre públic, en especial aquells de caràcter politicosocial, contra la seguretat exterior de l'estat, contra el consell de ministres i contra la forma de govern, és a dir, tot allò que era considerat sedició, rebel·lió, desordres públics i propaganda il·legal.*

Va ser dissolt el 4 de gener de 1977 i l'endemà mateix creaven l'Audiència Nacional (AN) (Reial Decret Llei 1/1977, BOE de 5 de gener 1977), a la mateixa adreça i amb els mateixos magistrats. Mai no han necessitat dissimular gaire.

Naturalment, la nova AN va assumir, si fa no fa, les mateixes competències de Tribunal polític

del TOP a les que, durant la transició, s'hi van anar afegint alguns delictes de narcotràfic i altres que llueixen i fan olor de democràcia, com els de genocidi.

I ja que la querella és per crims de lesa humanitat (massacre deliberada i intencionada de població civil per raons ideològiques), doncs cap a Madrid, que hi falta gent!

Una delegació de 7 persones, repartides en dos cotxes, pernocta en una pensió del centre i de bon matí es planta a fer-se la foto davant d'una pancarta desplegada i d'uns policies de mirada hostil. L'acompanyen alguns italians domiciliats a la capital del regne. El company del col·lectiu que és advocat i la sòcia madrilenya del Jaume Asens depositen tot el patracol al registre. Missió acomplerta.

A les sales i despatxos on s'examina la demanda, l'assumpte deu anar més o menys així: els jutges encarregats, primer es fan un tip de riure. Amb més de 100.000 morts, entre els quals hi ha un dels grans poetes de la literatura universal, García Lorca, enterrats en cunetes anònimes, a qui se li acut considerar com a delicte imprescriptible un grapat de bombes llençades al cap d'uns rojos, i a sobre catalans? A més, la tècnica dels bombardeigs destinada a terroritzar i/o exterminar ciutats senceres, amb la Segona Guerra Mundial i tot el que va venir després, ha esdevingut praxi habitual, que fins i tot permet evocar similituds amb espectacles pirotècnics dels bons, com ens va ensenyar la premsa occidental els primers dies dels atacs contra Bagdad.

I entre rialles, els magistrats del TOP democratitzat s'empesquen a continuació una solució que troben ocurrent, i enlloc d'arxivar la demanda amb l'habitual «*cerrado por ley de amnistia, ¡circulen!*» decideixen remetre la causa als jutjats de Barcelona com a fur competent.

Però, casualitats de la vida, l'expedient recau en una sala de l'audiència provincial, on en aquell moment hi havia en Santiago Vidal - jutge que seria perseguit i sancionat pel curiós delicte d'haver redactat durant el seu temps lliure un esborrany d'una hipotètica constitució d'una també hipotètica república catalana - i una jutgessa de tarannà democràtic (la excepció que confirma la regla). Entre la sorpresa amb prou feines dissimulada de propis i aliens, el tribunal admet a tràmit la querella i a més permet a l'associació d'italians participar-hi com a acusació particular, previ pagament d'una fiança d'un euro.

És el primer cop a l'estat espanyol que s'obre un procediment contra responsables de crims perpetrats durant la guerra civil. La fonamentació jurídica és molt treballada, ja que el tribunal vol evitar una resposta com la que va rebre en Baltasar Garzón.

Garzón, jutge de l'AN que, en un descans en la seva fustigació sense quarter ni regles d'abertzales reals o presumptes i d'independentistes catalans, va obrir el meló dels crims del franquisme. Ho va fer de qualsevol manera, total es tractava de fer el gest i prou, però als seus caps del Poder Judicial

la cosa no els va fer cap gràcia i li van picar la cresta amb una suspensió, així que el pobre home va haver de renunciar als interrogatoris dels presumptes terroristes independentistes, que arribaven al seu despatx fets un cromó i sense el “presumptes”, per dedicar-se durant uns anys a fer de víctima i màrtir de les llibertats civils en fòrums internacionals.

El ressò polític i mediàtic és ínfim. El l'esperada esquerra en el mur/relat sobre la Guerra “Civil” no s'obre.

L'Enric Juliana, vice-director de La Vanguardia i aspirant a Maquiavel de la política catalana i espanyola, fins i tot es despenja amb un editorial titulat, *Marinetti⁴ en els cels de Barcelona*.

A l'autor li agrada fer-se passar per expert de coses italianes. És un dels encarregats de difondre a través del diari del grup Godó, òrgan de tots els règims pre, post i dictatorials, les veritats que l'establishment produeix sobre la majoria de temes. També es dedica a propagar llegendes urbanes com la dels anarquistes italians que des de la Vall de Susa venen a les vagues generals de Barcelona per ensenyar a obrers i estudiants com es fan barricades amb contenidors cremant i com es trenquen aparadors de bancs i d'immobiliàries.

En aquesta peça farcida d'erudició de pa sucat amb oli, amb esments al futurisme i a la modernitat encarnada a l'època per la naixent aviació, en

⁴ Figura de referència del moviment Futurista italià, molt pròper al feixisme en els seus orígens.

Juliana ve a dir que ja no toquen iniciatives legals ni reclamacions de desgreuges, que tot això és passat, que cal recordar, sí, però de bon rotllo. Tampoc deixa passar l'oportunitat de lloar un cop més Togliatti, el secretari del Partit Comunista Italià, que també havia fet aprovar una amnistia que va evitar a molts feixistes passar pels tribunals. I obvia els matisos: com que abans de l'amnistia i després de la guerra, a Itàlia hi va haver entre 10 i 20.000 execucions de feixistes, començant per la més que notòria del cap màxim del Partit. O que la fundació d'un nou partit feixista quedava prohibida per llei.

Es veu que la imatge de Mussolini penjat cap per avall a Piazzale Loreto, en el cervell del vice-director de la Vanguardia té el mateix impacte i funció que l'aparició televisada d'un Arias Navarro comunicant entre sanglots i llàgrimes al poble espanyol la mort al seu llit del vell dictador. I que l'escena del linxament d'un feixista a la pel·lícula Novecento s'emmarca en els mateixos paràmetres i valors de les cerimònies de jubilació, amb medalles i pensions, de tots i cadascú dels pitjors sicaris del règim.

Però en lloc de l'allau d'improperis que es mereixeria el paio, i un de vessall de peces periodístiques sobre aquesta causa excepcional, en un medi de cultura democràtica mitjana, tirant a baixa, com és el periodístic, hi domina la indiferència. I no només en el medi periodístic: a Badalona, també ciutat bombardejada i on governava

una coalició liderada per Badalona en comú, amb gent de la CUP i dels Comuns, i una alcaldessa ex membre del moviment antimilitarista per la insubmissió – és a dir el sùmmum de la política d'extrema esquerra institucional –, es commemora l'aniversari de la pitjor incursió aèria patida per la vila convidant a fer un parlament sobre el tema ... el cregudíssim director de la capçalera de l'alta burgesia catalano-espanyola, en Juliana.

Primer congrés sobre el rol d'Itàlia en la “Guerra Civil”

El novembre del 2011, el Congrés “Catalunya/Itàlia, memòries creuades” hauria de definir el marc històric i polític de tota la iniciativa. Però en la preparació afloren diferències de plantejaments en el grup impulsor.

Per una banda hi ha la visió oficialista, amb la narració dels bàndols enfrontats, la del franquisme mort i enterrat, de la commemoració inofensiva, del republicanisme legalista segons el qual els combatents de mig món no venien a defensar valors i ideals de justícia i llibertat, sinó la «legalitat republicana». Per l'altra, hi ha la voluntat de recordar les continuïtats entre el vell règim i el del 78, amb els morts de la transició i la repressió ferotge a Euskadi.

S'imposa la primera, encara que siguin majoria aquells que temen la instrumentalització institucional del Congrés, amb el Memorial Democràtic que pagarà les despeses d'una “activitat” oportunament editable sota copyright, de les que llueixen en una memòria anual per justificar pressupostos i càrrecs; i amb la presència, a la taula inaugural, fins i tot del cònsol italià, que deixarà anar un parlament insuls al límit de l'insult.

Sconsolate al consolato

Entre els italians expatriats hi ha una triple visió del Consolat (on per llei haurien d'estar tots registrats, un cop instal·lats en el seu territori d'incompetència): aquells que el consideren una institució de l'estat que cal respectar i utilitzar, aquells que hi veuen una potencial mamella d'on estirar contactes profitosos i finalment aquells que el consideren un cau d'endollats encarregats de complicar la vida - amb el seu culte a la burocràcia més babèlica del continent - als desgraciats que en part han sortit del país per deslliurar-se'n.

De manera que la primera acció del nou col·lectiu havia estat una denúncia de la inoperància d'aquesta institució de l'Estat italià.

Enarborant l'efígie de Santa "Sconsolata", en realitat un maniquí manllevat a la veïna modista d'un dels nois del grup (amb el prec de tornar-lo sa i estalvi), s'apleguen unes 40 ciclistes a tocar del port. La Santa va recoberta de *post it* amb les queixes dels soferts usuaris dels serveis consulars: inaccessibles, cars, de tracte insultant, prioritaris per a VIP i empreses. Avui, justament, l'objectiu és la gran recepció consular per a la gent important de la comunitat, organitzada enguany a les instal·lacions de Grimaldi Lines. Perquè no sigui dit, també hi solen convidar alguns plebeus, com ara els professors de l'Escola Italiana, i això facilita als manifestants tenir un infiltrat a l'acte. La performance fa patxoca, gràcies també a l'imponent seguici que es

forma espontàniament al pas dels ciclistes: policia portuària, policia nacional, guàrdia urbana, guàrdia civil i mossos d'esquadra, tots motoritzats. Com que és impossible atansar-se al lloc de l'esdeveniment, fortament custodiat per guàrdies de seguretat, la Santa és lliurada des del pont, situat més o menys a l'alçada del terrat on se serveixen els canapès i el prosecco. Amb unes quantes maniobres el maniquí/sconsolat arriba a les mans del còmplice intern, que el col·loca en un seient al costat del cònsol.

Un cop culminada l'acció les concentrades marxen abandonant la *Santa* en mans enemigues, que la faran desaparèixer - amb gran disgust de la mestressa modista - amb la tècnica de la "*lupara bianca*"⁵.

Al cap d'un parell d'anys, el mateix col·lectiu hi torna, aquest cop *trolejant* les eleccions dels *COMITÈS*, andròmina que es defineix parlament dels italians residents en una circumscripció consular, o sigui un invent més de para-democràcia, històricament dominat per les dretes vàriament extremes de la "comunitat". En general, també s'hi presenta una llista de l'esquerra edulcorada, que dona un mínim de credibilitat a la pantomima. Aquest cop, però, s'hi afegeix un tercer actor: una candidatura que du el símbol de les cafeteres Bialetti, en la qual l'homenet del bigoti no és el de la marca, sinó el Gaetano Bresci, anarquista que va executar el rei Humbert I, de la nissaga dels Savoia.

⁵ Desaparicions per causes de Màfia. La lupara és la "retallada" utilitzada tradicionalment pels seus sicaris.

Som ja als dies previs a la consulta sobre la independència, i les associacions catalanistes envien als consols informació per als seus respectius conciutadans, ja que, en no fer servir el cens espanyol, tots els estrangers residents hi podran votar. El cònsol respon que no volen participar en temes polítics perquè estant tenint un greu problema amb una candidatura “pro terrorista”.

En fi, és fàcil imaginar el perquè de les resistències a invitar a sa excel·lència el cònsol a una jornada sobre memòria antifeixista.

El congrés

Igual de fàcil que imaginar el desenllaç de tot plegat: la jornada se celebra com vol el sector del seny i la mediació. I els resultats seran exactament els vaticinats pels radicals antisistema.

Hi surten tanmateix coses molt interessants, que queden ben amagades en el llibre del Memorial, que n'edita un grapat de còpies i les guarda en un calaix.⁶

Coses com que fins als anys 60 (o sigui durant 20 anys de república democràtica antifeixista) l'Estat italià va anar cobrant les lletres per l'armament que Mussolini havia enviat al generalíssim Franco. Ras i curt: els espanyols van estar pagant a la Itàlia democràtica les bombes que els *camises negres* havien llençat damunt

⁶ “Catalunya-Itàlia, memòries creuades”. Edició esgotada. Cap reimpressió. Cap publicació en la web.

dels seus avis *rojos*, revolucionaris i separatistes. I també dels avis filo franquistes, però com que aquests i els seus nets deuen estar encantats per allò del “càrrega que plau no pesa”, no cal preocupar-se'n.

Pago final de la deuda de España con Italia

Se hará efectivo el día 30, por importe de cerca de 15 millones de pesetas

MADRID, 27. (Cifra.) — El próximo día 30 España pagará a Italia el último plazo pendiente de la deuda que contrajo durante la guerra de 1936-1939 por suministros militares italianos, según informa a la agencia Cifra un portavoz de la Dirección General del Tesoro.

El montante de este último plazo, con el cual se liquida la deuda española con Italia, es de 14.470.000 pesetas, más 290.000 de intereses, lo que supone un total de 14.760.000 pesetas. Según la misma fuente informativa, el valor total de la deuda, que se materializó en convenio de 8 de mayo de 1940, ascendía a 5.000 millones de liras, representados por 5.000 bonos de un millón de liras cada uno. Al cambio de 9,65 pesetas por 100 liras, la deuda suponía en pesetas 482,5 millones. La carga financiera fue tabulada con arreglo a un cuadro triangular con intereses crecientes.

PAGO PUNTUAL

España, según la misma fuente, ha ido pagando puntualmente—los días 30 de junio y 31 de diciem-

bre de cada año—los plazos debidos, y esto desde 1942. Los pagos se han realizado, mediante órdenes de situación de liras por la Dirección General del Tesoro, a través del Instituto Español de Moneda Extranjera, a la Embajada de España en Roma, quien a su vez los hacía efectivos al Banco de Italia, que es el depositario de los valores representativos de la deuda.

La deuda con Italia era la última que por dicho concepto le quedaba pendiente a España.

LOS SALDOS CON ALEMANIA

Respecto a Alemania, prosigue la citada fuente, fue firmado en 1948 un convenio con los Gobiernos de Estados Unidos, Francia y Reino Unido (en representación de la Alemania ocupada) por el cual se liquidaban todos los saldos que eran favorables a España, por un valor de 280 millones de pesetas, pendientes de pagar por el III Reich. Las deudas con Alemania, según hace constar la misma fuente, nunca se materializaron en empréstitos con títulos.

Extret del diari Ya del 30 de juliol de 1967. registre 45230, Fundació Juan March

Encara que potser no hi hagi cap relació entre les dues coses, els pagaments s'acaben pocs anys després que la Fiat s'instal·lés a Catalunya, amb el beneplàcit del franquisme, per eludir el clima de conflictivitat laboral

i social que a Itàlia començava a preocupar Agnelli i la resta de la patronal. A Catalunya hi havia una massa de treballadors formada i especialitzada, infraestructures encara aprofitables i una posició geogràfica ideal. El règim hi afegia com a incentius salaris baixos i el control amb mà dura de les franges més díscoles de la classe obrera.

També surt a la llum que molts agressors italians havien seguit lluint medalles concedides pels nacionals de Franco i cobrat pensions associades. O que la totalitat dels mapes utilitzats per l'exèrcit colpista havien estat elaborats pels serveis topogràfics de l'exèrcit italià. O que el consolat de la República italiana a Madrid havia acollit durant anys celebracions de veterans de la guerra d'Espanya (feixistes, és clar). I que en les associacions de combatents de la guerra d'Espanya es mostrava recança pel poc reconeixement a la feina feta, i pel fet que no es parlés de la participació d'aviadors italians en bombardeigs famosos, com el de Gernika.

Al Congrés surten moltes més coses, també sobre el paper de les potències «neutrals» (com França i sobretot Anglaterra), sobre les complicitats del Vaticà, del món empresarial i de banquers en el cop d'estat. En canvi, no surten altres informacions i dades, com les que havien d'aportar ponències sobre el manteniment d'estructures i pràctiques repressives dictatorials durant i després de la transició. Aquestes «cauen» a l'últim moment per "manca de temps". El grup finalment es trenca.

Altres iniciatives a l'estat

Continuen els intents de trobar aliances entre els moviments socials catalans, amb iniciatives semblants a les que hi ha a l'estat⁷.

Una associació de Màlaga denuncia el paper que l'aviació i les tropes de terra italianes havien tingut en la desbandà: una columna de quilòmetres de pròfugs, intentant desesperadament no caure en mans de les tropes franquistes, fugen de Màlaga per la carretera que la connecta amb Almeria. I són bombardejats des del mar per vaixells espanyols i per l'aire per avions alemanys i italians que provoquen en el millor dels casos entre 3.000 i 5.000 víctimes. A Màlaga el general Yagüe, ja conegut com el «carnisser de Badajoz» per la matança que hi havia perpetrat, fa assassinar unes 20.000 persones.

També hi ha contactes amb associacions basques, coneixedores del paper que l'aviació italiana havia tingut a Durango i també a Gernika arrasada majoritàriament per la Legió Còndor.

L'Estat alemany, tan celebrat per la seva obra de desnazificació, a Gernika mostra l'abast del seu penediment. Sí, és cert que una de les màximes

⁷ L'única institució de l'estat que va actuar en aquest cas en resposta a la demanda de justícia dels descendents de les víctimes de la barbàrie feixista va ser la PN, retenint i identificant els membres de Màlaga Republicana que estaven presentant en roda de premsa una demanda adreçada als consolats italià i alemany.

institucions de l'estat demana perdó a la població basca, un gest certament molt més noble que el comportament roí de les altes autoritats italianes, i no diguem de les espanyoles. Però a l'hora de la veritat el rescabament material no passa de promeses, força escanyolides ja *per se*.

Com s'escriu la història

S'entenen moltes coses, pel que fa al mite de l'Alemanya desnazificada, llegint un llibre d'una filla i neta d'alemanys d'ordre, que havien viscut l'ascens i la caiguda del nazisme i l'holocaust: «*Los amnésicos*».⁸

L'autora hi analitza el conformisme de massa gent que havia embolcallat, amb silenci i indiferència, els «excessos» del règim en el crescendo de bogeria assassina que va acabar enfonsant el país sencer. I no es limita als alemanys, sinó que estén la seva crítica acerada i encertada a Itàlia, França i a tots els països que van participar per activa i per passiva a la Xoà.

Un conformisme arrelat en una fe absoluta i sense matisos en les versions oficials que la propaganda del règim vomitava a través de les seves organitzacions i dels nous mitjans de comunicació de masses (ràdio i cinema).

Però resulta, llegint el llibre, que la jove autora fa mostra de la mateixa fe absoluta, no exempta de puntes de fanatisme, reproduint - sense vacil·lacions i com a veritat única i indiscutible - les narratives dominants, als anys 70, tant a l'estat alemany com als altres afectats

⁸ «Los Amnésicos», Geraldine Schwarz, ed. Tusquets, 2019

per la presència de minories radicals, aplegades sota l'etiqueta de «terroristes».

“El sistema de govern i el socio-econòmic sorgits de la II GM són els millors que la humanitat hagi produït mai. I només uns individus presos d'una bogeria sanguinària podien oposar-s'hi, fins i tot amb les armes. La irracionalitat violenta d'aquesta gent va comptar amb la complicitat d'uns pocs personatges coneguts, com ara Jean Paul Sartre, que per això mateix deixaven de tenir cap mena d'autoritat moral i intel·lectual. A Stammheim, la presó de màxima seguretat creada expressament, els presos de la RAF no van patir tortura de cap mena, ben al contrari, gaudien de tota mena de beneficis, i es van suïcidar de forma estrafolària per embrutar la imatge de les autoritats democràtiques amb l'ombra de la sospita”.

Aquest es el suc de l'anàlisi que la senyora - nascuda l'any 1974 - fa de la lluita armada i de la seva repressió a l'Alemanya dels anys 70. Aplica el mateix patró també a Itàlia i Espanya, sense ni un sol esment al terrorisme d'estat - amb bombes i matances indiscriminades protagonitzades per serveis secrets i feixistes - i a organitzacions com GLADIO o la Lògia P2 en el cas d'Itàlia, o a l'existència d'esquadrons de la mort i la continuïtat de policies torturadors, jutges i militars molt amics del passat règim franquista en la flamant democràcia espanyola.

Per reblar el clau, el llibre duu un epíleg, redactat per un tal José Álvarez Junco, que té la funció de confirmar la

versió oficial, la vertadera, l'única corresponent al «cas espanyol»: res de monarquia corrupta i ultradretana, ni d'aparells de l'estat amarats de fills i nets polítics del franquisme, ni classes dominants extractivistes i especuladores, ni cultura de persecució permanent de la dissidència...

Per a l'historiador espanyol l'eco més preocupant del règim genocida de Franco que es pot sentir a la democràcia espanyola són... el moviment per a la independència i les polítiques lingüístiques catalanes. És a dir, unes urnes i unes mesures de discriminació positiva per salvar un dels darrers idiomes romànics minoritzats, ja en situació de diglòssia, són emparentats amb una dictadura de 40 anys amb prohibicions, persecucions, centenars de milers de morts, deportacions, treball esclau, garrot vil, presons, misèria, tortures, guerra, fam, exili i un patiment infinit.

Aquesta extemporània referència a la llengua catalana explica molt bé, per altra banda, com el peculiar feixisme casernari espanyol ha pogut tenir tant d'èxit en el control de les masses durant els 40 anys de la dictadura i els 40 anys posteriors de règim híbrid: un nacionalisme agressiu, necessitat de la submissió i l'assimilació, de la rendició absoluta de l'enemic o del divers, oportunament deshumanitzat i demonitzat en la figura del terrorista basc o del separatista català, a qui es dota de moltes de les connotacions que la propaganda hitleriana atribuïa al jueu.

Perquè no una demanda civil?

Col·legi d'advocats: no és exactament un niu de fatxes, però sí una mena de forat negre on es concentren corporativisme i fe cega en l'ordre establert a parts iguals. Però té el percentatge suficient de demòcrates, i fins i tot algun tímid radical, que fan activitats útils per mantenir la versemblança de que aquí la cosa va de justícia.

Així que avui al Col·legi s'hi parlarà de memòria històrica. Ja que la majoria dels col·legiats el considera un tema inofensiu, menor i que no aporta calés, els que s'hi dediquen són progres i/o independentistes. El tema que han escollit per a la jornada són els límits en l'aplicació de l'última de les moltes lleis de memòria històrica.

S'analitzen els casos de la gent espoliada (Franco va invalidar la moneda de la república i els republicans es van quedar sense estalvis, als exiliats se li van confiscar cases i béns, etc.), del treball esclau que mai ha estat reconegut ni molt menys rescabalat per les empreses que se n'havien beneficiat, dels maquis que segueixen essent considerats bandits. S'esmenta la via argentina, on familiars de víctimes i víctimes directes de tortures, persecucions i assassinats (com les germanes de Salvador Puig Antich) presenten una querella col·lectiva instruïda per la jutgessa Servini en base al principi de justícia universal. L'estat espanyol compleix les mínimes formalitats, tot posant el fre de mà. Com el gos de l'hortolà que no menja ni deixa menjar, en aquesta

instrucció per crims de lesa humanitat (sobre, entre d'altres, el ministre Martin Villa, responsable de la matança d'obrers a Victòria i l'advocat Carlos Rey, fiscal que va demanar i obtenir la pena del garrot vil per a Puig Antich), la judicatura espanyola ni jutja ni deixa que altri jutgi.

Es constata, a tall de conclusions, que tots els intents de conèixer judicialment les violacions de drets i del dret per part dels militars colpistes durant 40 anys han fracassat.

Una jove jurista, docent de dret internacional, pregunta: llavors perquè, ja que la via penal queda descartada per la posició monolítica dels estaments judicials al voltant de la llei de punt final-amnistia, no se n'intenten unes altres?

Contactada pels promotors de la campanya, estudia la possibilitat de demandar l'Estat italià pels danys infligits a Catalunya. La conclusió és que sí, que hi ha cas, però no a Spain, on el sistema és el que és – una mona vestida de seda -, sinó a Itàlia, on la Corte di Cassazione, on treballen senyors i senyores conservadors i defensors de l'ordre establert com el que més, però que no són aquella barreja d'escamot d'execució per a rojos i maçons i de taurins amb copa i puro que presideix el Tribunal Suprem, ha establert un principi clau: el de la no concessió de la immunitat a un estat estranger a qui es reclamin compensacions pels danys derivats dels anomenats *delicta imperii*.⁹

⁹ Violacions de normes internacionals que per la seva gravetat no admeten l'aplicació del principi d'immunitat dels estats.

Presentacions al País Basc

També al País Basc s'interessen per la campanya. A poblets de Navarra i a Donosti uns col·lectius autònoms organitzen unes xerrades. Són gent que ha viscut lluites i repressió molt dures, gent treballadora, afable però d'expressió seriosa, gairebé trista. A Donosti els amfitrions que reben els italians són nois molt joves, poc més que adolescents, molts d'ells fills de presos que compleixen llargues condemnes a presons llunyanes, perquè el càstig s'estengui durant anys i vides senceres també a les famílies.

Política de dispersió, en diuen, i és una violació flagrant de la seva llei.

L'estat actua contra els "mals espanyols" com ho va fer Brenno després de conquerir Roma, com narrava la història que ensenyaven a les escoles italianes: als senadors que es queixaven perquè les balances on es pesava l'or del rescat pactat eren trucades, el tal Brenno els va escopir un "Vae victis" (una mena de "que es fotin els vençuts", però més concís) i va afegir la seva espasa al pes reclamat.

Aquí, el franquisme s'ha mantingut amb tots els seus caràcters de dictadura molt més enllà de la transició. De fet, com ho demostra el cas Altsasu, amb 8 joves acusats i condemnats per terrorisme després d'una baralla en un bar amb uns guàrdies civils provocadors, encara dura. Un estat de setge

encobert, amb la GC instal·lada en tot el territori com una autèntica força d'ocupació que amenaça o fa servir la mateixa mà dura que abans, tot i que ara ho fa en nom de la defensa de la democràcia: tanquetes al carrer, controls, assetjament, centenars de detencions, tortures.

Moltes de les accions d'ETA no tenien excusa: bombes indiscriminades, execucions sumàries de personatges secundaris, civils, però per entendre com s'arriba a aquesta mena de barbàrie s'ha d'escoltar, llegir, esbrinar quins han estat els antecedents.

Activistes anti-apartheid aplicaven el suplici atroç del "collar" a presumptes o reals col·laboracionistes del règim racista sud-africà. Un horror que no és justificat però sí explicat per l'horror previ de matances, brutalitats, violacions perpetrades pel poder blanc.

A ningú se li acudiria negar la legitimitat de la demanda del moviment encapçalat pel Congrés Nacional Africà amb l'argument que no s'ha de tractar amb gent que col·loca un neumàtic al coll d'una persona i li cala foc.

En canvi, aquí sembla que el moviment d'alliberament basc hagi sortit del no res, de les ganes de delinquir d'un grapat de psicòpates, i no pas que hagi nascut en ple règim genocida franquista.

Un règim que va mostrar una evident propensió al sadisme fins al seu final. Al País Basc, amb la

matança a Gasteiz d'obriers que s'havien tancat en una església durant una vaga general i que, desarmats, havien estat cosits a trets per la Policia Nacional.

O amb les últimes condemnes a mort, l'any 1975.

Un dels condemnats es deia Jon Paredes Manot, Txiqui, tenia 21 anys i el va afusellar - prop del cementiri de Collserola, a Barcelona -, un escamot de sis guàrdies civils voluntaris que li van disparar dotze trets un a un en dues tandes, a punts no vitals per tal que la mort fos lenta.

Un cop mort Franco, les atrocitats no acaben. Hi ha desaparicions com la de Pertur, que premsa i policia atribueixen a ETA. Però ETA sempre ha reivindicat les seves accions, les més injustificable incloses. No com el seu enemic. De Pertur se sap indirectament, per declaracions de neofeixistes jutjats a Itàlia, que havia estat segrestat al sud de França i lliurat a un policia espanyol que el du i el fa desaparèixer a una finca a prop de Montmeló, però l'aparell judicial no desplega gaires recursos per a investigar el cas. Tal com havia passat amb Zabalza, un conductor d'autobús desaparegut després de ser detingut per la Guàrdia Civil; a la seva mare, que l'havia anat a buscar al quarter de la Benemèrita, li van dir entre rialles que provés a la oficina d'objectes perduts. Al final el van trobar en un riu, ofegat. 40 anys després queda provat allò que tothom sabia: que l'havien matat fent-li la tortura de la banyera i que

s'havien desfet del cos. Però no passa res, el delictes ha prescrit. Però quin delictes! El ministre socialista Marlaska, en confirmar com a alt càrrec de la GC un dels responsables del cas, qualifica aquella actuació de la Benemèrita com a «exemplar». Perquè tothom sàpiga quin pa s'hi dona.

Un dels nois que assisteixen a les xerrades, poc més que adolescent i que sembla no saber somriure, diu amb veu neutra que a Lasa i Zabala els havien - entre moltes altres sevícies - empalat amb trossos de canonades. També ho feia la policia secreta del règim de Pretòria.

La troballa casual de dos cossos enterrats en calç viva a Andalusia i la tasca d'un forense i dels advocats i familiars dels nois posa el país davant del mirall, i la imatge reflectida és molt semblant a la del Xile de Pinochet o l'Argentina de Videla... Però amb un govern socialista, que com una gran família fa pinya i al crit de «si ens toquen a un ens toquen a tots» menteix, acusa, insinua, defensa, nega i finalment indulta. I, en el cas del coronel Galindo, que en el judici fa allò tan viril d'assumir totes les responsabilitats, arriscant-se a ser condemnat a passar una temporada en un hotel de quatre estrelles, premia i promociona. El cap de la banda terrorista serà nomenat general per Felipe González, alies Mister X, és a dir, el capo de tots els capos de les màfies d'estat.

Un cop fet passar el missatge de que «contra ETA tot s'hi val» els successius governs PsoE/PP

passen a la fase següent. Diaris, ràdios, advocats, pacifistes, organitzacions ecologistes, de solidaritat internacional cauen sota l'embat del «tot és ETA». Una enorme campanya policial, judicial, política i mediàtica que, amb la coartada de la lluita antiterrorista, passa per damunt de qualsevol regla i garantia. L'any 92 el jutge Garzón porta aquest tarannà a Catalunya, on són desenes els detinguts que pateixen tortura per part de la Guàrdia Civil, acusats de pertinença a una petita organització (mal)armada, Terra lliure.

A la repressió s'hi acompanya l'adaptació del marc legal, amb un seguit de lleis que eixamplen a l'infinit la definició de terrorista, tot buscant la manera de treure definitivament del mig qualsevol que políticament molesti massa. Lleis antiterroristes, llei de partits, llei contra l'apologia o enaltiment del terrorisme i un llarg etcètera. Tot això votat com a bons germans per la bessonada PP-PsoE i sovint pels cosinets petits i mal vistos - per demanaires i petulants -, però molt útils per apuntalar majories incertes, de CiU i PNV.

Ara ja fa anys i anys que ETA ha depositat les armes. Però no l'estat ni els seus servidors.

Els voluntaris del feixisme

La Lògia P2 va ser una organització secreta, un govern i estat paral·lel, amb una activitat d'influència i manipulació de les institucions i del món de l'economia i la informació acreditada per una Comissió Parlamentària. Era l'estil italià: fer una comissió sobre temes escabrosos i qui dia passa any empeny: quan arribin les conclusions la gent ja haurà oblidat. Hi havia fins i tot un terme per definir aquesta tècnica: *insabbiamento*.¹⁰ Més refinada i igual d'eficient que la espanyola del "d'això no se'n parla i punt" o de la catalana "això no toca". Ni 17A, ni monarquia, ni res que molesti qui no s'ha de molestar, que aquí les castes dominants tenen la pell molt fina i alhora una manca absoluta de "finezza".

El Gran Mestre de la lògia maçònica P2 i destacat protagonista de la política oculta dels anys 70 a Itàlia era Licio Gelli. Personatge que havia estat assessor d'Isabelita Perón, que mantenia bones relacions amb el general i president Roberto Eduardo Viola i l'almirall Emilio Massera, durant la dictadura: un règim que entre 1976 i 1983 va assassinar 2.300 opositors i en va fer desaparèixer entre 10.000 i 30.000. Molts milers més van patir presó i tortures. A Gelli en aquest període li van donar fins i tot un passaport diplomàtic argentí.

L'Argentina i el Xile de Pinochet eren llavors el santuari de neofeixistes italians que prèviament havien prestat

¹⁰ Literalment: enfonsar a la sorra.

els seus serveis a policia i serveis secrets espanyols. Condemnat per diversos delictes, en Gelli purga la seva pena en una luxosa torre envoltada per un parc, on rep visites i homenatges dels seus nombrosos admiradors i beneficiats.

En el seu massa dilatat currículum consta el d'haver estat el legionari voluntari més jove del cos expedicionari italià en suport a Franco. I va escriure un llibre i tot, el vell maligne: *Fuoco! Cronache legionarie della insurrezione antibolscevica di Spagna*, una barreja d'exaltació de la força bruta i d'atribució a l'enemic comunista d'atrocitats perpetrades pels nacionals: impúdicament s'hi exhibeixen fotos de soldats espanyols amb uniforme colonial, sostenint caps tallats a les mans, de dones grans i adolescents violades i assassinades, i presentades, últim ultratge, com a víctimes dels rojos.

Tal vegada, el Gelli de 17 anys no sabia què anava a defensar realment a Espanya, però un cop allà no podia no adonar-se'n: el caciquisme feudal d'un sud de senyorets i de jornalers tractats com a bèsties. Un clergat hereu de la Inquisició i d'una visió obscurantista de la religió. L'Espanya de l'exèrcit i la Legió que massacraven pagesos marroquins o miners asturians, de la Guàrdia Civil, de la ignorància imposada. L'Espanya que afusellava pedagogs com Ferrer i Guardia, que feia de les execucions amb garrot vil uns macabres espectacles públics.

Gelli, i les desenes de milers de feixistes italians, van anar a defensar injustícies i privilegis contra la gent que s'havia alçat.

Gent com la Isabel.

Ella, també una adolescent, en el clima d'esperances col·lectives que amarava Barcelona i bona part del país, va triar adherir-se a Mujeres Libres, gràcies a les quals va fer els estudis i formació com a infermera. Filla de Reus, emigrada de ben petita amb la família a Barcelona, per a ella la República i l'anarquisme eren poder estudiar, ser infermera, créixer en una societat on el fet de parlar i cultivar la pròpia llengua no fos un delicte, on la dona fos respectada i lliure i no propietat de cap home, on la religió fos un fet de llibertat privada i no d'imposició d'una casta autoritària. On la gent, la gent treballadora, la dels barris, dels pobles i les fàbriques, pogués decidir sobre la pròpia vida.

La seva família va patir els bombardeigs. Ella, destinada a un hospital de sang vora el front, amb grau de tinent, va veure com les tropes nacionals n'afusellaven els metges i algunes infermeres però, amb unes quantes companyes més, es va salvar gràcies a uns oficials italians que guardaven un bri d'humanitat i honor a la consciència.

I després va venir la postguerra, amb el reguitzell d'assassinats al Camp de la Bota i a les tàpies de cementiris: soldats, mestres, bibliotecaris, sindicalistes, ferroviaris, obrers, pagesos, alcaldes, periodistes, intel·lectuals... I més tard els 40 anys de censura, sospita, prohibicions, càstigs, represàlies.

Durant molts mesos la Isabel es va quedar al barri, amagada en una casa d'amics, perquè una foto seva

havia sortit a la revista de *Mujeres Libres*. Va renunciar al títol i a la feina d'infermera, que li encantava i de la que n'estava tant orgullosa, per por de remoure memòries latents i es va fer modista per guanyar-se la vida.

Als anys 90 li van assignar una pensió escarrassida, però mai ningú li va demanar perdó pel terror, l'angoixa, l'horror que li havien infligit només per haver volgut ser una persona digna, igual entre iguals.

Gelli morirà com un vell acovardit, però cobert d'honors i guardant privilegis. La Isabel ho farà en silenci, digna, però oblidada.

Estat espanyol, santuari del neo-feixisme

A partir de 1970, molts italians, terroristes de grups com Ordine Nuovo, Ordine Nero, Avanguardia Nazionale, protagonistes de l'estratègia de la tensió i amb relacions profundes amb la lògia P2 de Licio Gelli, amb la xarxa Gladio, els serveis secrets italians i amb sectors de l'exèrcit i la policia comencen a fugir d'Itàlia, perseguits per ordres de detenció.

El destí natural és Espanya, que ja des de la Segona Guerra Mundial és el santuari de centenars de criminals nazis que hi troben refugi fins a la mort.

El 9 de maig de 1976 aquests pròfugs encapçalats per Delle Chiaie, Giuseppe Calzona, Augusto Cauchi i Mario Ricci, participen en els incidents de Montejurra, a Navarra, on van anar centenars de feixistes armats

ataquen un grup de carlistes, provocant dos morts i desenes de ferits

Un any abans, el 6 d'octubre, havia estat ferit greument a Roma, amb la seva dona, Bernardo Leighton, fundador de la Democràcia Cristiana xilena i opositor a la dictadura. Els havia tirotejats un militant d'Ordine Nuovo, Pierluigi Concutelli. També aquest sicari mantenia relacions estretes amb la policia espanyola. El SID¹¹ va desviar les investigacions cap al Movimiento de Izquierda Revolucionaria, un grup guerriller xilè d'extrema esquerra.

L'any 1983, a l'inventari de les armes de la comissaria central d'informació a Madrid, hi constava una metrallera Ingram amb número de sèrie 2-2-000981. Metrallera que set anys abans havia fet servir el killer d'Ordine Nuovo (que al moment de la detenció portava a sobre els números de telèfon d'agents dels serveis centrals de documentació de la Policia Nacional) per assassinar un jutge, Vittorio Occorsio. Les autoritats espanyoles mai no han donat explicacions sobre aquesta arma fabricada a Estats Units, importada a Espanya i utilitzada a Itàlia.

Com tampoc han respost mai a l'informe de 22 pàgines que des del Viminale es va remetre el 4 d'octubre de 1984, durant el primer govern González, a la Fiscalia de l'Estat Espanyol amb el títol "Investigació sobre activitats terroristes de l'extrema dreta": el document, basat en

11 Servizio Informazioni Difesa. Servei secret.

investigacions policials i judicials, adverteix que uns extremistes de dreta italians han actuat a Espanya i França contra militants d'ETA. La petició d'informacions serà ignorada per les autoritats policials espanyoles, però no per les franceses que redactaran un llarg llistat d'accions de "guerra bruta" protagonitzades per neofeixistes italians en territori francès, amb assassinats i segrestos.

A Espanya, els terroristes italians compten amb una xarxa de suport i cobertura entre GC, PN, Serveis d'Informació i part de la magistratura.

A mitjans dels anys 80, enllestida la feina amb la policia espanyola i esdevinguts hostes problemàtics per a la nova Espanya de la transició, emigren cap a Amèrica Llatina per donar un cop de mà a les dictadures d'aquell continent.

La Model

És una de les catedrals de dolor que les grans ciutats europees han anat tancant i reciclant en les últimes dècades. Uns faristols n'expliquen la història. Ni una paraula, és clar, sobre les entitats del barri i memorialistes que han aportat al "procés participatiu" per dissenyar el nou espai, idees, coneixements i temps. Com, entre d'altres l'Associació Cultural Helios Gómez, artista i autor de la «capella gitana».

Helios Gómez va ser cartellista i poeta, nascut a Sevilla de família gitana pobre, i es va relacionar amb els diversos moviments d'avantguarda artística que aleshores brollaven als grans escenaris europeus. Comunista llibertari, va ser arrestat i empresonat durant vuit anys a la Model. Morí el 1956 poc després de sortir de la presó. Abans, la seva companya, la comunista Ira Weber, havia desaparegut en un Gulag.

El 1950, pintà uns frescos a la quarta galeria de la presó en homenatge als presos i a la seva patrona, que ho és també de la ciutat, la Verge de la Mercè, en una cel·la propera a les dels condemnats a mort.

Murs color de por. D'angoixa que ennuega. Murs impregnats de plors i de crits. Que embolcallen un espai on s'amuntegaven els no-éssers, les no-persones. Pastats amb pedra, ciment, guix i mort.

A la paqueteria algú ha col·locat unes roses, ara pansides, en un quadrat a terra, a un costat de l'estança. Un home explica que allà van matar el Salvador Puig Antich.

Va dir "això és una merda" quan es va adonar, sol entre homes hostils, perversament curiosos, indiferents o espantats, que ni tan sols li concedirien un final de fràgil dignitat, davant d'un escamot d'afusellament.

"Esto es una mierda" va dir en descobrir que els seus dies acabarien assegut en un tamboret, lligat a una estaca, amb un anell de ferro que l'escanyaria mentre un clau collat, accionat per un home amb mans de pagès, se li enfonsaria a les cervicals.

Es va trobar davant de la cosa, del giny sinistre que durant mesos, des del dia en què un tribunal de carnissers amb galons l'havia condemnat a mort, mai havia volgut evocar, foragitant-lo dels seus pensaments.

No era simple por al sofriment. Era el terror de no poder-lo suportar i perdre, amb la vida, l'enteresa. Vomitant, plorant, cagant-se a sobre, sense poder impedir que els ulls s'esbatanin, que la llengua surti. Por a convertir-se en màscara grotesca sense cap vestigi d'humanitat. No un cadàver ensangonat per bales en un darrer combat, sinó carcassa d'un pobre animal matat de qualsevol manera a l'escorxador.

Primer va rebutjar la bena que li oferien. Va increpar un dels espectadors, potser un policia

o un jutge. Un últim sobresalt d'orgull, que valia, podia valdre davant d'uns fusells, no d'allò. Així que quan el van asseure, va acceptar la bena. Cares de funcionaris grisos i la foscor d'un drap van ser les últimes imatges que va veure.

Carlos Rey i la impunitat del botxí

En Ramon Barnils – autor, entre moltes altres coses, d'un llibre col·lectiu sobre en Salvador – en una entrevista a una ràdio lliure, a principis del 90, explica la història d'un jove d'ideals i principis fermes, com molts d'altres que en aquell moment escollien la mateixa opció de radicalitat per tota Europa, portant la coherència a l'extrem. També revela que Salvador havia arribat a anar a un psicòleg per tal que l'ajudés a superar el rebuig de la violència, que li impedia empunyar un arma. S'havia defensat, quan anaven a detenir-lo, i va caure ferit greu mentre un policia va morir. Probablement per foc amic.

Els partits comunistes no van moure un dit per salvar-lo i, només un cop perpetrat el crim, van intentar capitalitzar les protestes. Només el moviment anarquista, i no sempre amb entusiasme, alguns grups autònoms d'estudiants i sectors del cristianisme de base s'havien mobilitzat. Mentre bona part de la societat catalana patia horroritzada i impotent aquest enèsim crim contra un dels seus.

Passen els anys i les dècades, però més enllà de la memòria popular, la única iniciativa oficial per

reparar aquell acte abjecte, jutjant-ne responsables directes i complicitats, és la causa oberta a l'Argentina. L'Ajuntament de Barcelona, amb Jaume Asens de regidor, també presenta una querrela contra Carlos Rey, arxivada en un tres i no res pels tribunals. Ell va ser qui va demanar i fer executar el suplici d'en Salvador amb garrot vil. Jove militar amb estudis de dret, el franquista que fins avui no ha mostrat cap signe de penediment faria carrera en aquesta mateixa ciutat: advocat inscrit al Col·legi, docent en una universitat, veí d'un barri ric, ha gaudit de total impunitat i, des de l'obertura de la causa per la jutgessa Servini, rep la protecció mafiosa del règim borbònic.

Aquest fugat de la justícia internacional – que a Alemanya hauria estat jutjat al tribunal de Nuremberg i a Itàlia molt probablement eliminat per una “*Volante rossa*” a la postguerra - ha estat tractat per la premsa amb una discreció i un respecte exquisits, amb cortesia professional pels seus col·legues advocats, i premiat amb la indiferència dels seus conciutadans.

De Carlos Rey ningú no en vol saber res, sembla. Ni tan sols en els entorns que consideren en Salvador com a patrimoni propi, com a “cosa seva”. Per manca de forces, es diu, però no. Perquè, de cop, resulta que aquests mateixos entorns sí que són capaços de muntar una campanya com cal, amb manifestos, comunicats, rodes de premsa i mobilització per xarxes de tota una galàxia d'associacions, col·lectius, sindicats, fundacions i centres socials... per exigir la retirada d'un cartell d'un artista local que, a La

Floresta, ha organitzat una mostra sobre la continuïtat de la repressió des del franquisme als nostres dies. El motiu? La imatge triada era una foto estripada, amb mitja cara d'en Salvador i mitja cara d'en Puigdemont.

La impunitat dels botxins del Salvador, el refús reiterat a anul·lar el seu judici, les ambigüitats repetides en les successives lleis de memòria democràtica, la negativa d'un tribunal de Barcelona a processar Carlos Rey i de la judicatura espanyola a lliurar-lo a la justícia argentina, resulten a la pràctica ser molt més tolerades que l'acostament blasfem de la imatge de Puig Antich a la d'un polític catalanista liberal.

El 15M i el Moviment pel dret a decidir

De mentre a Catalunya neixen, creixen i es transformen dos moviments, en molts aspectes coincidents, amb una base social pràcticament idèntica i que busquen solucions als mateixos problemes provocats per les múltiples «crisis».

En ambdós casos hi té un paper destacat una tongada d'activistes formada al tombant del mil·lenni en un altre moviment, l'anomenat Antiglobalització, que al seu torn bevia molt d'una petita revolució iniciada en la remota selva Lacandona, la zapatista. Per raons generacionals i de classe, seran la gent cridada a tenir un paper destacat en la definició i gestió de les polítiques de memòria.

A finals del segle XX una iniciativa de consulta ciutadana intenta pressionar l'estat perquè condoni el deute extern als països empobrits. Es forma la XCADE (Xarxa Ciutadana per l'Abolició del Deute Extern) amb gent procedents de diverses ONG i associacions de cooperació internacional. Hi voten un milió i escaig de persones, més de la meitat a Catalunya. El col·lectiu promotor porta les butlletes a Madrid i s'asseuen, unes desenes de persones, a les escales del Congrés. És diumenge i a dins no hi ha ningú però la Policia Nacional els fa fora a bastonades (El País titula "enfrentaments davant del Congrés"). Això no els desanima, ans al

contrari, i la XCADE esdevé un subjecte actiu en totes les lluites pels drets civils i polítics dels anys posteriors.

Poc després, amb la batalla de Seattle, s'inaugura el període dels setges a les cimeres dels totpoderosos de la terra: Banc Mundial, Fons Monetari Internacional, Davos, G8. Per tota Catalunya també s'autoconvoquen assemblees per "pensar localment i actuar globalment" en el marc d'aquesta resposta internacional al desgavell capitalista. Al costat dels col·lectius, grups i entitats que havien animat les mobilitzacions contra l'OTAN, les guerres o a favor de les vagues generals, sorgeix l'MRG (Moviment de Resistència Global), espai de confluència entre petits col·lectius de diversos àmbits geogràfics i polítics.

Entre XCADE i MRG es va definint un grup de persones afins que tenen com a referents els moviments autònoms dels anys 70, el zapatisme i les *Tute Bianche*. S'hi barregen, en aquell moment sense gaires topades, comportaments i iniciatives d'acció directa (la cèlebre operació anti-banca de l'Enric Duran, que va transferir gairebé mig milió d'euros d'entitats bancàries a una multitud de col·lectius, n'és una) i d'altres de caire simbòlic, o més aviat artístic (el MACBA farà una exposició a preu de ganga amb els materials de protesta – cartells, vestits, artefactes defensius – produïts en un magatzem que generosament la seva direcció havia cedit a Enric Duran i companyia abans de la reunió del BM a Barcelona).

D'aquesta àrea d'activisme, en sorgeixen iniciatives en el camp comunicatiu (campanya COM és possible?,

Assemblea de Comunicació Social), de les ocupacions, xarxes de defensa del dret a l'habitatge i antirepressives (amb les protestes contra l'Ordenança del Civisme, prelude municipal de la llei Mordassa), i també oposicions a maniobres urbanístico-culturals especulatives (Fòrum de les cultures). I naturalment, s'empelta en el moviment de les places, conegut com dels Indignats o del 15 M.

Un parell d'anys més tard, gran part del grup fundador del MRG participa al Procés Constituent, iniciativa impulsada per Teresa Forcades i Arcadi Oliveras, personatges i línies polítiques que tenen el seu antecedent en Lluís Maria Xirinacs, un Gandhi català. El seu objectiu és arribar – a través de trobades i debats arreu del país – a la redacció d'una nova constitució i a la presentació d'una candidatura popular.

Però aquí la cosa es torça i les dues ànimes es tornen a separar, però aquest cop no segons la línia “cristians / revolucionaris” sinó pel posicionament respecte al nou moviment ciutadà per a la independència, iniciat l'11 setembre de 2010 en resposta a la sentència del TC, que tombava el nou i descafeïnat estatut presentat pel president socialista de la Generalitat, Pasqual Maragall.

La fractura se situa també en el binomi clàssic reformisme/radicalisme: mentre que l'Esquerra Independentista i la CUP veuen en el moviment d'autodeterminació una clau per trencar l'estat espanyol, vist com a baula feble del cademat capitalista a Europa, les noves candidatures que s'han apropiat de la representació del 15M, Podemos i Comuns, no volen

trencarres i fan seva l'aposta per l'entrisme institucional. Ells en diuen “reapropiar-se de les institucions per posar-les al servei de les persones i del bé comú”.

La promesa de tornar la institució a la ciutadania, força estrafolària «per se» ja que pressuposa que la institució hagi estat alguna vegada una pertinença de la gent, acaba aviat al calaix dels mals endreços, juntament amb la retòrica de conceptes com *casta*, per definir els membres de la “vella política”, *d'assalt al cel*, de *democràcia* i *d'acció directa*, de *desobediència* a les lleis injustes, del rebuig *al règim del 78*, de la defensa del dret *d'autodeterminació*, de *l'abolició dels privilegis*, del *canvi radical del model de ciutat*, basat en el turisme, els grans esdeveniments, el frenesí logístic o el paroxisme del consum.

Així, a l'hora que s'intensifica i estén el clam per la independència davant del gir cada cop més recentralitzador i autoritari de les institucions espanyoles, un grupet d'antics “no global” presenta l'Ada Colau com a candidata a l'alcaldia de Barcelona. Co-fundadora del moviment pel dret a l'habitatge, la PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca) s'ha significat durant anys com a activista, okupa, desobedient. És intel·ligent, sap de què parla i com parlar-ne i la novetat que representa en l'escenari de la política institucional fa que li obrin les portes alguns mitjans de comunicació de masses. El seu cavall de batalla és el dret a l'habitatge i, davant d'una assemblea multitudinària de ciutat, anuncia el seu objectiu de canvi del model econòmic i de participació ciutadana a les polítiques municipals.

Guanya les primeres eleccions. No ho té fàcil: una burocràcia d'inèrcies implacables, uns poders fàctics molt connectats amb els àmbits de decisió de l'administració, una premsa on predominen els mitjans del comte de Godó, una societat complexa i un model de ciutat basat en turisme i especulació, consolidat al llarg del franquisme i de 4 dècades de governs del PSC, model que és causa dels principals problemes de la ciutat: contaminació, dificultat per trobar habitatge, pobresa, precarietat, atur.

Però el repte pitjor que ha d'afrontar és el de les aliances: primer els ex odiats buròcrates d'ICV, després els del PSC i tot l'aparell incrustat en la maquinària municipal, i finalment una munió de nous amics que la moda i el desig de proximitat al poder municipal li aporten, una tropa de partidaris d'un reformisme 2.0, que renuncia a atacar les causes i se centra en mitigar els efectes.

La il·lusió del projecte inicial es va laminant dia a dia, fins que a les eleccions següents l'Ada Colau, ex activista del moviment pel dret a l'habitatge, ex fundadora del MRG, ex okupa, ex alterglobalista, ex desobedient, manté l'alcaldia gràcies als vots de ... Manuel Valls, exprimer ministre francès que – per primera vegada després de la Segona Guerra Mundial en Europa – ha ordenat la deportació de centenars de persones pel seu origen ètnic.

El preu el paguen els maners, que en les setmanes següents són expulsats dels carrers per un dispositiu de centenars d'agents de la GU.

I aquest segon mandat acabarà com havia començat.

La gestió de l'aigua segueix en mans d'una multinacional per ordre judicial, un altre jutjat imposa la concessió de llicències per pisos turístics que l'ajuntament havia revocat, la normativa europea redueix a la mínima expressió l'empresa elèctrica pública o l'oferta d'internet obert i gratuït. Els lobbys del turisme i les institucions de l'estat imposen agendes plenes d'ampliacions de port, aeroport i carreteres. El preu de l'habitatge puja d'un 40% respecte als inicis del primer mandat d'Ada Colau. Els desnonaments es multipliquen.

Els Comuns es dediquen a cavar trinxeres al darrere d'unes quantes “conquestes”: la creació del dentista municipal i del psicòleg per a pobres, la compra de pisos per fer habitatge de lloguer a preu accessible, els carrils bici i l'urbanisme tàctic, o limitacions a la construcció de nous hotels... Però tot plegat sembla l'intent d'algú que vol apagar un incendi forestal amb una regadora. També en el camp de la memòria: després de retirar la imatge del rei de la sala de plens del consistori, o de reivindicar públicament el llegat republicà, l'alcaldesa acota el cap davant les advertències de la magistratura, guardiana de les essències. El retrat del rei torna aviat a presidir els debats sobre la ciutat i la paraula república desapareix dels comunicats i discursos.

Finalment la “nova política”, reduïda a una candidatura personalitzada en la líder carismàtica Ada

Colau, naufraga, després de 8 anys, quedant tercera a unes eleccions marcades per l'abstencionisme del món independentista. Per barrar el pas a la dreta catalanista del vell alcalde Trias, diuen, els Comuns voten amb el PP – que treu pit del seu vot decisiu – el candidat preferit de tots els nuclis de poder de la ciutat i de l'estat, el socialista, que té un programa econòmic i de model de ciutat idèntic al de la “dreta catalana”. Amb un plus de mà dura contra marginals i dissidents, via una Policia Municipal molt a gust amb un representant del partit del Marlaska.

Campanya «Bombes d'impunitat»

L'any 2016 es presenta –sota la denominació de “Bombes d'impunitat”- la campanya per demanar responsabilitats i rescabament a l'Estat italià pels bombardeigs contra la població durant la «guerra civil».

El grup promotor és variat. Hi ha la docent de dret internacional amb unes doctorandes. Alguns membres del col·lectiu que havia presentat la querrela penal. Gent del moviment llibertari. Un petit grup anomenat “Drets i llibertats”. Historiadors.

És una lectura del passat “antagonista”, que aprofundeix i no amaga el conflicte. No accepta la segona transició que s'està gestant sobre la base d'una interpretació (tot i que crítica, tot i que diferent) de la guerra civil vista com quelcom de dolorós i superat, una derrota i injustícia que només es pot reparar en els llibres d'història o excavant alguna fossa comuna.

Un tancament del procés iniciat ja abans de la mort del dictador inacceptable, perquè avui i aquí generacions que amb prou feines han sentit parlar d'aquell període n'estan vivint les rèpliques: un estat amb fortes tendències autoritàries, una cultura política i capacitat d'organització dels treballadors afeblida, uns supervivents que es moriran (la gran majoria de fet ja s'han mort) sense que els sigui reconegut cap

desgreuge substantiu, unes grans empreses, que van fer la seva fortuna amb l'espoli de republicans i el treball esclau, que han seguit engreixant-se de recursos públics durant tota l'etapa monàrquica i que avui emigren a paradisos fiscals.

Aquesta campanya recorda que entre les conseqüències polítiques, socials i humanes dels 40 anys de dictadura i 40 de transició vigilada hi ha un tema que no ha estat mai abordat, i que representa una ulterior anomalia en el context europeu: Les reparacions pels danys de guerra.

Les pèrdues humanes i materials patides per obra de les aviacions i les artilleries alemanyes i italianes van ser ingents. I estan disponibles en estudis i en arxius.

Només cal reclamar-ne la compensació

Acció perfectament exigible: el febrer de 1947, a la conferència de París, Itàlia va haver de cedir territoris (a Iugoslàvia, França, Grècia), retirar-se de les colònies, desmantellar gran part de l'exèrcit – amb els bucs més moderns requisats - i pagar indemnitzacions econòmiques: concretament 125 milions de dòlars/or (35 dòlars la unça l'any 1946) a Iugoslàvia, 105 a Grècia, 100 a la Unió Soviètica, 25 a Etiòpia, 5 milions a Albània.

Amb Egipte hi va haver un acord separat, perquè no hi havia hagut declaració formal de guerra abans de l'inici de les hostilitats en el seu territori, i Itàlia va pagar 4 milions i mig de lliures esterlines.

Amb Líbia, el contenciós per l'ocupació del país per part d'Itàlia entre els anys 1912 i 1947 es va tancar amb el tractat de Bengasi, signat el 6 de febrer de 2009! Itàlia s'hi compromet a construir infraestructures per valor de 5000 milions de dòlars al llarg de 20 anys.

Al mateix temps Itàlia, per la seva banda, persegueix als tribunals els autors alemanys de represàlies contra civils (per iniciativa de familiars de víctimes) fins l'any 2010, obtenint condemnes a pagament de danys per responsabilitat civil subsidiària contra l'estat germànic.

El cas d'Alemanya és diferent

El 12 de setembre de 2012, Grècia recorda que podria reclamar a Alemanya el pagament de les compensacions de guerra (objecte d'una quitança “suggerida” pels EEUU en el seu moment). Es parla de 300.000 milions d'euros. Des de Berlin responen que l'any 1990 Grècia havia firmat el *Zwei-plus-Vier-Vertrag*, “perdonant” l'esmentat deute que, segons el Die Welt no pujaria tampoc a 300.000 milions sinó a “només” 70.000.

El Govern alemany considera, en definitiva, que l'assumpte de les reparacions de guerra a Grècia s'havia tancat l'any 1990 amb el tractat de les potències aliades, firmat sobre la reunificació d'Alemanya.

I en relació a la “guerra civil espanyola”, l'any 1994 Alemanya acorda un rescabament simbòlic de dotze milions de marcs a Gernika, tot i que se n'acaba sortint, l'any 1998, amb un missatge del president Roman Herzog a la ciutadania de la vila basca.

En resum: per la seva intervenció a la guerra, Alemanya demana disculpes i ja està... i Itàlia ni això.

Tanmateix el fet que ningú hagi assumit fins ara el deute envers la població catalana i les altres de l'estat no significa que ja no es pugui reclamar: tractats i normes internacionals afirmen que els crims de guerra i contra la humanitat no prescriuen, i aquí és aplicable el principi del *pacta tertiis nec nocent nec presunt*. És a dir: els pobles d'Espanya agredits, no representats per cap estat, no queden afectats per decisions preses per tercers.

Per tant no només és legítim, si no imperatiu, acabar amb aquest greuge. I si no ho fan les institucions que ens haurien de representar i defensar-nos els interessos i drets, doncs que ho faci el poble.

Però el "poble", en aquest cas, necessita guanyar múscul. No n'hi ha prou amb un grupet de gent de bona voluntat, que en realitat no representa ningú.

I així comença una nova tongada de xerrades, visites i reunions, a Vic, Olot, Granollers, La Garriga i a molts barris de Barcelona, una nova pila d'actes organitzats per gent de l'esquerra independentista o llibertària, de vegades en algunes llibreries on es presenta una publicació auto editada amb un recull d'aportacions sobre els perquè, els com i els qui.

En general costa connectar amb un públic – més aviat escàs - que, tot i ben disposat i interessat, no acaba de saber encaixar en els seus patrons de lectura del passat -marcat tant per injustícies com per derrotes i traïcions-

una proposta d'aparença tant optimista (en el sentit gramscian d'*optimisme de la voluntat*). Però costa encara més connectar amb les organitzacions: Fundacions, Ateneus, Sindicats, Partits, Cooperatives. Unes responen als missatges dient que s'hi adhereixen, com si es tractés d'una recollida de firmes, altres que la campanya els cau molt lluny, i altres no responen. És un comportament habitual entre paradistes: fer pinya perquè permetin muntar el mercat i després que cadascú s'ocupi de vendre el propi gènere. I no s'hi val explicar que la teva proposta és ideal per articular un espai molt més ampli de moviment on tots els missatges circularan amb més velocitat i més força i es crearan dinàmiques virtuoses de... Oh, no és pas que això no sembli bé a tothom, no, simplement que tothom creu assenyat fer-se cooperativa en el cas del cooperativisme, fer-se soci en el cas dels ateneus i col·lectius, o fer-se patró en el de les fundacions. És a dir: cada paradeta té vocació d'universalitat.

És una dinàmica que desgasta i el ja reduït col·lectiu perd llençols a cada bugada. De fet si hi ha una recepta infal·libre per acabar amb iniciatives des de baix és aquesta, simple i sense cost: deixar que passi el temps, donar llargues, esperar que et cansis.

El nucli d'italians provinents de l'anterior causa penal pels bombardeigs de la Barceloneta intenta crear i consolidar un col·lectiu que aplegui sectors autònoms, llibertaris, antiautoritaris i de l'antifeixisme no institucional de la "comunitat". El resultat són unes poques reunions, i un xat on sovintegen polèmiques, discussions i baralles, sobre un ampli ventall de temes,

amb un degoteig constant de gent que se'n va.

Malgrat tot, el que queda del grup impulsor de “Bombes d'impunitat” decideix portar la iniciativa a ajuntaments. La proposta és que s'adhereixin a la campanya i, en el cas dels afectats pels bombardeigs, que es personin com a part demandant.

Es presenta a Barcelona, Badalona, La Garriga, Granollers, Figueres, Girona, Tarragona i altres. CUP i ERC són els partits amb presència en tot el país i més disposats a col·laborar.

A Barcelona voten a favor Comuns, ERC i CUP, i en contra l'extrema dreta (PP i Ciudadanos). Socialistes i post-convergens, que ni tan sols s'havien dignat a respondre als missatges de les promotores de la proposta, sumen sense enrojolar-se els seus vots als de la ultra dreta espanyolista.

El bloc compacte de dretes ideològiques, nacionals i socioeconòmiques tomba la proposta de la campanya en gairebé tots els ajuntaments on es presenta la resolució. Només la Garriga i un parell de petits municipis més li donen recolzament. I aquests, és clar, no disposen de les forces ni els recursos suficients per la presentació de la demanda civil a Itàlia.

Aprofitant el fet que en Jaume Asens com a regidor havia aconseguit un compromís de l'ajuntament a recolzar demandes ciutadanes de reparació pels bombardeigs de la ciutat, el col·lectiu que impulsa la iniciativa s'adreça al cap del departament de

memòria, un conegut historiador que, entre altres meritòries activitats, dissemina faristols informatius/commemoratius per tota la ciutat. Tan ocupat està amb les seves coses que mai respon. Piquen llavors a les portes d'un altre departament, el de drets civils, dirigit per un jove que ha fet el salt des dels centres socials autònoms de la ciutat a la política representativa. Aquest durant mesos deixa plantats fins a set cops els “pesats de les bombes”. Que, finalment, desisteixen.

PsoE, pilar del sistema Espanya

Per intentar entendre l'actitud que l'esquerra institucional espanyola té envers aquesta iniciativa de base cal tenir en compte la naturalesa del partit que en constitueix el pal de paller: el PsoE.

El que queda del Partit Socialista històric, homologable als altres partits socialistes de la seva època, acaba a l'exili l'any 1939. I si a l'exili no fa gran cosa contra la dictadura, els joves militants del partit a Espanya encara fan menys, fins al 1974, quan en Felipe González, al congrés de Fresnes (Llenguadoc), aconsegueix ocupar la direcció. El nou partit reconstituït rep el recolzament de tot Déu (o sigui socialdemocràcia alemanya, Henry Kissinger i altres actors interessats en la creació d'un baluard anticomunista a l'Europa occidental) i assumeix amb il·lusió i vehemència la tasca que li correspon en la dinàmica bipartidista, que és el màxim de democràcia que el sistema està (i estarà) disposat a tolerar.

Seria avorrit fer una llista de totes les concessions que el flamant nou Partit Socialista Obrer i Espanyol fa per tal que les classes i castes dominants a Espanya l'acceptin primer, i l'acollin i promoguin després, com algú de fiar.

Sense Felipe González i els seus no s'entendria l'èxit de l'operació anomenada transició espanyola, amb la transmutació miraculosa d'una dictadura ferotge en una democràcia exemplar.

Transformació santificada amb l'entrada a Europa, que per un preu raonable s'assegura alhora un destí de vacances per les seves classes populars, un lloc on emplaçar fàbriques i bases de la OTAN i, més tard, una bona tanca antiafricans pobres. Tot a canvi de l'obertura de l'aixeta del crèdit fàcil i les subvencions, que desferma la "cultura del *pilotasso*": l'habitatge – per exemple - a partir de la llei Boyer alimenta una bombolla monstruosa.

Els successius governs omplen les arques de les grans societats que ja havien fet fortuna amb el franquisme i les privatitzacions de les principals companyies sota control estatal regalen a uns quants escollits els sectors estratègics de l'economia.

És el PsoE qui imposa *manu militari* la reconversió industrial, abandona la via de l'articulació federal de l'estat per la de la fabricació, consagrada institucionalment, de la nació espanyola, privatitza els serveis bàsics i alimenta generosament amb diner públic les multinacionals que se'ls apropien, juntament amb les

grans constructores i la banca i desplega – en continuïtat amb el desenvolupisme tardo franquista– projectes d'infraestructures faraòniques, des de les nuclears a l'alta velocitat passant per plantes de regasificació, carreteres, pantans o aeroports.

És el PsoE qui introdueix o manté la legislació repressiva dirigida a reprimir les oposicions socials i nacionals, amb ministres de l'interior que rivalitzen amb els del PP en saltar-se a la torera drets civils, polítics i humans que, per altra banda, sempre són esmentats com una jaculatòria en totes les aparicions públiques i privades dels representants del Partit. Des de la "patada en la puerta" de la llei Corcuera, fins a la ignomínia mai prou denunciada dels GAL i la guerra bruta contra ETA, fins a la votació del 155 contra Catalunya.

És el PsoE qui domestica els sindicats i recolza les decisions estratègiques de les patronals laminant drets i neutralitzant conquestes laborals. Qui bloqueja i fa oblidar la reforma agrària a Andalusia i Extremadura, lliurades per sempre més al caciquisme que ara també engoleix els fons de la PAC. Qui acota el cap i ret homenatge a la monarquia, qui incrementa la despesa de l'exèrcit, qui dona suport a les multinacionals espanyoles en les seves polítiques d'espoli de recursos en països empobrits del món, qui en política exterior confirma reiteradament l'esperit de submissió als amics americans i alemanys i de cordial col·laboració amb dictadures sanguinàries, mentre abandona el Sàhara Occidental al seu destí, traint tots els compromisos

adquirits i passant-se per l'entrecreix resolucions de l'ONU i dècades de promeses.

És el PsoE qui també se'n riu de les prohibicions – internes i internacionals – d'alimentar amb armes dictadures en guerra, com la saudita, molt engrescada en massacrar el poble del Iemen i que té en l'Estat espanyol un rebost ben proveït d'andròmines d'una letalitat satisfactòria.

És el PsoE qui fa lleis per complaure la banca i el sector financer, agraciats amb un regal concedit per Zapatero de 40.000 milions com a premi per haver provocat la crisi del 2008. És qui aprova d'amagatotis i en ple estiu amb el PP una reforma de la Constitució (la “intocable”) introduint l'article 135, que prioritza el pagament del deute a qualsevol consideració social. Qui amb el PP rivalitza en hàbits i pràctiques de corrupció: les portes giratòries porten tot d'exministres i expresidents del govern a tenir jubilacions més que daurades en consells d'administració de grans companyies i la creació d'atapeïdes xarxes de clientele - mitjançant el repartiment de subvencions i ajuts a aturats - permet fidelitzar masses d'electors; sense deixar de banda la tradicional pràctica del suborn via sobre, contracte o concessió, allà on i quan governen.

I tot això, durant més de 40 anys, en un *mano a mano* amb els exfranquistes - reciclats en demòcrates de tota la vida - com en la lletra d'un bolero, fingint baralles en temes de drets civils, moltes menys en drets laborals i gens ni mica en tots els assumptes importants d'estat,

amb un tractament primmirat de les institucions heretades de Franco i una cura extrema en no tocar ni de broma els privilegis de classes i castes dominants fetes d'empresaris pirates, vampirs de les arques públiques, aristòcrates exterminadors d'animals, mafiosos i tafurs.

Spain is diferent. I el PsoE és un exemple força únic entre les socialdemocràcies europees. Tal vegada perquè no és un partit socialdemòcrata sinó una altra cosa, amb elements de maquinària electoral i de clientelisme, populisme i nacionalisme agressiu. Un partit que també inclou sectors sincerament progressistes, molt útils per crear la imatge d'alternativa a la dreta més tronada del continent, mitjançant mesures avançades en el terreny dels drets civils (com el matrimoni igualitari o la reglamentació de l'eutanàsia).

De fet, una constant dels governs socialistes espanyols ha estat, des de fa ja gairebé mig segle, assaonar polítiques neoliberals de submissió als dictats del gran capital i del mercat amb algun toc d'*aromes d'esquerres*, però que no és cap impediment per a què alcaldes (socialistes) de localitats importants encapçalin – per exemple i entre d'altres - manifestacions xenòfobes contra l'obertura de centres per a nois immigrants no acompanyats.

Així, amb l'ajut determinant d'una dreta obscurantista, una església preconiliar i una premsa que el mateix Goebbels envejaria, han aconseguit a cost zero –amb lleis ara pro LGTB, ara de memòria històrica – seguir obtenint el vot de la major part de la meitat no franquista del país.

Catalunya: doble derrota i doble opressió

Esgotada la via institucions-més-properes-a-la-ciutadania, torna la necessitat de buscar subjectes interessats en ser protagonistes de la demanda civil contra l'Estat italià.

És entre sectors de l'independentisme on hi ha més sensibilitat antifranquista. Pot ser per la presència de gent gran i molt gran, que encara recorda una infantesa o joventut sota Franco, les humiliacions i les pors, i l'arrogància dels poderosos i els seus sicaris.

Els unionistes de referents republicans – que són els que tenen prou arrestos per negar la contradicció implícita en dir-se d'esquerres i reivindicar indirectament drets de conquesta i orgull nacionalista espanyol - s'indignen quan s'afirma aquesta especificitat, aduint que tots els pobles d'Espanya han patit la dictadura i que hi ha hagut molts catalans feixistes.

És un raonament força anàleg al que nega l'existència del racisme perquè també hi havia hagut esclaus blancs i un fotimer de negres col·laboradors d'esclavistes i colonialistes; o com el que sosté que el patriarcat és un invent de petites burgeses perquè en el fons hi ha una majoria de dones que s'emmotllen amb entusiasme a les divisions de rols i a les regles de submissió social, simbòliques i no, o al que se'n riu de la discriminació

denunciada pels col·lectius LGTBI, perquè hi ha un munt d'homosexuals a les files de la dreta i de l'extrema dreta de tots els països.

L'ideològicament i organitzativa esquifida esquerra espanyola s'escarrassa en aplicar a la seva realitat ibèrica la recepta emprada per l'esquerra italiana del PCI per "superar" el feixisme. És molt simple: la Itàlia autèntica era l'antifeixista, la dels maquis, i amb ella es va identificar la totalitat dels italians després del trencament del malson dels 20 anys de Mussolini i la guerra.

Ja era una operació arriscada, en un país (Itàlia) on el feixisme havia nascut, s'havia arrelat com a moviment de masses i àmpliament refrendat a les urnes. Tanmateix, gràcies a la catàrtica mort del dictador i d'uns quants milers de col·laboradors, i al trauma de la guerra i la invasió del país, la fórmula va funcionar, si més no fins avui.

Traslladar aquesta experiència a Espanya podria semblar encara més agosarat, però els inefables defensors d'esquerres de la unitat de la *Una, Grande y Libre* no es resignen. Com que aquí no hi ha hagut catarsi de cap mena, fora de l'esgotament de les reserves de cava a Catalunya en la intimitat domèstica el dia del traspàs del *Caudillo*, i els maquis no es reivindiquen ni de broma per la qüestió de la violència, que és dolenta vingui d'on vingui, el referent és genèricament el republicà. Espanyol, és clar.

Es tracta de pintar l'aparell institucional i la societat d'avui en el seu conjunt com a hereus de la Segona República, amb governs d'esquerres que en recullen i apliquen el llegat, i no el dels segles d'experiències autoritàries, de cops d'estat militars, de monarquies absolutistes, d'inquisicions i nacionalcatolicisme.¹²

Fins ara ha funcionat ta·ral·la·rà ta·ral·la·l·lera, i més aviat no ha funcionat en indrets que segueixen desafectes com Catalunya i Euskadi, però els constitucionalistes del 78 estan fermament convençuts que només és qüestió de temps.

N'hi haurà prou amb que els anys i una censura inercial acabin d'esborrar fets com que entre el 1933 i el 1935 un govern de dretes republicà va fer assassinar centenars de miners a Astúries i empresonar i condemnar un govern català sencer o que l'estat espanyol és encara avui dia l'únic que no ha demanat mai els danys de guerra a Itàlia i Alemanya, i de mentre tirar d'anècdotes disperses i oportunament manipulades: que si la divisió 9 que entrà a París alliberant-la dels nazis estava formada per espanyols republicans; que si un homenatge a Machado mort a l'exili; que si l'exèrcit s'havia mantingut en gran part fidel a la República; que si les víctimes republicanes del franquisme, que si ... Fins i tot la Guàrdia civil és rescatada amb els seus escassos exemples de fidelitat a les autoritats legals republicanes.

¹² El ministre de la Presidència, Bolaños, en un acte sobre memòria organitzat pel digital Infolibre, afirma "Homenajeamos a los perdedores para decirles que ganaron, que la España de hoy es la que soñaron", i l'escriptora Natalia Junquera en el mateix marc rebla: "La legislación actual supone reparar a los que nunca fueron reparados"

També cal, això sí, evitar filar gaire prim en l'anàlisi de les polítiques dels successius governs espanyols durant la guerra.

Manuel Azaña, l'any 1938: "Yo nunca he sido españolista ni patriotero. Pero ante estas cosas me indigno. Y si esas gentes van a descuartizar España prefiero a Franco. Con Franco ya nos entenderíamos nosotros o nuestros hijos o quien fuere".

No són només paraules: en plena guerra el govern de la República espanyola, aliat amb els estalinistes i el govern català, imposa militarment el seu ordre a les milícies anarquistes, reprimeix i persegueix el POUM, provocant els combats del maig del 37, però també intervé i limita la indústria bèl·lica que a Catalunya s'havien hagut d'inventar i crear a correuita, imposant fins i tot un nou organisme amb al mateix nom que el de la Generalitat.

El govern de Largo Caballero tampoc havia donat suport a l'intent de la Generalitat catalana de recuperar Mallorca, que finalment cauria sota control dels feixistes italians que la transformarien en base de l'Aviazione Legionaria.

Així a Mallorca s'hi van poder aplegar les dues potes del terrorisme feixista: la "moderna" representada pels centenars i centenars de bombardeigs sobre poblacions civils de tota la costa catalana i valenciana i l'antiga, amb els centenars o milers de casos d'execucions sumàries, violacions, segrestos, tortures, desaparicions o robatoris.

El “comte Rossi”, un conegut feixista de Bolonya, és l’encarregat per Mussolini primer de rebutjar l’intent dirigit pel capità Bayo de controlar l’illa; i després d’ocupar Eivissa i italianitzar l’arxipèlag en vista de la futura cessió per part de Franco. Un cop enllestida la feina l’envien a massacrar etiòps. L’any 1941 és capturat per l’exèrcit britànic. Vint anys més tard, torna a Madrid per rebre un homenatge del general Franco. Mor l’any 1962, impunit i després d’haver exercit d’advocat a Roma.

Un context social i polític efervescent

El clam social per la independència es concreta en l’exigència d’un referèndum. És a dir, prou de discutir i d’assegurar que aquí una majoria vol seguir a Espanya, que hi està molt bé, i comptem-nos d’una vegada. Aquesta proposta és titllada de «colpista» pels nets dels generals que es van aixecar contra la República.

En aquesta tessitura els partits i governs independentistes podrien fer seva l’exigència de reparacions de guerra, posicionant Catalunya i les seves institucions com a únic subjecte hereu de la legalitat republicana, estroncada pels feixismes europeus, i de la defensa de drets socials i llibertats – per no parlar de l’única revolució llibertària coneguda a Europa - que els generals traïdors havien arrabassat als pobles de l’estat. La Generalitat seria la institució idònia, ja que institucionalment és hereva directa de la republicana de Companys, per reclamar en justícia allò que l’estat

espanyol es nega a reclamar en àmbit diplomàtic: el reconeixement del dret dels propis ciutadans a la reparació d’un greuge històric.

A l’inrevés. Els nostres polítics no tenen estat però actuen guiats per una incerta raó d’estat: diuen que no és oportú tensar les relacions amb països veïns, que cal convèncer de la legitimitat de la demanda catalana.

No cal tenir una bola de cristall i ser vident per preveure que el club d’estats, i els respectius aparells de poder, actuaran davant de les aspiracions de gran part del poble català tal com sempre han fet al llarg de la història: posant-se del costat del més fort. Tanmateix contra les il·lusions poca cosa s’hi pot fer, així que el món de la política de partit aparca *sine die* la proposta.

I de cop tot s’accelera: el 17 d’agost un noi mata a les Rambles una quinzena de persones envestint-les amb una furgoneta llogada, s’escapa a peu i surt de Barcelona en cotxe després d’assassinar-ne a ganivetades el propietari. A Cambrils quatre joves més, també amb arma blanca, massacren una dona i intenten agredir més vianants, però els mossos els maten.

Aviat es descobrirà que el pla, molt més mortífer – la col·locació d’un camió bomba davant de la Sagrada Família - havia fallat per la detonació accidental de l’explosiu que l’escamot estava fabricant. Els autors són un grup de joves força nombrós liderat - segons la versió oficial - per

l'imam de Ripoll, un marroquí amb antecedents per tràfic de drogues que havia estat reclutat com confident pels serveis secrets espanyols. Un atemptat anòmal, comès per personatges anòmals (uns nois integrats socialment en la petita ciutat de Ripoll i un ex convicte endollat com a imam en la comunitat musulmana, supervisat pels serveis secrets). Investigacions periodístiques, declaracions d'un ex càrrec del CNI i el sentit comú aconsellarien investigacions en profunditat; ben al contrari el bloc de la dreta unionista, PsoE inclòs, veta la creació d'una comissió parlamentària d'investigació. Un judici dirigit de forma grotesca per un tribunal esperpèntic deixa tots els interrogants oberts. Ja se n'encarregarà el pas del temps de tancar-los.

Les prioritats de policia i magistratura ara són unes altres: es busquen les paperetes i les urnes de l'1 d'Octubre i la GC escorcolla edificis i dependències del govern català, a més d'impremses i domicilis.

A la porta de la conselleria d'economia, envaïda per una comitiva judicial i la GC, s'hi concentren 40.000 persones.

Arreu del país centenars de col·lectius, grups i assemblees van preparant l'ocupació preventiva dels col·legis electorals, en una mena de cursa amb policies i actuacions judicials. Guanya la gent.

Sí, perquè l'10 arriben les urnes i també les paperetes, i els mossos només han tancat un centenar de centres de

votació. Des del dia abans, durant la matinada i al llarg de la jornada, arreu del país desenes de milers de persones asseguren el desenvolupament del referèndum.

L'estat espanyol actua: policies trencant vidres i esbotzant portes. Pegant cops de porra al cap a noies, senyores, vells. Gent trepitjada per terra. Arrossegant dones pels cabells. Agafant pacifistes per les orelles i pel nas. Disparant bales de goma i traient ulls.

La resposta són cossos desarmats que fan pinya i no reculen. Camins de muntanya tallats. Noies que s'aferren a la urna que la policia els està arrabassant. Urnes plenes de paperetes en blanc perquè se les emportin en lloc de les bones, amagades, urnes amagades dalt d'un arbre, recomptes de vots al darrera de l'altar durant una missa...

Moviment de masses contra el règim

3d'Octubre. Les imatges d'agents armats enviats a atonyinar gent que volia votar indignen el país i gran part de l'opinió pública d'arreu. No és que sigui res de nou ni d'especialment sagnant, però la peculiaritat és que l'estat que els envia és en teoria una democràcia europea, és a dir el *TOP* del respecte de drets humans, civils i polítics del món mundial i no un règim dels que encara es dediquen a maltractar a l'engròs civils desarmats, i evidentment pacífics, després d'acusar-los de delictes tan estrambòtics com el de "votació il·legal".

La “comunitat internacional” no es desmenteix. I mira, sí, però cap a una altra banda, deixant ben clar un cop més que els principis de democràcia i defensa dels drets individuals i col·lectius són paper de wàter dels baratets i usats quan es tracta de raons i interessos d'estats.

Però sàviament la gent no espera i dos sindicats “minoritaris”, és a dir no integrats i assimilats en el sistema de control social, un d'ells d'inspiració llibertària, convoquen una vaga general a Catalunya. Els partits d'ordre i una petita patronal, més la premsa, parlen en canvi d'aturada de país. Els pagesos amb els seus tractors (descapotables de la burgesia catalana, diu un cartell) i milers de piquets de vaga que recorren carreteres i vies urbanes paralitzen completament el país. La sòrdida esquerra unionista es dedica a subratllar que molts polígons industrials han mantingut l'activitat, com dient *“ho veieu? la classe obrera no es mobilitza a favor del dret a l'autodeterminació, per tant es tracta d'un dret burgés”*, però quedarien més bé callant ja que fa temps que tothom es pregunta què li queda exactament de revolucionari o transformador a una categoria de treballadors que no s'ha mobilitzat en les últimes dècades ni contra les guerres, ni per les vagues feministes, o contra el canvi climàtic, ni per res que no sigui la defensa dels seus propis llocs de treball. I encara.

En fi, que la vaga és un èxit, però un cop més la demostració de força col·lectiva s'atura a l'espera del que faran institucions i partits. Res de república

dels soviets, dels CDR, de les assemblees locals, dels moviments socials. A ningú li passa pel cap aprofitar l'obertura d'aquesta “finestra d'oportunitats”.

I mentre els partits i les institucions catalanes miren com gestionar tot plegat, l'estat es reorganitza al voltant del seu pal de paller: la monarquia.

Regne per voluntat de Franco

El rei Felip VI, potser menys calavera però segurament més fatxa que el seu pare, surt a la televisió i deixa anar un discurs que sembla tret del vademècum del monarca absolut. Els independentistes són tractats com a súbdits deslleials que no han d'esperar quarter. En atenció als temps que han canviat, no es desmembraran públicament els cabdills de la rebel·lió, però que no esperin altra clemència!

La monarquia espanyola és un model d'èxit per a dictadors i tirans del present i el futur, que hi poden trobar la fórmula correcta – antiga però d'eficàcia provada – per imposar-se damunt d'un país o una classe al llarg de generacions i generacions: cal massacrar sense contemplacions els opositors i després aguantar. Amb 40 anys n'hi ha prou perquè la comunitat internacional i bona part dels hereus de la població supervivent oblidin com s'ha passat d'una República on la gent havia creat una societat a l'avantguarda d'Europa, a un reialme que viu de glòries imperials arnades i subsidis europeus.

És una incongruència democràtica que ja no incomoda gairebé ningú. I això que, per si fos poc, la casa real rescatada per Franco no és precisament un concentrat de virtuts. El primer monarca - arribat al tron amb una mà al davant i una al darrera i hores d'ara auto jubilat a Dubai amb un peculí estimat de 2000 milions d'euros - ostenta un currículum que deixaria en ridícul el del Padrino: als 19 anys, cadet de l'exèrcit, mata el germà jugant amb una pistola. La cosa el traumatitza tant que es passarà la resta de la seva vida col·leccionant armes i exterminant animals com ossos, elefants i espècies al caire de l'extinció. Quan no està empaitant fauna, exerceix de cis-hetero normatiu obsessiu, utilitzant els serveis secrets per amagar històries massa escabroses. Però no és que no treballi, ans al contrari, és un home molt actiu professionalment, com a facilitador de negocis entre empresaris espanyols i països regits per col·legues reis, com el de l'Aràbia Saudita, on es fa fotos amb prínceps que s'han fet famosos per fer esbudellar periodistes crítics en seus diplomàtiques. Els negocis consisteixen en cobrar comissions per barril de petroli o per partides d'armes. Tot és tan notori que fins i tot una ministra socialista admet haver-li portat maletins amb cash... A Itàlia - que no és exemple de res en temes de corrupció i delinqüència organitzada - per molt menys, va haver-hi el terrabastall de *Mani Pulite*¹³. A Espanya i als governs, ni als jutges, ni a la premsa ni a ningú se li acudeix fer res. Al contrari, malgrat les evidències, mitjans de comunicació

¹³ Als anys 90 una sèrie d'operacions judicials descobrí un entramat de corrupció. L'impacte d'aquestes actuacions i el ressò mediàtic portà a la pràctica dissolució dels dos partits que havien estat de govern fins llavors. Democrazia Cristiana i Partito Socialista Italiano.

i partits majoritaris encara canten les lloances de sa majestat que havia defensat la democràcia el 23 F i que era tan bona persona i d'allò més simpàtic. Tant hi fa que tothom ja sàpiga que el cop d'estat del Tejero no era del Tejero i que no va fracassar si no que a l'inrevés va ser un èxit rotund, permetent ajustar alguns engranatges que en el rodatge de la primera transició i amb les presses havien quedat una mica balders.

El PsoE vota una i altra vegada compulsivament a favor de mantenir una ulterior anomalia: la inviolabilitat del rei. A primera vista sembla lògic i normal: no està gens bé violar un rei. De fet no està bé violar ningú, però resulta que la cosa no va d'això, que la inviolabilitat se situa un esglaó més amunt de la "immunitat" de la que en les democràcies normaletes gaudeixen els polítics en l'exercici de les seves funcions, i sempre que no perpetrin robatoris, assassinats o corrupció. Aquí l'inviolable pot fer el que literalment li doni la gana i sortir-se'n de franc. Podria matar, robar, calar foc, disparar pel carrer, i legalment no es podria perseguir. Si no fa res d'això (però millor no posar-hi la mà al foc) és perquè té altres maneres de divertir-se i també perquè sempre hi ha el risc que els súbdits s'hi tornin.

Continuïtats en cultura repressiva

Després de les pallisses, les amenaces i l'assetjament venen, com sempre, tribunals i presó. Des de la mort de Franco i l'ascens al tron del seu hereu, l'Estat espanyol no ha deixat d'enriquir el seu currículum amb proeses repressives: morts en manifestació (la transició pacífica i "modèlica" va costar centenars de vides), impunitat dels assassins feixistes, tortures sistemàtiques, execucions extrajudicials, "desapareguts", desenes de milers d'anys de presó imposats a milers de persones culpables de ser independentistes (bascos, gallecs, catalans), anarquistes, revolucionaris, jornalers que lluiten per la terra, obrers en vaga. O simplement culpables de ser estrangeres i pobres (són desenes els emigrants assassinats a la tanca de Melilla, milers els morts a la mar, centenars els tancats en els CIE, presons per a gent que ha comès el delicte de no tenir l'origen o el color de pell escaients). Milers de pallisses, d'ossos trencats, amenaces i abusos.

Tanmateix, és la primera vegada que tots els aparells de l'Estat es posen en marxa a l'uníson per aixafar un moviment de masses, que és no violent i que proposa solucions polítiques a un conflicte.

S'aplica el 155, és a dir l'estat intervén directament les institucions pròpies de Catalunya. Diuen que tots els estats europeus contempen mesures semblants, el fet és que ningú fins ara les ha aplicat mai. El govern elegit per una majoria a les urnes acaba a l'exili o detingut.

La presidenta del Parlament i els presidents de les dues principals associacions de masses també acaben a la banqueta, acusats primer de rebel·lió i després de sedició, tipologies de delictes que s'escauen a la perfecció a un Estat de tan llarga tradició de supervisió militar de la cosa pública.

Aquí i ara, l'acusació pública i més d'un jutge pretén aplicar la legislació antiterrorista a una noia que aixeca una barrera d'autopista, també a un membre d'una colla de diables que tenia material pirotècnic i a tot un grup de gent que no ha fet res, ni té res, però que és dels CDR, que extrema dreta i GC han decidit elevar al nivell d'organització semi-quasi-potencialment terrorista... Parafraçant la dita "una mentida repetida mil vegades esdevé realitat", les forces de l'ordre i la llei espanyoles empren el concepte "terrorisme" tantes vegades com cal, fins aplicar-lo, en l'informe de l'any 2023 dels serveis d'informació al conjunt del moviment independentista.

Aquesta estratègia de criminalització ja s'havia implementat a Euskadi, amb la consigna del "tot és ETA". Avui el Tribunal Suprem posa remei a l'enutjosa absència d'una ETA catalana, que col·loqui bombes o foti trets, encunyant conceptes com el de "violència ambiental" o "manifestació tumultuària".

En 40 anys de postfranquisme no hi ha hagut mai un judici per terrorisme contra l'extrema dreta, malgrat els assassinats, malgrat els arsenals amb armes de guerra, malgrat les organitzacions ramificades i nombroses amb connexions amb grups nazis internacionals, malgrat

les bombes, les pallisses, els camps d'entrenament, les activitats mafioses. Les lleis i els tribunals especials no persegueixen tipologies de crim si no els enemics de l'estat. Els feixistes no ho són, els independentistes sí.

En la causa general contra l'independentisme es desplega també tot l'arsenal administratiu sancionador i fiscalitzador del que disposa l'estat:

El *Tribunal de Cuentas*. Organisme inactiu o molt distret quan es tracta de fiscalitzar els milionaris malbarataments de la Casa Real o l'exèrcit i que es torna hiperactiu quan qui malbarata són independentistes que obren delegacions a l'estranger o fan actuacions per protegir idiomes.

Tribunal Contenciós Administratiu. Els seus membres troben el temps, en llur atrafegat dia a dia, per obligar claustres d'universitats a retirar comunicats contra la repressió.

Junta Electoral. Organisme que hauria de vetllar pel desenvolupament correcte dels processos electorals i que actua amb extrema delicadesa (o s'inhibeix) quan els infractors són dreta extrema que posa el *Cara al Sol* de banda sonora en un anunci electoral per a la televisió, i treu l'artilleria pesada quan es tracta d'independentistes (inhabilitació de presidents i diputats per una pancarta reclamant llibertat d'expressió, multes milionàries per despenjar banderes, negativa a reconèixer càrrecs elegits si no compleixen amb la imposició d'anar a Madrid a jurar la Constitució, etc.).

Tribunal del Comerç. Cas únic a Europa d'entitat que compta amb la potestat de prohibir campanyes de boicot. Si més no quan dites campanyes tenen com a objectiu les empreses de l'IBEX 35, com la promoguda per l'ANC, que crea una web amb el llistat de les grans companyies que han desplaçat les seves seves socials a altres indrets de l'Estat, i de les alternatives de proximitat aconsellades. La inefable esquerra unionista també en aquest cas aplaudeix el dictamen del pseudo-tribunal, definint el boicot com *apartheid econòmic*. Vaja, una esquerra que considera Endesa, Repsol, Iberdrola i Acciona víctimes de xenofòbia i racisme.

Feixisme, nova parla i post veritat

A Itàlia, molts que l'havien viscut deien que el feixisme no era l'estat de permanent violència, amb oli de ricí, garrots, desterraments i guerra al costat dels nazis que avui imaginem. La gran majoria de la gent havia viscut durant gairebé 20 anys en una normalitat on tothom sabia que n'hi havia prou amb "no interessar-se per la política" i "respectar la llei" per no tenir problemes amb l'autoritat. I on gairebé sempre qui "tenia problemes" amb justícia i policia, "s'ho havia buscat".

També això, i potser sobretot això, era el feixisme.

Els escrits i l'experiència vital de George Orwell expliquen molt bé, per la seva banda, els mecanismes de la dictadura estalinista.

Orwell, és conegut principalment per la novel·la "La revolta dels animals" (1945) i per la distòpica "1984" (1949); va arribar a Barcelona el desembre del 1936 i es va allistar en el POUM. L'experiència el va empènyer a escriure "Homenatge a Catalunya". Ferit al front, l'any 1937, durant la repressió contra el POUM instigada pel PCE i el PSUC, va estar a punt de ser assassinat a Barcelona.

En "1984", va encunyar el terme de "novaparla". Una manera de dirigir el pensament col·lectiu a través de l'empobriment del llenguatge i la construcció de

noves veritats a partir de la inversió de la realitat: la institució encarregada de falsificar els fets i reescriure la història dia rere dia, rebia el nom de «ministeri de la veritat». De l'edifici on es torturaven i mataven els dissidents en deien el «Ministeri de l'amor».

Fa anys que una *novaparla* s'ha incorporat al llenguatge públic i privat, vehiculada pels mitjans de comunicació: ús i abús d'oxímorons (missions humanitàries, "defenses" enlloc de porres, ministeris de defensa, *gardiens de la pau*) eufemismes (danys col·laterals), binarisme omnipresent en tots els temes importants (des de la pandèmia a la guerra) i falsificacions i intoxicacions informatives a dojo, tendència que s'ha accelerat amb l'agudització de les crisis i l'arribada als governs de països importants de personatges com Bolsonaro o Trump. Un element destacat d'aquesta nova forma de manipulació comunicativa, tan groller com eficaç, consisteix en el perfeccionament de les tradicionals tècniques del «i tu més», «qui pega primer pega dos cops» i "victimització del victimari". Els policies musculats que canten «a por ellos» de camí a Catalunya es presenten com a herois contra la intolerància, l' antiavalots que tira a terra senyors grans és un demòcrata assetjat per fanàtics, els jutges nomenats per quotes de partit són objectius i imparcials, un partit neofeixista és una associació perseguida per violents, és a dir els antifeixistes, i el general d'un exèrcit que té en el seu *currículum vitae* (més valdria dir-ne *mortis*) desenes de milers de civils del seu propi poble assassinats, i que defineix com a

«pre-bèl·lic» el crit «Defensem la república», és un paladí de la convivència. Qui vol votar és un colpista i qui vol imposar la voluntat d'una minoria parlamentària i social és un defensor de drets i llibertats.

Es normalitza la demencial lògica de – quan convé – comptar com a contra manifestants tothom que no vagi a una manifestació. Es trepitgen els principis elementals del parlamentarisme liberal: s'atribueix a l'abstencionisme, als vots en blanc, als nuls i als animalistes una posició antiindependentista, ergo favorable a la unitat de la pàtria. I sobre aquesta estrambòtica idea de majoria es construeix la justificació de l'ús de la força contra els aspirants a canviar les coses.

Iniciativa antifeixista a Itàlia

Fent una pausa en la seva petita batalla, el grupet de ciutadanes italianes integrades a LAICA¹⁴, s'adhereix a la iniciativa d'un municipi, Sant'Anna di Stazzema, escenari durant la II Guerra Mundial d'una sanguinària represàlia dels nazis. És una recollida de firmes per fer efectiva la prohibició de símbols i de l'apologia del feixisme, entès no com a ideologia o opció política a combatre, si no com a negació de tots els drets polítics, civils i humans fonamentals. Que sembla mentida, a aquestes alçades, que s'hagi d'explicar!

¹⁴ Libera Associazione Italo Catalana Antifascista, un espai informal amb moltes de les protagonistes del col·lectiu «Altramemoria»

Si ja la burocràcia italiana de *per se* és una dimensió paral·lela on no regeixen les lleis de la lògica i el sentit comú és absent, al consolat italià de Barcelona deixarien en evidència al pobre Kafka. I pel consolat cal passar, perquè la recollida de firmes s'ha de fer davant de notari, que, al seu torn, està obligat a rebre-les. Així que, per un cop, amb la llei a la mà els antifeixistes exigeixen i, en un principi, obtenen. Però aviat surten dificultats, absències i tancaments. El consolat és un fortí defensat externament per vigilants que no es priven de dur mascaretes o polseres amb bandera d'Espanya i d'imposar canvi d'idioma als despistats que se'ls adrecin en català. I de vegades s'hi pot accedir i de vegades no. A vegades responen i a vegades no. Al final només podrà dipositar la seva signatura un grapat de residents a Barcelona.

En els mateixos dies alguns diaris publiquen que la simbologia que l'ajuntament de Sant'Anna di Stazzema vol traure per la finestra amb aquesta proposta legislativa acaba d'entrar per la porta gran, a Itàlia, gràcies a un programa de col·laboració entre policies. Programa que consisteix en la realització de patrulles conjuntes de Guàrdia Civil i policies italianes a les grans ciutats turístiques. A Siena l'ANPI¹⁵ local fa un comunicat queixant-se del fet que a paradetes de la ciutat s'hi venen distintius amb el feix romà. Li responen burletes, des d'un editorial del full de la patronal que rep el nom de diari local, que no es

¹⁵ ANPI: Associazione Nazionale Partigiani d'Italia. Associació de referència de l'antifeixisme, amb posicions molt institucionalitzades.

tracta de cap símbol feixista si no del d'una policia democràtica d'un estat democràtic: la Guàrdia Civil. No diuen, molt probablement perquè no ho saben i els seus redactors són incapaços de fer una cerca per internet, que – ves per on – aquest símbol va ser adoptat per la Benemèrita l'any 1943, o sigui 4 anys després de la victòria dels generals colpistes que havien aniquilat la República legal (d'aquí que a sobre del feix hi hagi una corona) i quan l'admirat i generós subministrador de recursos militars, a més de recuperador i difusor de la simbologia imperial romana, Mussolini, tot i tenir algun problema, encara no estava penjant d'un fanal.

El franquisme que no se'n va

Es multipliquen les tertúlies televisives, els articles, entrevistes, llibres i assajos que posen el focus sobre les manifestacions de tota mena d'organitzacions d'extrema dreta, fent-la omnipresent, tot ajudant la caverna mediàtica i els tribunals, que fa anys que legitimen i ofereixen tribunes públiques a Vox, permetent-li que exerceixi com a acusació en nombrosos judicis.

L'extrema dreta està de moda, i fins i tot n'hi ha que volen veure en la presència de Vox i de l'estol de grupuscles d'ideologia neonazi i similars la prova de l'homologació d'Espanya als altres països de l'entorn europeu: “veieu? També tenim extrema dreta a l'oposició, ergo som una democràcia!”.

És una manera més d'ocultar el singular poder econòmic, mediàtic, ideològic, cultural i militar que exhibeix, a l'estat espanyol, l'entramat nacional-catòlic, fet d'alta burocràcia, poder judicial, sectors majoritaris de policia i Guàrdia Civil, d'exèrcit i jerarquies eclesiàstiques, jefatura de l'estat, alta burgesia i grans fortunes del país.

Sí, perquè gran part de la “peculiaritat espanyola” rau en una continuïtat amb el feixisme històric (que s'entroncava al seu torn en una tradició secular d'autoritarisme), actualitzat i adaptat als nous temps i contextos mitjançant una divisió de les seves dues ànimes:

Per una banda, el sector que té com a raó social la identificació i persecució d'enemics ideològics i socials, és a dir els immigrants, els independentistes, els ecologistes, les feministes, en definitiva: els rojos. És una extrema dreta que havia estat fent la migdiada a la casa gran del Partit Popular, però que ara veu l'oportunitat de tirar enrere d'uns 60 anys el rellotge de la història i es reivindica com l'autèntica paladina del sistema, encarnat en Constitució, Pàtria i Monarquia.

Segueix al seu lloc la dreta de la democràcia orgànica franquista que, per molt que s'hi escarrassi, no sap desfer-se del seu estil banderiller i molt poc liberal-civilitzat en la defensa a ultrança de l'ordre establert, els privilegis de classe i les regles dictades pel sistema de relació capitalista.

Falta en l'espanyola, respecte a altres ultradretes europees, el sector futurista, els Marinetti, l'element modern i innovador. Ho van intentar amb Ciudadanos però el substrat autoritari del país no deixa arrelar invents que podien anar bé per a Itàlia o Alemanya però no al país que mai ha vist triomfar una revolució liberal.

Aquí el paper de dreta moderada li correspon al PsoE, quan no es dedica a organitzar esquadrans de la mort o a combatre l'amenaça "híbrida" de la immigració o el "separatisme".

L'esquerra, tant la institucional com l'alternativa, en això com en tantes altres coses assumeix el marc i afegeix la seva veu al cor del "que ve el llop".

La presència d'una plataforma – UCFR (Unitat Contra el Feixisme i el Racisme)- que s'ha situat com a referent de l'antifeixisme, no ajuda. És gent que durant anys ha estat obsessionada amb una organització residual, Plataforma per Catalunya - andròmina inventada per un personatge grotesc – i que ara ha traslladat el focus sobre Vox i la galàxia ultra.

A més d'apuntar el dit contra els canalles d'esvàstica i cap rapat, la UCFR centra els seus esforços en censurar i denunciar qualsevol debat que s'enceti sobre l'aparició de sectors de l'islamisme ultraconservador, i del seu projecte polític. O en marcar distàncies amb l'acció directa al carrer. Una anàlisi del feixisme deslligada de les mutacions del capitalisme global, una pèrdua de temps i energies.

Pandèmia

El COVID, encara que tard, fa una petita purga de criminals del franquisme, com Billy el Niño. Torturador d'estudiants i sindicalistes fins a la mort de Franco, i que en la "etapa democràtica" havia rebut medalles i pujades de sou. I amb medalles i una bona pensió mor. El govern PsoE/Podemos diu que és una llàstima, perquè estaven a punt a punt de retirar-li les condecoracions, ves quina mala sort! El segueix el general Galindo, el coronel de la GC ascendit per la seva tasca d'organitzador d'escamots d'assassins i torturadors i de xarxes de distribució d'heroïna a partir de la caserna d' *Intxaurreondo*, una mena de fort apatxe enclavat en territori rebel.

Però el Covid també mata bona gent, com Chato Galante, torturat per Billy el Niño i que en 40 anys d'aquesta molt *sui generis* democràcia ha vist com el seu botxí gaudia de la impunitat i els privilegis guanyats a cops de sadisme.

La pandèmia mostra un cop més amb quina mestria i eficàcia governs i poders econòmics administren la por per disciplinar la societat i refermar processos autoritaris: militarització, extensió del control fins a l'esperpent.

En aquest país plou sobre mullat, ja que tant el marc legal com la cultura policial es troben en perfecta sintonia amb el viratge que ara pateix la societat europea.

Abusos policials, pallisses a xavals que “trenquen el confinament”, centenars de milers de multes.

A tota Europa aprofiten l’avinentesa per blanquejar el rol dels respectius exèrcits. Aquí la gràcia és que aquesta feina la fa un govern d’esquerres, que s’aplica a fons en fer empassar el gripau a Catalunya en el seu conjunt, o sigui al territori i la societat del continent més impregnats de sentiment antimilitarista.

A Catalunya, el país que havia vist la insurrecció de la «Setmana gloriosa» (tràgica per a governs i burgesia), on van néixer i prosperar el moviment per l’objecció, el de la insubmissió, les campanyes contra la guerra - amb manifestacions enormes - on va guanyar el NO en el referèndum-trampa convocat per fer entrar Espanya a la OTAN; la Catalunya de la mobilització de masses de l’any 2000 contra el darrer intent de celebrar una desfilada militar a Barcelona, diversos governs locals d’esquerres (socialistes i comuns) criden la UME (Unitats de l’exèrcit que bàsicament fan la funció de bombers i protecció civil amb recursos que serien emprats de manera molt més eficient si fossin destinats a bombers i protecció civil) per a unes tant innecessàries com esbombades operacions de desinfecció. El delegat del govern socialista a Girona arriba fins i tot a prohibir l’entrada d’avions des del Rosselló (55 km) per apagar un incendi al Cap de Creus (parc natural), per no treure protagonisme als avions de l’exèrcit

que han de sortir de Saragossa (355 km).

A les rodes de premsa, militars d’uniforme cada dia informen de l’evolució d’aquesta guerra de la qual ningú pot desertar, ni fugir: Espanya és líder en detencions, identificacions, sancions.

La dreta instal·lada amb majoria absoluta al govern regional i municipal de Madrid agita la bandera de... la llibertat, identificada amb l’horari d’obertura de bars i restaurants. L’esquerra replica criticant el concepte de la llibertat.

Llei de memòria, ara ja “democràtica.”

Els primers governs socialistes i tot l'aparell propagandístic de l'estat van bastir al llarg dels anys 80 el relat de la “transició modèlica”. Una mena de conte de fades on d'un dia per l'altre tothom es torna demòcrata i comença amb il·lusió un camí de modernitat, llibertats i, sobretot, consum. Era tan estúpid, tenint en compte el clima de violència i la presència amenaçadora de totes les estructures repressives del franquisme, que ara sembla impossible que ningú s'ho pogués empassar. Però va funcionar.

Tanmateix, 44 anys després, la crisi catalana, la corrupció endèmica, una monarquia tan corrupta com autoritària, la continuïtat de cultures franquistes en les institucions de l'estat, i una cascada de crisis estructurals fan que l'encanteri comenci a afeblir-se i l'edifici atrotinat de la “magnífica democràcia espanyola” hagi de ser sotmès a una bona operació de repintat.

I per a aquesta mena de tasques de reforma i manteniment l'empresa d'elecció és el PsoE, de dilatada experiència i comprovada eficàcia.

El govern Sánchez, que a sobre - per la presència no desitjada però inevitable de Podemos i confluències diverses - ha de justificar el títol de “govern més progressista de la història”, encunyat pels exegetes

d'un reformisme suat, torna a tirar del guió “Espanya democràtica que ha superat la dictadura franquista”.

I ho fa amb una nova llei de memòria -democràtica- destinada a substituir la de memòria històrica del govern Zapatero.

Bàsicament es tracta de gravar al cap de tothom la idea que amb la Constitució s'acaba per sempre més el franquisme i comença l'etapa democràtica de la nova Espanya, estat europeu i de dret. Per assegurar-se que la cosa funcioni, els termes constitució i constitucional es repeteixen desenes de vegades.

Sacralitzar la Constitució com a sinònim de democràcia, ja per se, té molt de mèrit si hom pensa que dels seus set redactors tres havien estat membres de les corts franquistes (costa imaginar una constitució italiana redactada amb la participació de membres destacats del règim de Mussolini), que en tot el redactat no hi apareix cap mena de repudi, renúncia o condemna del franquisme i que la seva elaboració va ser supervisada per alts comandaments de l'exèrcit.

Quasi tant de mèrit com oblidar-se, en un dispositiu intítulat memòria democràtica, d'esmentar l'existència de la màxima institució de l'estat, el representant de la qual és l'inviolable cap de les forces armades que firma aquesta (i les altres) llei.

Un festival de banalitats que evita curiosament els temes més espinosos: els maquis, aquest cop, hi apareixen però com a víctimes, no com a combatents legítims i menys encara herois nacionals, com a la resta de països europeus. No s'hi contempla cap rescabament real, que no sigui un reconeixement simbòlic que a aquestes alçades sona a befa, com en el cas del treball esclau del que es van beneficiar grans empreses i fortunes: la "reparació" consisteix en una tímida invitació a col·laborar en la tasca de record. L'estat per la seva banda sembla que tingui calers per rescatar autopistes i bancs però no avis i àvies que van patir tortures, presó i exili. Ni l'església, ni les altres institucions puntals del franquisme (Exèrcit, Magistratura, Guàrdia Civil) hi són cridades a respondre pel seu paper en la "guerra civil" i la dictadura.

Aquesta llei, com les anteriors – i ja som a l'any 2022 - també s'oblida de derogar la llei d'Amnistia de 1977, instrument fonamental per blindar la impunitat dels criminals del franquisme. Això sí, els seus promotors afirmen que ara hi ha la possibilitat d'evitar aquest escull, gràcies al següent apartat: "Todas las leyes españolas, incluida la de Amnistía, se interpretarán y aplicarán de conformidad con el Derecho Internacional, especialmente el Derecho Internacional Humanitario, según el cual los crímenes de guerra, de lesa humanidad, genocidio y tortura tienen la consideración de imprescriptibles y no amnistiabiles...". El primer pensament és: ja

tocava, que bé! El segon: "un moment! però això vol dir que fins ara l'estat de dret espanyol no aplicava el dret internacional, inclosos acords i convenis firmats? No és aquesta una norma general i de compliment obligat? I si no l'han respectada fins ara, quina garantia hi ha que, a partir de demà, jutges, fiscals i administracions de l'estat reconeixin que el Dret Internacional Humanitari preval sobre lleis "nacionals", com la d'amnistia?

En resum: una nova norma que – gairebé 50 anys després - no qüestiona el disseny institucional heretat del franquisme, ni els privilegis derivats del dret de conquesta, excepte detalls d'un simbolisme buit, com la retirada de 33 títols nobiliaris concedits per Franco. Un brindis al sol que servirà, això sí, per atiar les ires sobreactuades del bregós feixisme hispànic i simular d'aquesta manera un enfrontament en el qual el PsoE tindrà assignat de nou el paper d'esquerra a un preu polític, ideològic i econòmic de saldo.

La pregunta és què hi guanya la nova esquerra, la de Podemos, que a canvi de quatre concessions a les víctimes accepta donar per tancat el capítol dictadura i apuntalar la narració de la democràcia consolidada. La ingenuïtat dels reformismes: creure que la concessió d'un bol d'arròs és una victòria, i no el preu que t'estan pagant per la cessió del camp d'arròs.

Per celebrar l'aprovació de la llei i deixar ben clar què en pensen de l'anunciada finalització de la impunitat dels criminals feixistes, o de la prohibició dels actes

d'apologia del franquisme i menysteniment de les víctimes, la *Legión* commemora sense estar-se de res la presa de Badajoz, un episodi del cop d'estat on aquell cos va assassinar, violar, robar i torturar milers de civils.

Per reblar el clau, pocs dies després, i un rere l'altre, surten entrevistats en televisions i diaris en Barrionuevo, ex ministre d'interior condemnat pel cas GAL, i en Belloch, també ministre socialista a l'època. Tots dos diuen que Felipe González havia aprovat personalment l'ús de la tortura, que tenien el control i la direcció dels comandos terroristes del GAL, presumeixen de clavegueres de l'estat. El seu company Corcuera – també ministre socialista d'interior - recorda per la seva banda la tramesa de cartes bomba a *abertzales*, supervisada per la seva oficina. Tot això ja se sabia, fins i tot s'havia fet públic un informe de la CIA que assenyalava al president González com el màxim responsable del GAL; si “canten” ara és per enviar una mena de missatge mafiós: *“tranquils que aquí no passa res, ja veieu que em fan a mi per aquesta confessió de crims i violacions de drets humans que de passada és enaltiment del terrorisme d'estat i escarni a les seves víctimes: res”*.

Memorial democràtic

Creat l'any 2007 és una entitat que penja directament del govern de la Generalitat i ja porta en el nom el seu objectiu fundacional: trobar en el passat recent la legitimació de la forma actual d'ordre social, la democràcia òbviament representativa i parlamentària sortida del procés de la transició i dels pactes entre elits socials, econòmiques, polítiques i religioses.

És un aparell burocràtic que, fent equilibris entre interessos i visions de sectors que al franquisme havien oposat una resistència més aviat feble o que directament hi havien col·laborat i aquells que en canvi n'havien patit de ple la repressió, promou activitats de rescat de l'oblit d'episodis, persones, fets, amb exposicions, publicacions, estudis, cursets i tot allò que pugui justificar l'existència d'un organisme d'aquesta mena.

Després de la celebració del Congrés al voltant de la participació italiana a la guerra del 36, durant un temps el Memorial Democràtic manté una exposició itinerant sobre els bombardeigs, fins que els plafons no cauen a trossos.

Des de la campanya “Bombes d'impunitat” li escriuen: un, dos, tres cops. Silenci. Llavors es presenten un dia a la seu de la venerable institució, incomodant un conserge solitari i mort d'avorriment, que al seu torn incomoda una secretaria. La senyora és amable i complidora, així que finalment aconseguen parlar amb un parell de peixos mitjans que prenen notes: sobre la campanya,

l'objectiu i de quina manera la institució podria donar-li suport amb un ventall de possibles actuacions, des de cooperar en la difusió de la iniciativa i la recerca de subjectes privats o públics que puguin exercir de demandants, fins a assumir – com a Generalitat, institució hereva del govern legal i elegit de l'època -, aquest contenciós internacional.

Diuen que ells només poden trametre la informació als responsables polítics, i efectivament amb aquesta reunió s'interromp la connexió. Desapareix també la secretària disponible, reemplaçada per una d'estàndard, que primer respon amb evasives i després deixa caure en el buit els missatges dels carregosos italians.

La causa contra *l'Aviazione Legionaria* agonitza

El procediment penal pels bombardeigs de la Barceloneta entra en un carreró sense sortida. Han passat dotze anys i ara els ritmes estan a les mans de l'Ajuntament i el Col·legi d'Advocats, que s'hi han personat a posteriori (el Col·legi d'Advocats pel bombardeig que la seva seu havia patit per part del vaixell Eugenio di Savoia) i n'allarguen els terminis.

La premsa ja no en parla, excepte un article d'El País que ho fa per lloar la tasca del funcionari espanyol responsable del seguiment de les comissions rogatòries. Sens dubte l'home s'ha hagut d'escarrassar per intentar

fer col·laborar una administració de justícia com la italiana, de burocràcia noucentista, molt renuent a molestar italians de bé com expilots de l'aviació militar, per molt possibles criminals de guerra que siguin, però l'article s'oblida d'esmentar el perquè de la querrela i les responsabilitats en tot l'assumpte de l'Estat espanyol.

El primer – i únic - judici obert a l'estat per fets de la “guerra civil” ha desvetllat un interès més que tebi entre els mitjans de comunicació, gens entre els italians, cap implicació per part de les entitats memorialistes i respostes obstructionistes per part de les institucions (tant l'ajuntament de Barcelona com la Generalitat s'havien negat, d'entrada, a actuar com a acusació particular malgrat la invitació expressa que els jutges els havien adreçat en la interlocutòria d'admissió a tràmit).

Amb la mort dels últims aviadors identificats i ja centenaris, el procediment s'encamina cap a l'arxivament definitiu, enmig de la indiferència general.

Rescat popular de la memòria rebel

Mentre la cultura tardofranquista es va obrint pas per Europa -en sintonia amb el ressorgiment de les extremes dretes i l'extensió de la cultura autoritària del control i el càstig de la dissidència en tots els països que foren antuvi bressols del liberalisme i la democràcia -, als Països Catalans proliferen les iniciatives populars de rescat de la memòria antifeixista.

Gràcies, en gran part, a un jovent necessitat de referents que l'ajudin a sortir del caos ideològic que ens envolta, s'estén la curiositat pel passat, la consciència de formar part d'un fil que ve de lluny i va lluny i del qual hem d'assegurar-ne la continuïtat. Es produeixen pel·lícules i documentals, es descobreixen personatges, episodis, experiències de lluita i resistència en multitud de xerrades, exposicions, articles, llibres.

Són treballs periodístics, acadèmics, museístics, artístics, o de "simple" activisme.

Revifa l'interès per múltiples aspectes de la revolució, la guerra o la resistència: des de les col·lectivitzacions a Catalunya i l'Aragó a la història de *Mujeres Libres*. Des de la comunicació, propaganda i informació, a l'art durant la República.

I ahora, s'obren finestres que fan llum sobre (i destrossen) el mite de la transició modèlica.

Les marxes del maquis són iniciatives de gent jove i no tanjove, llibertària i també independentista, per recordar i reivindicar l'esperit de combat i els valors i principis d'aquells lluitadors. Consisteixen en l'organització d'itineraris que recorren físicament els llocs on havien lluitat i caigut en combat. I en aquells escenaris s'hi celebren xerrades, concerts, presentacions de llibres i documentals o s'inauguren plaques i memorials.

Són els únics actes dedicats al maquis: la guerrilla antifeixista més llarga i castigada d'Europa i probablement la més nombrosa.

Una "*Resistenza*" que mai no ha rebut reconeixements i honors a nivell institucional o legal. A l'inrevés, els seus combatents continuen essent avui dia ignorats, menystinguts i insultats: l'any 2022 una exposició organitzada per la Guàrdia Civil a Lleó, els definia com a *sublevados* tot explicant amb orgull com la "Benemèrita" els havia acabat exterminant amb tècniques de contrainsurgència tan eficaces com brutals: les "contrapartides", grups de mercenaris del règim disfressats de guerrillers que atacaven la població civil per crear desconfiança i inseguretat entre els potencials sostenidors dels partisans. Una mica com si els carrabiners italians lluïssin de professionalitat descrivint com ajudaven els nazis a capturar, torturar i executar els partisans (sempre que ho fessin, es clar).

Una simple cerca per internet permet copsar l'enorme diferència que hi ha entre les narracions sobre l'oposició armada a la dictadura aquí, a Itàlia o a França.

Només col·lectius i historiadors rescaten de l'oblit algunes figures:

Josep Lluís Facerías, "Face" o "Petronio", un guerriller anarquista del maquis urbà. La policia franquista el va assassinar a sang freda, a l'agost de 1957. Des de l'any 2002, cada 30 d'agost, la Marxa del Maquis del Barcelonès organitza l'acte en record seu i de la guerrilla anarquista al lloc on el van matar.

Agustín Rueda Sierra, jove anarquista i antifranquista català, membre de la Coordinadora de Presos en Lluita, va morir el 1978 - amb 25 anys -, a la presó de Carabanchel, per les tortures a les que el van sotmetre els funcionaris de la presó arran d'un intent de fuga. Pertanyia als Grups Autònoms. Detingut al coll de Banyuls mentre transportava explosius havia estat torturat a Via Laietana.

Quico Sabater és un dels últims maquis antifranquistes. Anarquista, refugiat a França, organitzava incursions de propaganda armada o de sabotatge en territori espanyol des d'una masia a tocar de la frontera. El 30 de desembre de 1959 cau en una emboscada que li ha parat un destacament de la guàrdia civil. Als voltants d'una masia (Mas Clarià), els seus 4 companys són assassinats. Ell respon al foc i, encara que ferit, aconsegueix abatre el comandant de l'escamot franquista. L'endemà, esgotat, cau a Sant Celoni, rematat amb traïdoria per un Somaten (milicià parafeixista que seguiria vivint a Sant Celoni, on tenia un negoci, fent escarni fins al final de la seva víctima).

Doncs bé, aquell tinent que manava la panda franquista que va assetjar el grup d'en Quico Sabaté, un tal Francisco Fuentes de Fuentes Castilla y Portugal - matat en defensa pròpia pel Quico -, avui és considerat oficialment la “primera víctima del terrorisme”, és a dir, una d'aquelles que si les insultes et cauen anys de presó i no multetes. De retruc el Quico resulta ser, per lògica, el primer terrorista d'Espanya.

Postfranquisme i postcolonialisme

El “model Barcelona”, ciutat moderna i cosmopolita, neix amb el franquisme, concretament amb la promoció del turisme com a indústria principal del país del sol, platja, toros i pandereta.

El MWC (Mobile World Congress) és un dels grans esdeveniments que en són el buc insígnia. Després de dos mandats d'alcaldesa okupa, ningú recorda els temps llunyans en què hi havia sectors que denunciaven aquest i altres macroesdeveniments de negocis, per l'impacte que tenen de gentrificació i pel contingut de reafirmació i promoció d'un sistema econòmic rapinyaire envers terres i persones.

A una de les edicions s'hi presenta Nadine Fula, activista de defensa dels drets humans, periodista de Ràdio Okapi, una emissora que intenta protegir les dones congoleeses de les violacions massives per part de bandes armades i militars. No ha recorregut els 5.000 quilòmetres que separen Kinshasa de Barcelona per “veure i escoltar” el que dona de sí el Mobile World Congress i retransmetre-ho a la gent del seu país, si no per tal que les forces progressistes de la ciutat forcin a fer una declaració oficial dirigida a la UE exigint la prohibició del comerç

de «coltan de sang», el mineral indispensable per a l'indústria de la telefonia, un dels combustibles de la interminable guerra del Congo amb, de moment, 5 milions de morts.

Se'n tornarà a casa sense obtenir cap gest, ni declaració oficial. Sense assistir a cap manifestació de rebuig. Aquest any també el MWC és un èxit, de comunicació i econòmic. I un negoci rodó per proxenetes i venedors al detall i a l'engròs de cocaïna.

L'ajuntament progressista però fa passos per "sensibilitzar" sobre el problema dels minerals conflictius anunciant la seva adhesió a l'Observatori Electronics Watchs i la inclusió d'una «clàusula de traçabilitat» en les seves comandes a proveïdors de noves tecnologies. Per si això fora poc, també esbomba que realitzarà una prova pilot per introduir telèfons de comerç just, els *Fairphone*, un producte caríssim però certificat com a *clean*.

Aquí la nostra missió no és d'ocupar-nos de congolesos morts a la feina o assassinats o de congoleses violades pels quals no podem fer res, fora d'indignar-nos una mica i, si s'escau, enviar un carregament de vacunes, sino mantenir, preservar, consolidar la imatge de Barcelona, ciutat moderna, dinàmica, entretinguda, plena de serveis i, sobretot, cosmopolita!

Expatriats

Una noia tatuada de cap a peus, d'edat aparent d'uns 20 i pocs, s'ha plantat al mig de la vorera amb el telèfon enganxat a l'orella. És una d'aquelles persones que consideren el proïsme, és a dir els altres en general, com una nosa innecessària que algú hauria de retirar dels carrers. És italiana i probablement està conversant amb la *mamma*. «La setmana vinent anirem a Brasil dos o tres mesos i, en tornar, pillem tres o quatre pisos i els lloguem per a turistes i jo treballaré d'això».

És com l'extractivisme de la pesca: hi ha els grans vaixells industrials, que engoleixen el 90% dels peixos, després els mitjans i al final una munió de barquetes que faran servir el sedàs per capturar els darrers alevins.

El "model Barcelona" consisteix en obrir la ciutat a núvols de llagostes encapçalades per fons voltors i banques, seguits per onades de mafietes, espavilats, estafadors i afanetes, autòctons i de mig món. Tothom aporta el seu granet de sorra a l'increment de bombolles especulatives, a la massificació turística i a la transformació en sentit consumista de barris sencers, tot arraconant «allò que hi havia», començant per la cultura, història i llengua del lloc, i alhora ignorant l'origen del botí que ens repartim, amb el dolor que hi pugui haver al darrera.

La immensa capacitat d'absorbir i metabolitzar vides, cultures, esperances i ràbies d'aquesta ciutat està essent

desbordada. El monocultiu turístic, l'imperialisme ideològic, l'individualisme més descarnat, el relativisme que permet reconèixer tota mena d'identitats, sempre que no es neguin a jugar el paper d'element folklòric desat a la prestatgeria de productes exòtics d'un supermercat global, acompanyen la transformació del significat del mot "nosaltres" en el de client consumidor.

Entre les 120 nacionalitats que a dia d'avui componen el 29% de la població barcelonina hi ha de tot. També una abundant representació de classes mitjanes europees, caracteritzades per una perdurant mentalitat colonial.

En aquesta nova invasió econòmica-cultural els italians hi tornen a tenir un paper, com en el 39. Des de l'ENI i l'ENEL¹⁶ a la noia tatuada. La missió de les grans empreses és ampliar al màxim el radi i la intensitat de la seva presència, tot aprofitant els avantatges de qualsevol mena que poden extreure del territori, via legislacions favorables, fiscalitat millorada, subvencions directes, infraestructures o gastronomia. La de gran part dels expatriats és passar-s'ho bé o trobar maneres de fer calés amb poc d'esforç i menys risc, tot adaptant al seu gust l'entorn on viuen, sigui una setmana en el cas dels turistes de borratxera i pastilles, sigui anys o la resta de la seva vida en el dels jubilats que es compren casa i venen a instal·lar-se aquí, que el clima els prova.

Màfies a part, sol ser gent que a Itàlia ha aconseguit en un parell de generacions liquidar la varietat lingüística del país, carregar-se les tradicions populars, iniciar

una migració en massa cap a l'anglès i la cultura ianqui i digitalitzada en nom d'una cerca, tan espasmòdica com patèticament provinciana, del "cosmopolitisme". És aquest el bagatge que arrossegueu allà on van. Com a "ciudadans del món" pretenen imposar arreu la seva peculiar idea de cultura globalitzada, en la que només un parell o tres d'idiomes mereixen sobreviure, la diversitat és entesa com a varietat de productes de consum i de serveis i tota especificitat que no sigui reduïble a folklore és titllada de conservadora i reaccionària.

El ciutadà del món, o "expat" és el colonitzador modern que, en una ciutat com Barcelona, a l'hora que troba la mà d'obra exòtica i barata que li fa la manicura, els massatges i els talls de cabell o que li porta la pizza a casa – tot per quatre rals – pot menystenir i esclafar el que queda d'identitat cultural i lingüística autòctona.

La seva posició respecte al passat tràgic de la ciutat i del país i al rol que hi va jugar el règim feixista italià sol oscil·lar entre la ignorància indiferent i una moderada i a vegades divertida curiositat.

Entre l'ampli ventall de figures socials que han desembarcat a Barcelona des de la Bota, una de les més tenaces – després de la neo-feixista – en voler replicar aquí virtuts i sobretot vicis de la mare pàtria és la dels postcomunistes. A més d'engrossir teranyines burocràtiques i xarxes de clientele, via sindicats, universitats o institucions culturals, s'esmercen a fons per enverinar la tensa situació política del país.

¹⁶ Multinationals italianes del sector energètic.

Admiradors de Berlinguer i de l'eurocomunisme, traslladen a la situació local tots els prejudicis de la decrepita i senil cultura de l'esquerra institucional italiana.

Bàsicament són gent d'ordre i llei, *perbenista* ("gent de bé"), defensora de *l'estatus quo*, que no troba cap contradicció entre reivindicar les accions de l'heroica guerrilla partisana i aprovar la repressió a cops de tribunals, presó i porres, de moviments polítics - per molt democràtics i no violents que siguin - que no encaixin en els seus esquemes. O entre proclamar els valors del republicanisme i sotmetre's i fer sotmetre els altres al marc monàrquic borbònic. El seu únic paràmetre de comprensió i aprensió de la realitat és la llei. I aquí el marc el dona la Constitució del 78. Punt.

Per fer-se lloc en el panorama polític i institucional local, a més de intentar colar-se en llistes electorals, escriure biografies elegíaques de personatges polítics mediàtics i participar en operacions de guerra propagandística contra l'odiat enemic "separatista", creen la secció barcelonina i espanyola de l'ANPI.

Es tracta d'ocupar el camp de l'antifeixisme - en un moment que està de moda a Europa, en la versió edulcorada de rebuig moralista i estètic a l'ascens de formacions d'extrema dreta - i esdevenir un referent per a institucions i mitjans de comunicació. I efectivament un 25 d'abril té lloc un primer acte a la plaça del Rei on l'ANPI convida quatre ONG i el lot (quasi) complet d'autoritats: l'alcaldesa, el cònsol italià, la delegada del govern espanyol. El "quasi" es deu a l'absència

del Govern i parlamentaris catalans, reemplaçats pel director del Memorial Democràtic.

És tota una declaració de principis: en decidir ignorar l'articulació institucional del país (l'article 3 de l'estatut de Catalunya diu que la Generalitat és Estat pel principi d'autonomia, pel de bilateralitat i pel de multilateralitat) en què viuen, imposen la seva visió Italoocèntrica: l'autonomia regional té un rol administratiu i l'Autoritat política només és estatal.

Pel que fa a la memòria, són defensors aferrissats d'una interpretació institucional de la Resistència, del mite de l'italià bona gent i, en el cas de la "guerra d'Espanya" de deixar les coses com estan, amb condemnes morals dels crims feixistes i una exaltació apropiadora de les brigades internacionals.

Una esquerra que ha envellit malament

Tenen, com a referents i còmplices, un sector molt concret de la política catalana/espanyola. No majoritari, però sí influent, ja que disposa d'una xarxa atapeïda de tribunes i endolls en administracions, institucions, sindicats, fundacions, mitjans de comunicació, universitats, editorials o consells d'administració d'empreses. Situat en els espais grisos que hi ha entre el Partit Socialista i els excomunistes reciclats d'*Iniciativa per Catalunya*, partit de la petita i mitjana burgesia que es presenta com a tutor de les classes populars, es dedica bàsicament a escopir a tort

i a dret insults contra qualsevol que qüestioni l'ordre establert, acusat alternativament o alhora de ser burgès, classe mitja, menestral, lumpen, massa eixelebrada o agent de la reacció.

Alguns dels seus exponents/portaveus, exsindicalistes de CCOO o presidents d'associacions de veïns, des de les seves talaies defineixen com a feixistes els antifeixistes de carrer, com a *apartheid* econòmic les campanyes de boicot contra les multinacionals de l'Ibex35, elitistes i infundades les protestes i vagues de pagament a RENFE i metro i suprematistes les denúncies de les organitzacions en defensa de la llengua.

Amb el mateix entusiasme agressiu defensen el relat de la transició modèlica o recolzen el blindatge de la monarquia. Justifiquen ara les retallades, ara el regal de 40.000 milions a la banca, ara la no derogació de la llei mordassa, ara l'increment de la despesa militar, ara el maquillatge de la llei laboral del PP i en general la submissió al marc constitucional.

Sobre afers secundaris, com les matances d'immigrants a Melilla, el desplegament de l'exèrcit a la frontera, la definició i tractament de la immigració com a amenaça híbrida, la traïció al Sàhara, amb passatge per l'entrecreix de resolucions de l'ONU i compromisos oficials, la corrupció a Andalusia i un llarg etcètera, guarden un silenci distret.

Són l'esquerra que ha envellit malament. Recorden els iaïos llefiscosos que empaiten jovenetes. Farien

pena si no tinguessin els aparells d'estat i econòmics promovent-los en el seu paper de galant seductor i defensor de la classe obrera, que per la seva banda - no ens enganyem - també està molt cascada.

El cinturó roig, que per a aquesta esquerra de despatxos i passadissos segueix essent una reserva de vots, ja fa temps que no té la composició de classe ni el potencial de lluita o la radicalitat i capacitat d'organització dels anys 70.

El que queda de proletariat de les grans fàbriques ha canviat la solidaritat de classe i internacionalista pel corporativisme. Les vagues polítiques són història i ara, com a molt, es mobilitza per defensar el lloc de treball, sigui quin sigui el producte d'aquest treball.

El model és Cadis, ciutat que també lluia un alcalde de la "nova política", amb una economia que gira al voltant de *Navantia*, empresa de propietat estatal que fabrica articles com ara corbetes de guerra per a l'Aràbia Saudita. Aquí la ràbia obrera torna a esclatar, incendiant els carrers, després de l'anunci per part de la ministra d'exterior d'una moratòria sobre la venda de míssils a la dictadura del Golf: una mesura, segons els sindicats del sector, que podia comprometre la continuïtat de les comandes - i per tant la producció - de maquinària de guerra destinada a massacrar la població civil de Iemen.

Via Laietana i poder policial

Una plataforma que aplega exvíctimes i entitats socials reivindica que la comissaria de via Laietana, *Jefatura Central de la Policia Nacional*, sigui tornada a l'ajuntament, que la destinarà a acollir un centre de memòria de la repressió. El govern Zapatero, amb una de les moltes actuacions fetes per quedar bé, n'havia fins i tot acordat formalment la devolució.

Però quan al regidor de drets civils de Barcelona se li acut reclamar el compliment de l'acord, la policia diu que ni pensar-ho, que allò és seu i no es mouran. Al nou govern socialista li falta temps per desdir-se dels compromisos adquirits. Els sindicats de la policia, evidenciant - per si feia falta -, la continuïtat cultural i conductual amb els seus predecessors que vestien de gris, s'oposen amb contundència al canvi d'ús de l'edifici.

Així que l'ajuntament s'arronsa i, perquè no l'acusin de covard, col·loca al costat de l'edifici un faristol que explica com, durant la dictadura, s'hi torturava. El faristol apareix cremat al dia següent. El tornen a col·locar i algú l'esborra amb pintura negra. Està a 20 metres d'un dels immobles més vigilats de la ciutat, amb càmeres que graven tot el que passa al seu voltant 24 hores al dia i homes armats fins a les dents que patrullen i fan la guàrdia per dins i per fora.

Segons el govern socialista de Madrid, Barcelona no necessita cap museu contra la repressió, i encara menys en aquest espai que la policia ja s'ha encarregat de resignificar. Una policia democràtica democratitza tot el que toca, és el raonament, sofisticat encara que no gaire original.

«Aquí dentro se tortura, como en la dictadura»

Ja, tot el que toca... Davant de l'Audiència nacional - aquest exemple únic a Europa de tribunal especial llegat de la dictadura feixista - es torna a sentir - corre l'any 2021 - , per boca de dues advocades basques (Naia Zuriarrain i Saioa Agirre) el relat de les tortures que han patit deu anys enrere a mans de la Guàrdia Civil.

Grande Marlaska, ascendit a ministre d'interior amb el govern de Pedro Sánchez, hi exercia de jutge. I com a jutge havia ignorat la denúncia d'aquelles noies terroritzades, que li havien presentat emmanillades després de passar -sense testimonis-

dies en mans dels seus "interrogadors". No era la primera vegada, ja que aquest personatge ostenta el rècord de pronunciaments condemnatoris per part del Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) per no haver investigat la comunicació i els indicis de tortures, en oberta violació dels protocols en aquesta matèria, firmats per l'Estat espanyol.

A tantes de les desenes d'informes, dictàmens, recomanacions i sentències d'organismes internacionals -des d'Amnistia Internacional al Relator de l'ONU fins al mateix TEDH-, el regne borbònic i totes les seves institucions, policies, judicatura i governs han respost sempre, de manera sistemàtica, amb la llei del silenci, encobrint responsables per garantir-ne la gairebé absoluta impunitat.

Llei del silenci que ha comptat amb la complicitat de mitjans de comunicació que han callat o participat activament en escampar les versions oficials, inclosa la difusió de la llegenda urbana del "manual d'ETA per casos de detenció".

Hi ha les morts, hi ha les fotografies, hi ha els testimonis, massa diferents entre ells i massa coincidents en el seu relat. Els maltractaments i la tortura psicològica i física són una praxis de la policia espanyola contra una determinada categoria d'enemics. I la tortura és un delictes de lesa humanitat.

Sí, és cert, les policies poden ser brutals també a Itàlia, França, Alemanya o Grècia, però els deu

mil casos censats, documentats, supervisats per organitzacions de defensa dels drets humans, basques i internacionals, ens parlen d'una altra cosa. No d'abusos tolerats amb complaença o encoberts un cop realitzats en sistemes que, tot i defensar la perpetuació de desigualtats i injustícies, son formalment curosos amb el respecte de certes regles del joc; si no d'una tècnica, uns executors, uns directors, uns formadors, és a dir d'una organització i d'una estratègia que persegueix objectius concrets. Objectius que van des de la secundària recopilació d'informacions a la humiliació de l'enemic, a la creació d'estats de por, desconfiança i pànic entre els sectors propers o afins als torturats.

Resulta difícil entendre per quina misteriosa raó aquesta ulterior i bestial "anomalia" espanyola no passa factura als redactors de la narració que comença amb el capítol "transició modèlica" i arriba al de "democràcia exemplar" passant pel de "la monarquia que nos dimos entre todos".

Si ja no ens indigna el testimoni d'unes noies torturades en dependències policials i re-victimitzades i condemnades per tribunals de sicaris masclistes, que basen els seus veredictes en les confessions extorquides pels torturadors, significa que com a societat ja hem begut oli.

Fa molts anys que l'esquerra europea ha deixat d'estar a l'alçada dels reptes que els canvis del capitalisme global provoquen en societats i medi

ambient. La resposta a les estratègies repressives n'és un bon indicador. Des del col·laboracionisme caïnita de sectors postcomunistes a l'egocentrisme sectari d'alguns medis anarquistes, passant per actituds generalitzades del tipus “mentre no em toqui a mi”.

Hi havia una excepció, i era el feminisme. Una manera diferent d'enfocar la lluita, la solidaritat, la denúncia de les pràctiques de poder, transversals en societats jerarquitzades i dominades pel paradigma patriarcal. La reflexió sobre les cures, les consignes d'institució d'una sororitat autèntica: “si en toquen a una ens toquen a totes”, “germana jo sí que et crec”. Les enormes onades de repulsa contra qualsevol forma de violència masclista, des del crim de la violació i l'assassinat a l'assetjament o la sexualització dels cossos de dones en els diversos àmbits relacionals.

Aquest cop, tanmateix, la resposta als testimonis de dones humiliades, maltractades, abusades sexualment per part de representants d'un estat que afirma tenir com a deure garantir-ne la integritat, en l'ampli i variat món del feminisme és un gran, immens, vergonyós SILENCI.

Si ets basca i el torturador és guàrdia civil, per a molts sectors del feminisme, exactament igual que per a molts sectors de l'esquerra de la Catalunya frívola, o per a qualsevol altra organització de les ocupades mirant-se el

melic dia i nit, no mereixes manifestacions, concentracions, comunicats, declaracions, articles, campanyes, ni un trist *tweet*.

Però com la infàmia no té límits, a la televisió entrevisten un exsindicalista víctima de la policia politico-social a Via Laietana (on també van torturar en Pujol, mira per on), que afirma amb contundència que Espanya és una democràcia (millorable, és clar, com són millorables les notes d'un escolar una mica gandul però llest i voluntariós), que en absolut pot comparar-se amb la dictadura franquista... Responsable de torturar-lo per organitzar una vaga i un sindicat.

Un sindicalista que utilitza el seu currículum de perseguit del passat per blanquejar les represàlies contra els i les dissidents del present. Això també és l'Espanya del franquisme mai enterrat.

Memorial de l'exili

L'interès pel passat, silenciats primer durant dècades, i després manipulats i segrestats institucionalment, no es limita als avis que van patir la derrota i repressió i als seus nets de ciutat. Arreu de Catalunya hi ha iniciatives de rescat de memòries, records i testimonis de fets i forces que van marcar profundament les històries particulars i col·lectives de pobles i viles.

A Port de la Selva, bonica població de la Costa Brava, a la façana de l'ajuntament hi penja una pancarta que diu "llibertat peixos pacífics" ja que de l'anterior "llibertat presos polítics" n'havia ordenat la retirada un dels molts òrgans judicials o parajudicials que vetllen per la inviolabilitat del dogma de la pàtria espanyola, una i gran.

S'hi presenta un llibre sobre els bombardeigs de l'*Aviazione Legionaria*. Amb l'excusa dels ports, els aviadors feixistes van atacar pràcticament tota la costa, un poble rere l'altre, fent fotos per deixar constància i estudiar els efectes de les seves incursions. En aquesta zona també van matar, van destruir cases de pescadors, van escampar el terror passant d'un nucli habitat a l'altre, fins a la ignomínia final dels atacs contra la llarga columna de pròfugs que intentava arribar a la frontera amb França. Van acabar com havien començat a la carretera entre Almeria a Màlaga, durant "la desbandà": assassinant de forma covarda centenars de civils indefensos.

La Jonquera és a prop i acull el Museu Memorial de l'exili. Un espai impactant, educatiu, suggestiu. Una deu de reflexions evocades per imatges i narracions, documents i fets.

Desfilada ininterrompuda de misèria, patiment i por d'una massa, empaitada per les forces ominoses del feixisme internacional, que acaba embarrancada en el fangar de les platges hivernals d'una democràcia tan poruga com hipòcrita.

És un mirall de l'avui, poblat de retrats de dones amb el cap tapat amb mocadors, signe de la seva doble condició de pageses, treballadores i de sexe sobre el qual pesen antigues imposicions. Un drama en què res és concedit als vençuts, convertits en figurants tancats en camps de concentració, vigilats per soldats senegalesos, situats enmig del no res.

Raó d'estat, invocaven llavors com l'invoquen ara, per celar una absència de valors que no siguin, més enllà de la retòrica adaptada als temps, els de la supervivència i reproducció d'una maquinària engreixada per multitud de petits egoïsmes, pors i ambicions.

Les sales se succeeixen, plenes d'imatges punyents que et deixen un nus de reflexions amargues. S'hi esmenta el paper, mai prou subratllat ni denunciat, d'Anglaterra i França en la derrota de la República. Aquí salta a la vista en tota la seva cruïlla el cinisme d'un dels governs, el

francès, que aviat coneixeria els horrors de la II Guerra Mundial i de l'ocupació nazi-feixista, i que havia negat ajut a la República avalant la farsa de la "no intervenció". Acabada la guerra amb la derrota de republicans i revolucionaris, a més de tractar com a bèsties els exiliats, el 25 de febrer de 1939 França reconeix -amb els acords Bérard Jordana- la legitimitat de Franco.

L'altra gran "democràcia" europea -Anglaterra- al llarg de la guerra també havia facilitat econòmicament la progressió dels franquistes i impedit - a l'empara del pacte de no intervenció - el subministrament d'ajuts a la República atacada.

Batalla per la memòria i llegenda negra

Quan pensem que ja no té sentit buscar en la memòria històrica una mena de quadern de bitàcola col·lectiu, que ens ajudi a traçar noves rutes aprenent del passat, hauríem de fixar-nos en "ells", l'enemic i els seus tan poderosos com nombrosos còmplices i aliats, i en la insistència i meticulositat amb què treballen per tal que la seva memòria s'imposi com la "de tots".

Una re-proposició espaiada però incessant de documentals, articles, missatges, relats, declaracions, referències, eslògans i consignes destinats a instil·lar en la societat sencera unes veritats i conviccions. Les seves. La creació del pensament únic sobre la transició, el franquisme, la guerra, l'imperi, el colonialisme o les

guerres de religió. Via ràdio, televisió, diaris, revistes, llibres i programes escolars, plataformes audiovisuals, webs i xarxes socials, dia rere dia, una legió d'acadèmics, intel·lectuals, periodistes i tertulians apuntalen mites i consoliden relats.

En aquesta gegantina tasca de construcció d'una veritat històrica que pretenen convertir en La Veritat, hi juga un paper singular el concepte de "llegenda negra". És un gran invent, que deu la seva eficàcia a una senzillesa extrema: són els enemics del nostre país els qui propaguen una visió esbiaixada on hi destaquen només els aspectes dolents – sempre magnificats - i s'amaguen els positius de les nostres accions. És un recurs universal, utilitzat per estats, governs i religions. La especificitat espanyola és que l'han sistematitzat i perfeccionat fins al punt de fer-ne una etiqueta. Sembla ser que la creació del concepte es remunta a finals del segle XIX – a les acaballes dels fastos imperials i colonials, quan encara era ben vist exaltar la força bruta i la manca de compassió pels vençuts -, moment en què els dirigents espanyols comencen a veure la necessitat d'adaptar-se a un món canviant. Amb originalitat, l'encunyen per neutralitzar -difuminant-les en la calitja del dubte- les denúncies o descripcions de comportaments, fets, actuacions i pràctiques que podien afectar la imatge internacional i interna del regne.

Aviat s'adonen que, a més, es tracta d'una forma molt efectiva d'aglutinar al voltant d'un presumpte greuge bona part dels súbdits, fascinats pel patriotisme victimista. És una tècnica que van emprar amb èxit el

feixisme històric i el nacional-socialisme¹⁷.

Fa 50 anys el franquisme en feia un gran ús, més o menys el mateix que en fan ara els màxims responsables de la diplomàcia espanyola per contrastar les crítiques a les “mancances” manifestes en matèria de respecte de drets polítics i humans.

És agitant la maça de la “*leyenda negra*” contra tots els seus enemics, que els redactors de la història d'Espanya de les últimes dècades han intentat “colar” les narracions de la Inquisició menys cruel i assassina, i fins i tot més “garantista” que a d'altres països, en especial els de religió protestant, de la colonització i la rampinya de continents sencers, com a “*encuentro de civilizaciones*”, del franquisme règim autoritari però no totalitari, de la “guerra de bàndols”, de la “Transició exemplar”, de la monarquia “*votada*”, etcètera.

És un producte i una eina perfecta, creada per un estat de paranoia crònica dels poders fàctics, que busca presentar sempre l'opressor com a víctima.

El mal menor

Fa temps que per tota Europa les dretes i esquerres neoliberals criden al llop del perill de l'extrema dreta. Però on el llop arriba al govern és a Itàlia i, ironia de la història, ho fa exactament 100 anys després de la *Marcia su Roma*.

¹⁷ A la Itàlia feixista eren populars les frases “la grande proletaria si è mossa” “contro l'aggressione delle potenze plutocratiche” de Benito Mussolini.

La Meloni, flamant presidenta del consell i líder de *Fratelli d'Italia* proposa, per obrir boca, una primera reforma de la Constitució copiant un article de la espanyola, “la intocable del 78”, concretament el que fa referència a la “*lengua oficial del Estado*”. A Itàlia els redactors de la Carta Magna no havien considerat oportú introduir aquest precepte, per massa nacionalista, en un text que havia de confirmar el trencament i el repudi col·lectiu del règim feixista.

Tothom s'exclama: oh, com és possible! El país on havia triomfat l'antifeixisme i que tenia l'esquerra més forta d'Europa!!

Efectivament, als anys 70 el PCI és el partit comunista més gran d'Occident, una organització poderosa, ramificada en tots els camps: des de l'econòmic –amb macrocooperatives i caixes d'estalvi- a l'esportiu, passant per l'organització de la cultura i del lleure o la comunicació, amb editorials, diaris i revistes. Té una influència directa en el principal sindicat, la CGIL i una presència rellevant fins i tot en associacions de la judicatura (Magistratura Democratica).

La Casa del Popolo i la festa dell'Unità (el diari oficial, distribuït cada diumenge per desenes de milers de militants arreu del territori) són institucions de referència a ciutats i pobles de gairebé tot el centre-nord. Amb més del 30% de l'electorat i 1.800.000 afiliats, el partit governa en ajuntaments, províncies i algunes regions sense interrupcions des de finals de la guerra.

Des de l'oposició, el PCI impulsa o participa a les batalles que duen a les victòries populars més destacades, sota governs de la Democràcia Cristiana: creació de les regions (1970), reforma de les pensions, negociació col·lectiva (1968/69), "scala mobile"¹⁸ (1975), Estatut dels treballadors (1970), llei del divorci i sobre referèndum (1970), reforma fiscal i sanitària (1978), dret de vot als 18 anys i reforma de la família (que sanciona la igualtat entre home i dona, 1975), avortament i abolició dels manicomis (1978).

A mitjans de la dècada Berlinguer formula la proposta del Compromesso Storico. Es tracta, ras i curt, d'establir polítiques d'aliances que permetin al PCI entrar a formar part de governs d'unitat nacional, amb la Democràcia Cristiana (partit de majoria) i el Partit Socialista (tercera força política).

Segons la direcció del partit, el cop d'estat a Xile demostra, com ja havia passat amb l'esclafament del moviment revolucionari a Grècia en acabar la guerra la impossibilitat d'una presa del poder per la via de majories electorals.

D'aquesta manera queda consagrada la definitiva institucionalització de la lluita política, plasmada en eslògans significatius: "la classe obrera esdevé estat", que reprèn l'encunyat per Rudy Dutcshe uns anys abans, "la llarga marxa a través de les institucions" o la necessitat de "polítiques de sacrificis".

¹⁸ Mecanisme que garanteix increments progressius per reduir les diferències salarials.

Dins del mateix PCI s'aixequen moltes veus contràries, però el "centralisme democràtic" funciona, els disconformes són silenciats i el partit agafa un rol protagonista en la repressió i derrota del "Moviment", un dels cicles de lluites més llargs, extensos i intensos que s'hagin vist a Europa Occidental des de finals de la Segona Guerra Mundial. Un cicle que s'obre l'any 1969 i arriba als primers anys 80; una successió frenètica d'ocupacions de fàbriques, d'universitats, de desenes de milers d'habitatges, de campanyes d'autoreducció del preu dels serveis bàsics i de tota mena de productes de consum, de milers i milers d'episodis d'acció directa, de sabotatge, revoltes i evasions en massa de les presons, de guerrilla. És un moviment que "curtcircuita" les polítiques de la mediació basant-se en una pràctica directa de la participació i l'acció política.

L'Estat, que malgrat la Constitució i la retòrica antifeixista, no havia abandonat mai la via de la repressió contra els moviments populars, no renunciant a l'assassinat de vaguistes, obrers o jornaleros del camp, respon amb brutalitat. I ho fa amb la col·laboració de feixistes i d'organitzacions internacionals (Gladio), que implementen l'estratègia de la tensió amb un estol d'atemptats indiscriminats contra civils, intents colpistes, creació d'estructures de poder paral·lel (Lògia P2), enduriment del codi penal, intensa repressió policial i judicial, morts, milers de detinguts, legislacions

d'excepció, presons d'alta seguretat, tancament de desenes de ràdios i revistes, etc..

El PCI, a més d'emprar tot el seu poderós aparell organitzatiu i propagandístic per aïllar socialment i desprestigiar políticament el "Moviment", participa activament a la seva repressió física: des de l'intent de desallotjament per part del servei d'ordre de la CGIL, encapçalat pel mateix secretari del sindicat, Luciano Lama (un centenar de ferits) de la Universitat de Roma ocupada, fins al paper central dels jutges de Magistratura Democratica en la gestió política de centenars de processos, passant per una feina capil·lar de delació, en especial a les grans fàbriques del nord i als barris obrers de ciutats - com Torí - amb alcaldes comunistes¹⁹.

Un cop derrotat el «Moviment» i mort Berlinguer, la direcció del PCI du a terme el seu propi desmantellament, fins a la creació en 2007 del PD que, arribat al govern amb Renzi, actua com a diligent aplicador de les receptes neoliberals i dels diktats del capital transnacional.

¹⁹ Giuliano Ferrara, personatge sinistre dels governs Berlusconi, que havia format part del PCI dels anys 70, en una entrevista a Insorgenze.net justificava així la tasca de recollida, processament i lliurament a la policia d'informacions sobre simpatitzants i membres de grups armats i d'organitzacions revolucionàries: "Sis mesos abans de via Fracchia (on quatre membres de les BR havien estat assassinats per un escamot especial dels carrabiners N.d.R.), els que hi dormien i que estaven a la direcció estratègica de les Brigades Roges, eren avantguardes dels treballadors de fàbrica. El terrorisme no era crim organitzat. Era una acció política que atacava el cor de l'Estat, i per tant, si t'identificaves amb l'estat - no com Sciascia, que anava dient que no estava ni amb els uns ni amb els altres -, no podies fer una altra cosa. Nosaltres ens hi identificàvem i vam fer allò que consideràvem que era el nostre deure. Per descomptat, llavors també calia una certa dosi de fanatisme, per fer coses com aquelles"

En tot aquest període l'erosió de les conquestes populars és constant i va acompanyada d'un sistemàtic atac a tots els espais de dissidència estructurats. Fins a l'actual criminalització de l'únic moviment d'àmplia base social i radicalitat anticapitalista contra les grans obres infraestructurals, encapçalat pels NO-TAV²⁰.

Tot plegat un exemple històric transcendent dels resultats que, en societats com la nostra, pot oferir la gestió de la institució estatal per part de la socialdemocràcia.

En absència de qualsevol reflexió autocrítica sobre el pes d'aquest llegat polític en la destrucció de la cultura tradicional de l'esquerra europea²¹, la nova casta política també es dedica a la reescriptura de la història recent, amb la criminalització i cancel·lació de les experiències de radicalitat de tot el període de conflicte que marca el passatge del fordisme al postfordisme, a les quals apliquen l'etiqueta d' "anni di piombo". Una operació minuciosa que compta amb la cooperació de totes les estructures de l'estat²² i del periodisme i la intel·lectualitat *mainstream*.

²⁰ Línia d'alta velocitat que hauria de travessar la Val di Susa, defensada des de fa dècades pels habitants del territori i persones solidàries de tota Itàlia, 1200 de les quals encausades amb acusacions diverses.

²¹ L'eurocomunisme és un producte de l'antic PCI.

²² (que creen fins i tot una mena de "policia de la història" i persegueixen, amb segrestos de material d'estudi i imputacions de delictes associatius o de col·laboració amb "terroristes", investigadors que aporten versions diferents a les oficials sobre el "terrorisme roig". <https://deriveapprodi.com/libro/la-polizia-della-storia/>; <https://insorgenze.net/la-polizia-della-storia/>).

Alguna cosa es mou

A la CUP de La Garriga porten anys recuperant la memòria dels bombardeigs italians contra aquesta vila i conviden a reunions i trobades els promotors de la causa contra l'estat italià.

Allà contacten amb un ex diputat de la CUP, tot just desposseït del seu escó al Parlament de Catalunya, per un delictes "greu", no per una fotesa com ara rebre milionades en sobres i bitllets de 500 per part d'amics empresaris, difondre informació falsa a través de periodistes afins, violar menors durant viatges oficials en algun país exòtic, conduir a 160 km/h borrarxo i matar algú, ensumar coca al lavabo del Parlament, amenaçar funcionaris, acceptar càrrecs al consell d'administració de multinacionals beneficiades per alguna votació seva, etcètera. No, no, ell havia penjat un cartell que deia "llibertat presos polítics" a la finestra del seu despatx a l'ajuntament de Lleida, on era regidor. I es va negar a retirar-lo quan li va ordenar la Junta Electoral (o un jutge, tant és!). On aniríem a parar! Intolerable! Per tant, fora, inhabilitat!

Però això fa que ara l'home tingui més temps: és ben cert allò de "*non tutto il male vien per nuocere!*" Perquè finalment sembla que algú, d'una organització que té representants a molts municipis i a moltes associacions, algú que entén la iniciativa de demandar l'estat italià pel seu impacte polític i no només simbòlic, es pren la cosa seriosament.

Per no suscitar suspicàcies i desconfiança en l'hipersensible món dels moviments alternatius, l'ex-diputat cupaire proposa la creació d'un nou "front ampli" i la primera organització invitada és un sindicat d'inspiració llibertària. La direcció envia un representant qualificat a una reunió a tres bandes, celebrada a la terrassa d'un bar regentat per classe treballadora immigrant, o sigui xinesos. Un cop escoltada la proposta el comentari de l'enviat és "no veig que té d'alternatiu exigir diners". Que no deixa de ser una observació sorprenent en un sindicalista, que alguna lluita pel salari sí que deu fer de tant en tant.

I l'intent acaba amb la creació d'un nou grup de Telegram per coordinar els improbables avenços.

Guerra a Europa, de nou.

La guerra a Ucraïna de cop i volta fa que la societat Leuropea torni a descobrir que bombardejar poblacions és de criminals, que destruir infraestructures civils viola les llei de guerra, que el fet que un país sigui envaït per les tropes d'un altre és contrari al dret internacional, que executar i enterrar persones en fosses comunes és un crim de lesa humanitat.

I entre els més abrandats acusadors, que s'escargamellen invocant una nova Nuremberg, aquest cop per als russos, destaquen els líders dels dos estats que porten gairebé 80 anys passant de puntetes sobre

el tema pendent dels bombardeigs de població civil, de les destruccions d'infraestructures bàsiques, de les invasions sense declaració de guerra de territori estranger, de les matances i desaparicions de centenars de milers de persones enterrades en cunetes... per part dels seus respectius exèrcits.

L'Europa institucional també s'indigna molt fort, i el més indignat de tots és un tal Borrell, ultra sexagenari que, gràcies a les caramboles i intercanvis de favors en què consisteix la política a Brussel·les, ara és el màxim representant de la diplomàcia d'aquesta part del continent. Un personatge que havia acompanyat fins a la porta de la presó, en signe de solidaritat i escalf, els *capos* condemnats per l'organització dels GAL, que després del referèndum de l'1 d'octubre havia afirmat que calia extirpar l'independentisme i desinfectar la societat catalana, que s'havia aixecat d'una entrevista amb la BBC sulfurat per les preguntes del periodista, el mateix que en una conferència havia parlat de la colonització blanca d'Amèrica del nord com un procés fàcil que havia consistit en "matar quatre indis", el que havia aplaudit la decisió del president d'Ucraïna de respondre a les bombes amb bombes dient que Europa necessitava aquest tipus de líders i no presidents que fugien en el maleter d'un cotxe, i que ara i de moment afirma que Europa és un jardí que s'ha de defensar de la jungla, però que no es pot permetre seguir construint hospitals i pagant pensions perquè ha de produir armes per combatre els seus enemics. Cosa que per altra banda és perfectament coherent amb la línia del

seu partit, el PsoE, que després d'una matança de 40 migrats africans a la frontera de Melilla, aconsegueix fer definir la immigració com a amenaça híbrida (on ningú sap ben bé què significa híbrida però on tothom entén perfectament el terme amenaça) en una reunió de la OTAN celebrada a Madrid. Aprofitant l'avinentsa, entre fanfàrries, també anuncia un increment del 100% en les partides destinades a despesa militar.

Per la seva banda la Itàlia de la Constitució que repudia la guerra (no condemna, critica, desaconsella, desconfia... repudia!) participa com el que més a alimentar el clima intervencionista.

L'esquerra d'arreu, tal com havia passat amb la pandèmia, en plena desbandada es divideix entre aquells que veuen en Putin una mena de Trotski en lluita contra l'exèrcit blanc, i els que consideren l'estat ucraïnès una pobre velleta agredida per uns matons i que es defensa amb l'ajut de veïns solidaris. Els no intervencionistes, hereus de la llarga tradició antibel·licista, són catalogats, d'ofici, en un o altre bàndol, de manera que un dia poden rebre acusacions de ser assassins putinistes i un altre d'ucronazis sense moure's de la seva cadira ni dels seus posicionaments ideològics.

Ara en diuen binarisme, efecte i causa d'un empobriment intel·lectual galopant: ahir, amb la pandèmia, quan fer preguntes sobre les vacunes t'atreia muntanyes d'improperis i de desitjos de mort lenta i dolorosa per una banda, mentre que per l'altra se t'acusava de pobre alienat per dur la mascareta al

metro; ara amb la guerra; demà amb la “crisi” ambiental o l’energètica. Infinites repropicions de xocs entre *guelfi* i *ghibellini*, exèrcit blanc i roig, merengues o pericos i culés.

Ningú que vulgui presentar la demanda?

En un dels últims intents per reanimar la iniciativa de Reclamació del deute per la via civil, té lloc una reunió *online* amb advocats i advocades catalanes i italians. És un fracàs tècnic clamorós, ja que per bretxa generacional o imperícia congènita n’hi ha que no veuen o no senten o no es fan sentir (“*el micro, coi, pitja la icona del micro!*”).

L’única cosa que queda clara és que algú d’una vegada ha d’encarregar al lletrat italià que comenci a estudiar el cas. Tothom considera que ha de ser el col·lectiu d’italians, constituït en associació legal, que faci un *crowdfunding*, obri un compte, gestioni recompenses i difusió, coordini tot plegat, busqui les demandants... Les organitzacions d’aquí (reduïdes a la CUP) li faran costat, acompanyaran, ajudaran, etcètera.

Per la seva banda el “col·lectiu d’italians” manifesta la ferma convicció de que ja va sent l’hora que sigui algú del país – persona, entitat, administració o el que més plagui – qui s’encarregui de tots els aspectes pràctics comptant, això sí, amb el seu suport incondicional, i de regal amb tota la feina feta fins al moment.

Per desfer l’empat, el diputat cupaire organitza llavors una trobada amb *Omnium*, concretament amb

les responsables de la sectorial de Memòria Històrica i d’Internacional. És l’associació més potent i antiga sorgida en defensa de la cultura catalana i que avui aporta múscul en àmbits diversos com l’antirepressiu o de la solidaritat internacional. Escolten la proposta amb molt bona disposició i un mes més tard diuen que ja tenen molta feina, que el projecte els agrada però que l’hauran de deixar per al curs vinent. I qui dia passa any empeny.

També és contactada gent de l’Olimp del moviment cooperativista, ja que a l’Eixample de Barcelona hi ha un edifici – passat a l’església durant el franquisme – que havia estat la seu de la cooperativa de consum més gran de Catalunya, la Unió Cooperativista Barcelonesa que – i segurament no havia estat l’única – havia rebut els atacs de *l’Aviazione Legionaria*, amb la destrucció d’una de les seves dependències i amb, al menys, una mort documentada.

La proposta és enviada a un parell de caps i responsables de la Federació, amb explicació de la iniciativa, amb tota la documentació i els contactes necessaris.

Un diu que ja ho parlaran a la propera reunió de la directiva. L’altre no respon.

El dret internacional no empara -pel que sembla- els súbdits de l'estat espanyol

És una llàstima, perquè la «finestra d'oportunitats» que s'havia obert a Itàlia arran del contenciós amb Alemanya (per les compensacions a víctimes de represàlies nazis al final de la segona GM 1944-45), podria tancar-se en qualsevol moment per iniciativa del nou govern d'extrema dreta.

Després del descobriment de l'anomenat «Armari de la vergonya»²³ als anys 90, tribunals italians instrueixen causes penals contra criminals de guerra nazis responsables de massacres de civils (Marzabotto, Sant'Anna di Stazzema, Civitella della Chiana, etc.)²⁴. Gairebé tots els condemnats esquiven la presó però, a l'hora de determinar la responsabilitat pecuniària associada, els tribunals reiteradament acullen les demandes de familiars de víctimes contra l'estat alemany. Sota la pluja de sentències condemnatòries, el govern federal s'adreça al tribunal de la Haia que amb un dictamen controvertit li dóna la raó, tot i admetre la legitimitat de les preteses de les víctimes invitant les parts a una composició per la via diplomàtica.

²³ https://it.wikipedia.org/wiki/Armadio_della_vergogna;

²⁴ https://www.questionegiustizia.it/articolo/atlante-delle-stragi_debito-tesco-e-crediti-italiani_28-10-2016.php

Una última sentència de la *Corte Costituzionale*, l'any 2020, reafirma tanmateix el rebuig, en l'ordenament italià, del principi d'immunitat dels estats en casos de crims de lesa humanitat²⁵.

Posteriorment, atesa la impossibilitat d'obligar amb eines del dret internacional l'estat alemany a complir amb les resolucions judicials, el govern italià institueix un fons específic per donar satisfacció a les demandes de les víctimes: el «*Fondo speciale per il risarcimento dei danni dei crimini nazisti*»²⁶

És obvi que en aquest escenari una possible reclamació davant d'un tribunal civil italià tindria moltes possibilitats de prosperar, ja que la intervenció del règim de Mussolini, a més d'agressió i ocupació il·legal (ja que violava el principi de no intervenció en assumptes interns – no equiparable al dret de tercers Estats d'ajudar un govern legítim -, reafirmat pel pacte de no intervenció, subscrit inicialment pels feixistes) sense declaració de guerra, va tenir molts elements que poden qualificar-se de crims de lesa humanitat. Començant per l'actuació de l'*Aviazione Legionaria* que, inspirada per les teories de Giulio Douhet (militar que prioritzava els objectius civils en una estratègia de guerra total - l'actual acadèmia de l'aeronàutica italiana porta el seu nom...-), va inaugurar en terra europea i a gran escala la tècnica del bombardeig de saturació en pobles i ciutats

²⁵ <https://www.sistemapenale.it/it/scheda/sezioni-unite-20442-2020-sezioni-unite-immunita-giurisdizionale-germania-crimini-nazisti>.

²⁶ <https://www.sistemapenale.it/it/notizie/fondo-speciale-per-il-risarcimento-dei-danni-dei-crimini-nazisti-per-la-corte-constituzionale-le-questioni-di-legittimita-sollevate-non-sono-fondate>

i la destrucció sistemàtica d'infraestructures civils, una pràctica mortífera que ha arribat als nostres dies amb l'actual matança de civils a Gaza, provocant en aquestes dècades milions i milions de morts arreu del planeta.²⁷

És doncs tant sorprenent com desolador el silenci eixordador que regna en els àmbits jurídics espanyols (i catalans) sobre el manteniment de la violació massiva del dret internacional del que va ser víctima gran part de la població de l'actual estat espanyol.

Sorprenent, desolador i injustificable, ja que la principal conseqüència de cometre un fet internacionalment il·lícit és l'emergència d'una obligació de reparar els perjudicis causats per l'incompliment de la norma. El Dret internacional preveu tres formes de reparació: la satisfacció (reparació moral, que cobrirà els perjudicis no materials), la restitució (que consisteix a restablir la situació anterior a la causació del perjudici) o el rescabament (de no ser possible la restitució) –tots dos utilitzables en cas de danys patrimonials-, i la indemnització (pagament d'una

²⁷ El 20 de maig de 1937, després del bombardeig de Gernika, el Consell de la Societat de Nacions va aprovar una resolució en la qual condemnava el bombardeig de ciutats obertes. Seguirien, després dels atacs contra Barcelona, els pronunciaments i les condemnes d'aquests episodis contraris als principis del Dret internacional. El 30 de setembre de 1938, l'Assemblea de la mateixa organització va adoptar una resolució sobre els bombardejos aeris que establia un principi bàsic: que el bombardeig intencional de la població civil era il·legal. I no per contravenir tractats internacionals, sinó per violar els principis i les normes consuetudinàries en la matèria i també la denominada clàusula Martens, que apareix en el preàmbul del Conveni (II) de La Haia de 1899, relatiu a les lleis i costums de la guerra terrestre. Només l'*Aviazione Legionaria* va ser responsable de l'atac a 137 poblacions, amb més de 5.000 víctimes, a Catalunya

suma en substitució del patrimoni lesionat, que inclou el dany emergent, el lucre cessant i els interessos). La ciutadania catalana i espanyola deu constituir, als ulls dels seus «representants», la excepció que no necessita ni satisfacció, ni restitució ni rescabament. Haurien d'explicar perquè.

Seminari sobre la participació d'Itàlia a la Guerra

A Gernika, organitzat pel Museu de la Pau, es celebra un seminari sobre la participació italiana a la guerra del 36.

La directora del centre de memòria de Marzabotto²⁸ hi recorda que les polítiques de memòria són, alhora, polítiques de l'oblit i que sol ser el poder qui decideix què s'ha de recordar i què oblidar, seleccionant del passat els aspectes exemplars –és a dir útils per legitimar el sistema-. Itàlia, que havia de marcar distàncies, moltes i de pressa, d'un règim que havia portat uns quants exèrcits invasors a casa, troba en la guerra *partigiana* la foto ideal (valents, patriotes, de totes les ideologies) per al seu nou carnet d'identitat de flamant república.

Els historiadors hi confirmen fets i dades: la Itàlia de Mussolini havia actuat com a tercer bel·ligerant des de l'inici de la guerra. Sense el pont aeri, l'aixecament militar hauria fracassat, de fet ja havia fracassat. Que,

²⁸ Escenari d'una de les més sagnants represàlies alemanyes contra la població civil al final de la II GM.

tot i ser molt meritori, l'esforç dels 4.500 voluntaris antifeixistes italians no havia tingut cap rellevància militar si el comparem amb els 80.000 homes perfectament equipats i armats enviats pel *Duce*.

També hi ha una ponència sobre els serveis secrets italians i el seu paper en terra francesa, espiant o eliminant dissidents com els germans Rosselli, amb la col·laboració d'una banda de criminals anomenats la *Cagoule*, antecedent de la col·laboració entre policia espanyola i hampa marselesa. Hi ha tradicions que mai no es perden²⁹.

Partint de la cita d'un llibre de Longo (*Un popolo alla macchia*), un investigador explica com la construcció d'un imaginari de república antifeixista poblada d'italians que eren i són per definició "bona gent", evita la celebració d'un Nuremberg per als criminals de guerra, que n'hi havia hagut i força, en aquest país. Pocs i dispersos són els treballs d'historiadors sobre les atrocitats perpetrades durant les guerres colonials, als Balcans, a Espanya o a Grècia.

En fi, una pluja de dades i documents que confirmen que la del 36 no va ser cap «guerra civil» sinó una agressió del feixisme internacional contra una república on s'estava gestant una revolució social.

²⁹ En Pierre Goldman era un jueu, atracador i escriptor que van assassinar a Paris l'any 1979: la seva mort va ser reivindicada per un desconegut grup anomenat "Honneur de la Police", però els indicis i revelacions posteriors apunten a una autoria espanyola, ja que Pierre tenia el projecte d'organitzar una resposta a grups paramilitars de mercenaris, reclutats entre la "pègre" marselesa o els neofeixistes italians, que actuaven contra ETA i bascos en territori francès.

Segueixen en el programa referències a estudis per la pau, educació per la pau, pedagogia de la pau, art per la pau. Declaracions a favor de la reconciliació; missatges sobre la necessitat d'actuar sense violència, de dialogar, de conviure; agermanaments i trobades emotives entre fills d'antics enemics. S'introdueix el concepte de "Diplomàcia ciutadana", encaminada a reconciliar dos pobles que s'havien enfrontat amb violència. Parlar d'espanyols i italians com dos pobles que s'han enfrontat amb violència pot semblar forçat, però... Diuen que és una diplomàcia "complementària". Però si la diplomàcia espanyola no ha mogut mai, ni mourà el dit petit ni per demanar un miserable gest a les arrogants autoritats italianes! La diplomàcia entre els dos països funciona pels gasoductes, les extradicions, els viatges de reis i empresaris o els negocis, també els disfressats d'intercanvi cultural. Què és el que cal complementar?

Substituir sí, però sembla que la cosa no va per aquí. Diplomàcia ciutadana és un concepte que fa parella amb el de reconciliació, que també té molt d'èxit, aquí i arreu, amb la imatge de societats feliçment cohesionades on tothom s'estima, es respecta i es mou als compassos d'un minuet, que és el ball que agradava a la cort de Versalles. Unes societats on els pecadors són els que susciten conflicte: sigui nacional, social, territorial, veïnal, ideològic i cultural. Societats on els únics conflictes admesos són els esportius i entre *gamers*.

«*Che si mettano il cuore in pace*, els catalans o espanyols republicans, el reconeixement per a les víctimes només vindrà dels historiadors».

La historiadora italiana que en la seva intervenció pública subratllava la importància del judici contra els nazis que havien massacrat la població civil de Marzabotto - per la reparació de les víctimes que havia representat - diu durant una pausa que les víctimes dels feixistes italians d'aquí només tenen dret a esperar del seu gremi el descobriment de la veritat, únic i suficient rescabament.

Són elles, les historiadores, professionals miraculosament lliures de prejudicis de classe, culturals, de gènere, ideològics, religiosos que hauran de seleccionar, catalogar i interpretar esdeveniments, pensaments, situacions, dinàmiques, canvis i relacions a fi d'establir la veritat que oferiran als descendents dels agreujats - com en un pac d'oferta de supermercat - embolcallat en paper de regal i amb un cartell que posarà "justícia, reparació i garantia de no repetició".

Reblant el clau: memòria democràtica a la catalana.

Els crims de la dictadura franquista són dels més impunits de la història recent europea. I la nova llei de "memòria"³⁰ de Catalunya n'és l'enèsima prova. De fet, per mimetisme amb la espanyola, ara ja no és "històrica" si no "democràtica".

A mesura que s'avança en la lectura del redactat creix la sensació de trobar-se de nou davant d'un tripijoc intel·lectual: les reiterades referències a la superació del franquisme o a processos de "veritat, reparació i garantia de no repetició" tenen com a contrapunt un silenci sense fissures sobre individus i institucions responsables de la dictadura, sobre la continuïtat d'interessos, estructures i privilegis.

Si de debò volguessin "veritat", s'hi tractaria d'anticapitalisme, de col·lectivitzacions, d'anarquisme i lluita de classe, d'autodeterminació i de repressions creuades, i no es diluiria aquesta complexitat conflictiva en el concepte genèric de "víctimes del franquisme" a les que implícitament s'atribueix una ucrònica voluntat de "defensa de la democràcia".

Si de debò es tractés de buscar justícia s'hi hauria de parlar d'investigacions i depuracions de responsabilitats sobre els principals beneficiaris econòmics al país

³⁰ La dissolució del Parlament per la convocatòria d'eleccions anticipades n'impedirà l'aprovació.

(autòctons o ocupants) de la dictadura franquista, començant per les empreses que van utilitzar treball esclau i continuant per totes aquelles entitats i persones afectes al “bàndol guanyador” que es van apropiari d’immobles, terres, obres d’art i diners dels vençuts; reconèixer els maquis com a combatents legítims contra la dictadura; acabar amb el clamorós silenci sobre la decisiva participació italiana i alemanya i l’existència d’un deute mai reclamat.

Si de debò volguessin que reparació fos sinònim de restitució efectiva i no un recurs retòric, la llei asseguraria el restabliment dels usos col·lectius i comunitaris, que espais, terres i edificis tenien abans del cop d’estat, asseguraria la investigació criminal de delictes no prescrits, o sigui tots els considerats desaparició o crims de lesa humanitat. Una llei que no permetria que, com va passar amb el Cipriano Martos- obrer detingut, torturat i assassinat fent-li empassar àcid, per la Guardia Civil a Reus-, en tot el procés de recerca del cos (enterrat en una fossa comú per fer-lo introbable) les institucions no fessin ni un sol esment als autors directes, als còmplices i als encobridors, la majoria segurament vius i cobrant pensions de funcionaris de l’estat. Com tampoc no es passaria de puntetes per damunt del càstig col·lectiu que va representar l’ús de l’aviació contra tot un territori i un poble.

Aquesta llei, com l’espanyola, també confon el “dret a la memòria”, amb la “garantia de no repetició”, com si no calguessin nous marcs legals que “tallin” amb el règim totalitari (no simples imitacions formals dels

estats que formen el club on la burgesia espanyola volia entrar, vestint la mona de seda), aparells judicials i burocràtics reformats en profunditat, depuració dels cossos repressius, una adhesió sincera i no oportunista a cartes i convencions internacionals sobre drets humans i polítics i la resolució de contenciosos mitjançant l’aplicació del dret internacional.

Parlar de “garantia de no repetició”, esquivant l’ocupació de Via Laietana, el Marlaska, el rei, el manteniment d’un exèrcit amb cultura colpista, els milers de casos documentats de tortures o l’espionatge a dissidents polítics és una escopinada a la cara del sentit comú.

En definitiva, una nova llei - que tampoc omple el buit del no exigint rescabament pels danys de guerra als estats invasors - que aporta un evident benefici en termes d’imatge i de prestigi per a l’Estat, i que en canvi no comporta cap avenç substancial i sòlid en cultura antifeixista i encara menys en garanties de drets i llibertats.

Al Parlament

Al'època d'Altramemoria ja hi havia hagut visites al Parlament, per invitació d'ERC, ara és una diputada de la CUP, advocada, la que convida els darrers activistes a una reunió de la Comissió de Justícia, per presentar la proposta d'iniciativa judicial de reclamació del deute de guerra i per proposar esmenes a la llei de Memòria democràtica que, en el primer redactat, havia obviat ras i curt la participació de les forces italianes i alemanyes nazi-feixistes a la «guerra civil».

Amb l'absència de PP, Vox i Ciudadanos les representants de la resta de grups escolten educadament, s'interessen, comenten, prenen notes, pregunten i saluden agraint l'aportació.

Aquest cop el silenci administratiu dura poc perquè el govern de minoria d'ERC dissoldrà la cambra uns mesos més tard i tota la paperassa generada anirà a parar al lloc on sol anar la paperassa amb les propostes de la societat civil.

El mateix destí que seguirà la carta adreçada a la Consellera de Justícia de la Generalitat, coneguda quan, jove doctoranda de Ciències Polítiques i membre del MRG, era una aferrissada enemiga de jerarquies, reformistes i sistema capitalista en general.

Una carta que tampoc rebrà – ni l'espera – resposta i que només aspira a col·locar un mirall al davant de

la institució que hauria de vetllar pels interessos de la ciutadania catalana agreujada. El dia de demà, en el cas improbable que algú demani explicacions, no podran – si més no – al·legar desconeixement.

L'Escola del mar i última campanya

Paral·lelament, la casualitat ofereix una altra possibilitat de comiat: un article de premsa informa que l'ajuntament de Barcelona ha decidit reconstruir *l'Escola del mar*, destruïda pel feixisme durant la guerra³¹. No especifica que les bombes van ser italianes (potser en aplicació del llibre d'estil del periodista políticament correcte, que no ha de fer pública la nacionalitat dels delinqüents) però ofereix l'oportunitat de reclamar oficialment assumpció de responsabilitats a una administració de l'estat italià.

Així que ràpidament és llançada la proposta d'adreçar missatges al consolat i a l'ambaixada italiana, exigint que sigui el seu govern qui pagui la reconstrucció.

Però si la proposta de demanda civil per la reparació dels danys provocats per l'aviació feixista italiana no trobava acollida entre organitzacions socials i institucions públiques per complicada i arriscada, aquest cop el problema rau en una dificultat tècnica: per adherir-s'hi n'hi ha prou amb un parell de clics. I el consolat només rebrà unes desenes de missatges de particulars.

³¹ El nou alcalde socialista de la ciutat, nomenat amb el suport de Comuns i Partit Popular, retirarà els 300.000 euros que el govern de l'Ada Colau havia destinat a la reconstrucció.

Conclusions

Podria l'experiència de la campanya «Bombes d'impunitat» i dels intents de reclamar justícia – encara que tardana – integrar el clam internacional per aturar la massacre de Gaza? Al cap i a la fi estem assistint a una enèsima manifestació d'aquell horrible pecat original d'una crueltat tecnològica que escampa la mort entre inermes i innocents des del cel.

La resposta és **no**. La lliçó que es pot extreure de l'experiència catalana, basca, espanyola seria més aviat útil per al govern criminal de Netanyahu, una recepta infal·libre per cobrir amb el vel de la impunitat fins al darrer crim de lesa humanitat durant dècades, per reescriure la mateixa història al propi grat protegint els privilegis conquerits amb violència i difuminant les responsabilitats del victimari.

Aquí, gairebé 90 anys després del cop d'estat d'uns generals traïdors, no hi ha hagut reparació, ni molt menys garantia de no repetició, ni tan sols cap restabliment de la veritat. I el tractament reservat per totes les institucions públiques, la premsa, la política i gran part de la societat al greuge causat per la intervenció de les potències nazi-feixistes en la guerra del 36/39 n'és la prova definitiva.

La veritat sempre és revolucionària, deia Gramsci. En canvi és un insult a la intel·ligència anomenar “veritat” la narració imposada per la nova institucionalitat espanyola

sobre la guerra del 36 i la dictadura franquista. Una narració que fa desaparèixer dins l'anodina idea de defensa d'uns suposats valors de concòrdia i legalitat les experiències i les esperances de subversió de l'ordre establert.

I pel que fa als desgreuges... Què diríem si la **reparació** que l'estat ofereix a una víctima de violació consistís en un paper que en certifiqués, prèvia comprovació documental, la condició de violada; en un faristol col·locat en el lloc de l'estupre; potser en una multa per al violador, en cas que s'entestés en fer circular vídeos de l'acte?

Doncs és amb aquesta mena de “**reparacions**” que s'hauran de conformar la senyora Fredeswinda, una vida d'invalidesa a causa d'una bomba italiana quan era una nena i tots els altres supervivents d'aquella matança. Elles no tindran dret a cap acte de justícia, ni de compensació, real o simbòlica, digna d'aquest nom.

I també haurem de seguir considerant una excentricitat buscar la **garantia de no repetició** en el desarmament dels exèrcits, o si més no en la renúncia a la cursa armamentista que els està dotant d'arsenals cada cop més destructius, amb avions i drons que multipliquen per centenars o milers el poder letal dels *Savoia Marchetti* de l'any 1937. Haurem de fingir creure que el simple coneixement de les atrocitats del passat pugui servir d'antídot i evitar-ne la repetició. Fingir creure que explicant als nens i als joves que les guerres són molt dolentes dotarem les societats futures d'eines capaces d'evitar-les. Fingir creure que les relacions

de força socioeconòmiques, militars, polítiques són determinades per la consciència i la capacitat individual de discernir entre el bé i el mal.

Però, en realitat, tot això a qui li importa?

A qui li importa posar el focus sobre les complicitats, falsificacions i corrupteles que han permès durant aquests 45 anys assegurar la impunitat del franquisme, dels seus còmplices internacionals que li van regalar la victòria i dels seus nombrosos botxins, i la continuïtat dels privilegis guanyats amb la dictadura? Depurar les responsabilitats polítiques, morals, però també legals i econòmiques d'organitzacions, partits, institucions, intel·lectuals, periodistes en el blanqueig d'una dictadura ferotge i en la continuïtat del seu ordre?.

Els sectors més radicals seguiran fent homenatges i commemoracions, com a rituals d'apropiació d'un llegat de lluita, sacrifici i compromís que ja han dissipat fa temps. Commemorant el passat, mantindran la il·lusió d'una identitat present.

Els acadèmics podran fer articles i llibres que els donaran status i prestigi i els permetran fer bullir l'olla.

Els polítics inauguraran un reguitzell de plaques i faristols o potser monuments i faran discursos on diran que cal tancar ferides i passar pàgina intentant fer oblidar que, malgrat totes les lleis, Espanya segueix i seguirà sent el segon estat amb més desapareguts del planeta Terra i l'únic en Europa on el feixisme no va ser mai derrotat.

Intel·lectuals i diplomàtics faran declaracions solemnes davant d'una estàtua o des de la tarima d'un congrés abans del dinar de gala, mentre els acompanyants aniran per la ciutat fent *shopping*.

Periodistes entrevistaran polítics, escriptors, historiadors després de buscar a la wikipedia qui diantre eren els maquis i qui va guanyar la batalla de l'Ebre.

Què més volen, les víctimes?

Per la seva banda sembla que la majoria de la societat catalana - i no diguem l'espanyola - no tingui temps per aquesta mena de cabòries, engrescada i ocupada com està amb l'espectacle de circs electorals, política partidista, campanyes a favor de construir més infraestructures, megacasinos o carreteres o embogint davant la seqüència ininterrompuda d'espectacles esportius, musicals o bèl·lics, com si no hi hagués un demà.

I de demà potser sí que n'hi haurà, però sobre el demà passat ben pocs hi posarien la mà al foc, atès el clima de paroxisme dement que travessa les nostres societats, arrasant i matant quan calgui i qui calgui, al ritme suïcida del capitalisme global.

Un sistema de rapinya i destrucció blindat, - a l'estat espanyol -, per un mur pastat també amb la impunitat del feixisme i dels seus continuadors.

(Endnotes)

1 El seu comunicat de dissolució:

L'MRG MOR... PER TAL QUE ES MULTIPLIQUIN LES LLUITES!! VISQUI LA XARXA DIFUSA

Volem anar més enllà de la resistència: explorar els camins de la rebel·lia. Volem fer passos endavant, experimentar, arriscar. Si una cosa hem après en aquests anys de lluita és que l'època de les estructures en el buit s'ha acabat. Formen part d'un passat superat per la rica realitat movimentista i participativa de la societat civil, en aquest cas catalana. I la riquesa d'aquesta àmplia xarxa no podrà mai ser reduïda sota cap paraigües.

Per raons que no arribem a entendre, l'MRG s'havia convertit en un referent internacional. Fins a tal punt que ens van arribar a incloure (sense que ningú de nosaltres ho sabés) - com a membres permanents - en el Consell Internacional del Fòrum Social Mundial. La nostra resposta a aquesta invitació és la dissolució. Desertem de la política de l'avorriment de Porto Alegre, de les falses representacions i de les lluites de poder també a escala micro.

Caldrà experimentar entre amplis sectors de la societat civil -tant aquells que sentien seu el nom de MRG com aquells que no- espais comunicatius (físics o no) entre col·lectius, grups d'afinitat, iniciatives... Per desafiar el món que tenim al davant des de la base, des de l'acció directa, des de la desobediència.

Nota per la policia: Ho sentim molt... ja no tindreu fitxat el col·lectiu que tant us agradava. Ara teniu al davant una àrea difosa, mala sort!!

Nota pels i les periodistes: confiem en que l'experiència dels darrers anys us serveixi per poder donar veu a qui correspongui cada cop d'una xarxa social antiinstitucional, tant rica com la catalana que no té ni necessita representants permanents! Signat: Darrera Assemblea del Moviment de Resistència Global - Catalunya

2 Manifest llegit a Pati Llimona:

El restabliment de la veritat és una condició ineludible en la lluita contra totes les formes de domini i opressió.

40 anys de dictadura i 30 d'amnèsia induïda han intentat esborrar la memòria de tot un poble, de tota una generació. Esborrar la memòria

d'un procés de canvi social esclafat per un cop d'estat militar, amb el suport decisiu de les potències nazi-feixistes.

En violació del dret internacional i del dret de guerra el bàndol agressor va cometre nombrosos crims. Entre d'altres l'Aviazione Legionaria i la Legió Còndor, amb més d'un miler d'avions, van realitzar de manera sistemàtica els primers bombardejos de saturació dirigits explícitament a assassinar i terroritzar la població civil (Gernika, Màlaga, Barcelona, València, Baix Aragó).

A Catalunya només l'aviació nazi-feixista va causar 5000 morts en els 181 pobles i centres urbans atacats, amb milers d'edificis derruïts i danys ingents a les infraestructures civils.

Des de llavors i fins avui ni la República Italiana, ni Alemanya, successors dels estats agressors, ni l'Estat espanyol, successor del regim instaurat pels colpistes de Franco, no han assumit la seva obligació de rescabament simbòlic i material pel dolor i el terror escampats per les seves tropes.

Ans al contrari la impunitat de que han gaudit els partidaris del franquisme dins de les fronteres espanyoles s'ha estès amb el pas del temps als països perdedors de la II Guerra Mundial, obligats a compensar tots els països víctimes del seu bel·licisme, però no als pobles d'aquest estat.

Davant la passivitat i el capteniment poruc de les institucions catalanes, i la complicitat continuista de les espanyoles, ha de ser la societat, la mateixa que va patir els horrors dels bombardeigs, dels assassinats en massa i de dècades de repressió, la que exigeixi reparació pels crims comesos entre 1936 i 1939 per les tropes enviades per Mussolini i Hitler al costat dels colpistes franquistes.

Per aquestes raons:

En aplicació dels principis de Reconeixement, Reparació i Garantia de No Repetició EXIGIM que els estats Alemanya i Itàlia

1.- Admetin la seva responsabilitat institucional per la intervenció de les seves tropes en la guerra espanyola

2.- Acceptin rescabalar simbòlicament i materialment les poblacions agredides.

3.- Sotmetin les seves polítiques de defensa i comercials a l'esmentada garantia de no repetició.

Adreçem la mateixa exigència a les institucions de l'estat espanyol, continuadores del règim colpista del general Franco.

3 Carta a la Consellera de Justícia de la Generalitat

Benvolguda,

t'adreçem aquesta carta oberta com a representant del departament de la Generalitat competent en la matèria.

Com ja saps fa 11 anys un grup d'italians residents a Barcelona, informats (gràcies al treball d'historiadors, entre ells en Xavi Domènech) de la rellevància del rol que les tropes italianes i en particular l'Aviazione Legionaria havien tingut en la guerra del 36/39, i de la brutalitat dels seus atacs contra poblacions civils, vam decidir emprendre una iniciativa de denúncia i d'exigència de reparació.

No entraré en detalls sobre la querrel·la penal pels bombardeigs de la Barceloneta – formulada pel Jaume Asens -, la primera i única oberta a l'estat espanyol per fets de la guerra civil, si no per esmentar la no adhesió a la mateixa (malgrat una invitació explícita del tribunal) de la Generalitat de Catalunya.

Aquell procediment està a punt de tancar-se enmig de la indiferència mediàtica i el silenci sobre els seus objectius polítics.

Atesa la dificultat de restablir la veritat històrica i encara més d'oferir per aquesta via compensacions reals a les poblacions agredides pel feixisme, una part del col·lectiu Altramemoria, aquest cop amb el nom de LAICA, i en col·laboració amb altres col·lectius i entitats, va decidir engegar una nova iniciativa: Bombes d'impunitat www.resistencies.cat), presentada el 31/5/2016.

Es tractava, i es tracta, de reclamar via jurisdicció civil una compensació a l'Estat italià pels danys infligits per l'Aviazione Legionaria a la població catalana. Una demanda que havien de presentar víctimes adequadament acreditades davant d'un tribunal italià, creant un precedent que obriria un camí inèdit per la resolució d'aquest greuge històric (tots els pobles agredits van rebre un reconeixement de deutes de guerra per part de la República italiana després de la Segona Guerra Mundial, excepte els dominats per la dictadura franquista).

Els objectius:

Obrir esquerdes en el relat de la "guerra entre bàndols", recuperar la memòria antifeixista (i no genèricament històrica o "democràtica") i posar de manifest les responsabilitats de qui, des de la mort del dictador, ha contribuït tant a blindar la impunitat del franquisme i els privilegis que el règim va consolidar, com a escamotejar el dret de les víctimes a un procés de restabliment de la veritat, justícia i reparació, amb garanties

de no repetició dignes d'aquest nom.

Oferir una reparació real a les víctimes dels bombardeigs de l'AL, negada per la còmplice desídia dels aparells de l'Estat (espanyol) que tenien la obligació de reclamar-la

Recordar i destacar el rol del feixisme italià, fent que aquell Estat assumeixi les seves responsabilitats, en un moment en que l'extrema dreta torna a ocupar el govern del país enmig d'un clima de desmemòria col·lectiva dramàtic.

Han estat moltes les dificultats amb què ens hem topat (trobar persones o entitats legitimades per estar en judici, crear un equip legal als dos països, obtenir un finançament, profunditzar en línies d'investigació) que podien haver-se resolt fàcilment amb un petit esforç de col·laboració per part de l'Administració (que, no està de més recordar-ho, gestiona recursos de la col·lectivitat, i té el deure d'oferir suport a la ciutadania en els seus reclams de justícia) i/o una implicació més activa dels moviments i organitzacions de la societat civil.

De fet la indiferència o la desconfiança ens han acompanyat al llarg d'aquests anys en tots els intents de trobar col·laboracions i suports: una mena de mur de goma fet de silencis administratius, missatges sense resposta, trucades infructuoses, esperes, reunions cancel·lades.

Quan vam portar la proposta als ajuntaments catalans, entre els anys 2017 i 2018, gairebé a tot arreu la pinça entre dretes catalanes i espanyoles (amb un paper destacat del PSC) la va aturar.

Tampoc hem trobat entre les nombroses associacions, sindicats, partits, fundacions consultades, ningú que volgués fer seva la iniciativa directament o recolzant víctimes o familiars dels bombardeigs.

La premsa i els mitjans de comunicació per la seva banda, impregnats culturalment de l'esperit de la transició, també han participat activament en la marginació i silenciament d'aquesta iniciativa.

Així les coses, ja esgotat l'impuls del grup promotor, fem pública la nostra renúncia a continuar.

Tot constatant que allò que aquí és vist com una excentricitat (les reparacions de guerra per fets ocorreguts durant la primera meitat del segle passat) és objecte avui de debats que impliquen les més altes instàncies judicials de països com Alemanya, Itàlia i de la mateixa Unió Europea, deixem la nostra experiència i proposta a la disposició de la institució que representes per tal que posi en pràctica (directament o recolzant demandants privats o institucionals), ni que sigui molt parcialment, l'enunciat deure de "veritat, justícia, reparació i garantia de no repetició".

Demaneu, això sí, que es respectin en tot cas els objectius polítics, amb l'exigència d'un desgreuge no simplement simbòlic, si no ajustat al dret internacional, definits al llarg dels anys d'existència de la campanya "Bombes d'Impunitat".

www.resistencies.cat

Una de les centenars de fosses comunes del franquisme

Altàlia els tribunals i la diplomàcia s'ocupen del contenciós amb Alemanya. Aquí només un grapat d'historiadors. Les lleis de memòria històrica o "democràtica" a penes esmenten (i gairebé com a anècdota) la participació italiana a la "guerra civil". Potser perquè el relat de la guerra entre bàndols quedaria entredit si s'expliqués a fons el paper que van jugar en el conflicte les potències de l'Eix.

La impunitat del feixisme italià serveix per il·lustrar l'entramat de responsabilitats i complicitats polítiques, institucionals, però també mediàtiques i socials que han permès fins avui (gairebé mig segle després de la mort del dictador) mantenir intacte el sistema de privilegis obtinguts a còpia de crims i de poders que regeix l'estat espanyol, malgrat els reiterats rentats de cara de la seva cultura política predemocràtica.

Entre l'oposició aferrissada dels hereus del franquisme i el silenci còmplice o resignat dels fills dels vençuts, van morint les darreres supervivents de l'agressió italiana, sense que els hi sigui reconeguda cap reparació, ni material ni simbòlica. Violant el dret internacional, entre d'altres

Amb aquest llibre i el bloc www.resistencies.cat pretenem recordar que el deute de guerra contret per l'estat italià envers els pobles sota administració de l'estat espanyol és vigent i que és un deure de les institucions d'aquest estat –catalanes incloses– exigir-lo.

www.resistencies.cat

Contra l'oblit i la impunitat del feixisme.

Contra la indiferència i la resignació.

Contra els silencis còmplices.

Contra la manipulació de la nostra memòria.

